SVERIGES RIKSDAG

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU13

Planering och byggande

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet. Motionsyrkandena handlar bl.a. om översyn av plan- och bygglagen, plansystemet, klimatfrågor i planeringen, lovfrågor, överklaganderegler samt frågor om buller, bemyndiganden och tillsyn.

I betänkandet finns 59 reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och ett särskilt yttrande (C).

Behandlade förslag

Cirka 180 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut 5
Redogörelse för ärendet 12
Utskottets överväganden 13
Översyn av plan- och bygglagen 13
Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen 22
Plansystemet i allmänhet 26
Riktlinjer i planarbetet 31
Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering 34
Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden 37
Reglering med detaljplan 47
Regionplanering 52
Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder 56
Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande 62
Radonmätning 67
Studentbostäder 69
Frågor om buller och andra störningar 72
Regler för bygglov och anmälningsärenden 77
Bygglovsbefriade åtgärder 83
Bygglovsregler för näringsverksamhet 86
Kontroller vid nybyggnation av bostäder 87
Färdigställandeskydd 91
Externa detaljhandelsanläggningar 93
Överklaganderegler 94
Skadeersättning enligt plan- och bygglagen 99
Bemyndiganden 101
Tillsyn och sanktioner 104
Tillgänglighet till idrottsanläggningar 109
Reservationer 112
1. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (SD) 112
2. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (V) 113
3. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (KD) 113
4. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (L) 114
5. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (SD) 115
6. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (C) 116
7. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (L) 117
8. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (SD) 118
9. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (C) 119
10. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (KD) 120
11. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (L) 121
12. Riktlinjer i planarbetet, punkt 4 (SD) 122
13. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering, punkt 5 (SD) 122
14. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering, punkt 5 (C, L) 123

15. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 6 (C) 124
16. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 6 (V) 125
17. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 6 (KD) 126
18. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 6 (L) 127
19. Reglering med detaljplan, punkt 7 (M) 128
20. Reglering med detaljplan, punkt 7 (C, L) 129
21. Reglering med detaljplan, punkt 7 (V) 130
22. Reglering med detaljplan, punkt 7 (KD) 131
23. Regionplanering, punkt 8 (SD) 132
24. Regionplanering, punkt 8 (C) 133
25. Regionplanering, punkt 8 (V) 133
26. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder, punkt 9 (M) 135
27. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder, punkt 9 (C) 136
28. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder, punkt 9 (KD) 137
29. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder, punkt 9 (L) 138
30. Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande, punkt 10 (C) 139
31. Radonmätning, punkt 11 (C) 140
32. Studentbostäder, punkt 12 (SD) 141
33. Frågor om buller och andra störningar, punkt 13 (M) 141
34. Frågor om buller och andra störningar, punkt 13 (C) 142
35. Frågor om buller och andra störningar, punkt 13 (L) 144
36. Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (M) 145
37. Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (SD) 146
38. Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (C) 147
39. Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (KD) 148
40. Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (L) 149
41. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 15 (M) 150
42. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 15 (C) 151
43. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 15 (KD) 152
44. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 15 (L) 153
45. Bygglovsregler för näringsverksamhet, punkt 16 (M) 154
46. Kontroller vid nybyggnation av bostäder, punkt 17 (M) 154
47. Kontroller vid nybyggnation av bostäder, punkt 17 (SD) 155
48. Externa detaljhandelsanläggningar, punkt 19 (V) 156
49. Sakägarkresten, rätten att överklaga och avgift för överklagande, punkt 20 (M, C, KD, L) 157
50. Handläggningstider, punkt 21 (C, KD) 158
51. Förutsättningar för överklagande m.m., punkt 22 (M, KD) 158
52. Förutsättningar för överklagande m.m., punkt 22 (L) 159
53. Bemyndiganden, punkt 24 (M) 160
54. Bemyndiganden, punkt 24 (SD) 161
55. Tillsyn och sanktioner, punkt 25 (SD) 161
56. Tillsyn och sanktioner, punkt 25 (C, L) 162
57. Tillsyn och sanktioner, punkt 25 (V) 163
58. Tillsyn och sanktioner, punkt 25 (KD) 164
59. Tillgänglighet till idrottsanläggningar, punkt 26 (SD) 164

Särskilt yttrande 166
Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (C) 166
Bilaga
Förteckning över behandlade förslag 167
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21 167

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Översyn av plan- och bygglagen

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 2,
2020/21:872 av Adnan Dibrani (S),
2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 3,
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 34,
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 1,
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 1,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 7 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 33.

Reservation 1 (SD)
Reservation 2 (V)
Reservation 3 (KD)
Reservation 4 (L)

2. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:857 av Anna Wallentheim (S),
2020/21:2073 av Mattias Ottosson m.fl. (S),
2020/21:2102 av Pyry Niemi m.fl. (S),
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 5,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 32,
2020/21:3252 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 4 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 35.

Reservation 5 (SD)
Reservation 6 (C)
Reservation 7 (L)

3. Plansystemet i allmänhet

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:454 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkande 2,
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,
2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 20,
2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,
2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 34,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 21–23 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 25.

Reservation 8 (SD)
Reservation 9 (C)

Reservation 10 (KD)
Reservation 11 (L)

4. Riktlinjer i planarbetet

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:1246 av Jan Ericson (M),
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 2 och
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 1.

Reservation 12 (SD)

5. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:409 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 15,
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 12, 13 och 16,
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 1 och
2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 20.

Reservation 13 (SD)
Reservation 14 (C, L)

6. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8,
2020/21:1313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 9,
2020/21:2707 av Maria Gardfjell och Janine Alm Ericson (båda MP) yrkande 5,
2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 19,
2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 57,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 35,
2020/21:2928 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 15,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkandena 37–39, 41 och 42 samt
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 22.

Reservation 15 (C)
Reservation 16 (V)
Reservation 17 (KD)
Reservation 18 (L)

7. Reglering med detaljplan

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 7,
2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 1,
2020/21:1068 av Betty Malmberg (M),
2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10,

2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 2,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 27,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 7 och 28,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 36 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 34.

Reservation 19 (M)
Reservation 20 (C, L)
Reservation 21 (V)
Reservation 22 (KD)

8. Regionplanering

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 9,
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 40,
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 5 och
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7.

Reservation 23 (SD)
Reservation 24 (C)
Reservation 25 (V)

9. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:1147 av Jan Ericson (M),
2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:1344 av Sten Bergheden (M),
2020/21:2724 av Lorentz Tovatt (MP) yrkande 4,
2020/21:2920 av Magnus Ek m.fl. (C) yrkande 13,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 4 och 6,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 43,
2020/21:3245 av Helena Gellerman m.fl. (L) yrkande 2,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 25 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 27–29.

Reservation 26 (M)
Reservation 27 (C)
Reservation 28 (KD)
Reservation 29 (L)

10. Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:2922 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 31,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 36 och
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkandena 5, 32, 33 och 35.

Reservation 30 (C)

11. Radonmätning

Riksdagen avslår motion
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 37.

Reservation 31 (C)

12. Studentbostäder

Riksdagen avslår motion
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 19.

Reservation 32 (SD)

13. Frågor om buller och andra störningar

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:414 av Niels Paarup-Petersen (C),
2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 11,
2020/21:1237 av Mats Green (M) yrkandena 1–6,
2020/21:1287 av Sten Bergheden (M),
2020/21:1294 av Maria Stockhaus (M),
2020/21:1948 av Boriana Åberg (M),
2020/21:2889 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 40 och 41,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 28,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 20 och 21,
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 23 och
2020/21:3629 av Hans Rothenberg (M).

Reservation 33 (M)
Reservation 34 (C)
Reservation 35 (L)

14. Regler för bygglov och anmälningsärenden

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:527 av Michael Anefur (KD),
2020/21:573 av Peter Helander och Per Schöldberg (båda C),
2020/21:1296 av Lotta Olsson (M),
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33,
2020/21:1862 av Johan Hultberg och Ann-Sofie Alm (båda M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1, 3, 5 och 26,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 22,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 9 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 12 och 36.

Reservation 36 (M)

Reservation 37 (SD)
Reservation 38 (C)
Reservation 39 (KD)
Reservation 40 (L)

15. Bygglovsbefriade åtgärder

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:1557 av Edward Riedl (M),
2020/21:1754 av Erik Ottoson (M),
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 18, 19 och 27,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 44,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 6 och 10,
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 26 och
2020/21:3701 av Magdalena Schröder (M).

Reservation 41 (M)
Reservation 42 (C)
Reservation 43 (KD)
Reservation 44 (L)

16. Bygglovsregler för näringsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:2889 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 1–3 och
2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 38 och 39.

Reservation 45 (M)

17. Kontroller vid nybyggnation av bostäder

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:54 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD),
2020/21:1145 av Jan Ericson (M),
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 41 och
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 5 och 6.

Reservation 46 (M)
Reservation 47 (SD)

18. Färdigställandeskydd

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:50 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD) och
2020/21:3661 av Sofia Westergren och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkandena 1 och 2.

19. Externa detaljhandelsanläggningar

Riksdagen avslår motion
2020/21:1313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 13.

Reservation 48 (V)

20. Sakägarkresten, rätten att överklaga och avgift för överklagande

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:41 av Mikael Larsson (C),
2020/21:192 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD) yrkande 2,
2020/21:865 av Adnan Dibrani (S),
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 2,
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 2,
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 4,
2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 13,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 11 och 12,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 11 och 12 samt
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 31 och 32.

Reservation 49 (M, C, KD, L)

21. Handläggningstider

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 3,
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 3,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 10 och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 14.

Reservation 50 (C, KD)

22. Förutsättningar för överklagande m.m.

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 4,
2020/21:2639 av Boriana Åberg m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 3,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 4,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 13 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 30.

Reservation 51 (M, KD)
Reservation 52 (L)

23. Skadeersättning enligt plan- och bygglagen

Riksdagen avslår motion
2020/21:1248 av Jan Ericson (M).

24. Bemyndiganden

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2,

2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2,
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 10 och
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 48.

Reservation 53 (M)
Reservation 54 (SD)

25. Tillsyn och sanktioner

Riksdagen avslår motionerna
2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8,
2020/21:426 av Gudrun Brunegård (KD),
2020/21:810 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 2,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 29,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 28,
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 15 och
2020/21:3644 av Emma Hult och Camilla Hansén (båda MP) yrkandena 2–4.

Reservation 55 (SD)
Reservation 56 (C, L)
Reservation 57 (V)
Reservation 58 (KD)

26. Tillgänglighet till idrottsanläggningar

Riksdagen avslår motion
2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 52.

Reservation 59 (SD)

Stockholm den 15 april 2021

På civilutskottets vägnar

Emma Hult

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Hult (MP), Larry Söder (KD), Johan Löfstrand (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Elin Lundgren (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Mikael Eskilandersson (SD), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Momodou Malcolm Jallow (V), Lars Beckman (M), Roger Hedlund (SD), Sanne Lennström (S), Joakim Järrebring (S), Angelica Lundberg (SD), David Josefsson (M) och Malin Danielsson (L).

Redogörelse för ärendet

I ärendet behandlar utskottet ca 180 motionsyrkanden som väckts under allmänna motionstiden 2020/21 och som rör frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL.

Utskottet behandlar under skilda rubriker de olika frågor som aktualiseras i motionerna.

Motionsyrkandena finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Översyn av plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om digitalisering av plan- och byggprocessen och om regelförenklingar i PBL. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (V), 3 (KD) och 4 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 34 begärs ett tillkännagivande om att utreda fler förenklingar av PBL. Motionärerna anför att sådana förenklingar behövs för att skapa snabbare processer, vilket i sin tur främjar ett ökat byggande av bostäder.

Larry Söder m.fl. (KD) begär i kommittémotion 2020/21:3408 yrkande 7 ett tillkännagivande om att införa tidsbegränsade undantag eller andra avvikelser från bestämmelser i PBL som står i vägen för bostadsbyggande. Enligt motionärerna kan det handla om undantag från bl.a. kraven om allmänna intressen, utformnings- och egenskapskraven för byggnadsverk, detaljplanekravet och reglerna för bygglov.

I motion 2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om en översyn av PBL, i syfte att reda ut de osäkerheter som i dag präglar lagstiftningen och göra den mer rättssäker och förutsebar. Förslag om att reformera PBL finns även i motion 2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 3 och motion 2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 1.

I kommittémotion 2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 33 begärs ett tillkännagivande om en översyn av den lagstiftning som rör markanvisningar så att det införs en skyldighet för kommuner att informera om sådana anvisningar på engelska och svenska i digitaliserad form.

Adnan Dibrani (S) föreslår i motion 2020/21:872 ett tillkännagivande om att undersöka möjligheterna att införa krav på Building Information Modeling (BIM) eller byggnadsinformationsmodell, i Sverige. Metoden handlar om att skapa och använda digitala modeller av byggnadsverk i samhällsbyggandet och innebär att hela produktionen och förvaltningsprocessen digitaliseras.

I kommittémotion 2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om skärpt referenstagning inför försäljning och marktilldelning. Fastighetsägare som inte sköter sin förvaltning ska enligt motionärerna inte kunna få mark, bygglov, detaljplaneändring eller möjlighet att köpa fler fastigheter av kommunerna.

Bakgrund

En omfattande översyn av plan- och bygglagstiftningen genomfördes från hösten 2002 fram till att riksdagen våren 2010 beslutade att PBL skulle ersätta den tidigare gällande plan- och bygglagen (1987:10). PBL trädde i kraft den 2 maj 2011. Därefter fattades beslut om ett antal kommittédirektiv och myndighetsuppdrag med inriktning på plan- och bygglagstiftningens utformning och tillämpning i olika avseenden. Dessa uppdrag resulterade bl.a. i följande propositioner med, numera genomförda, förslag om ändringar i bl.a. PBL:

- En tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (prop. 2012/13:178, bet. 2013/14:CU5, rskr. 2013/14:39)
- Fler bostäder åt unga och studenter (prop. 2013/14:59, bet. 2013/14:CU22, rskr. 2013/14:205)
- Avskaffande av den obligatoriska byggfelsförsäkringen och ny lag om färdigställandeskydd (prop. 2013/14:125, bet. 2013/14:CU25, rskr. 2013/14:212)
- En enklare planprocess (prop. 2013/14:126, bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366)
- Nya åtgärder som kan genomföras utan krav på bygglov (prop. 2013/14:127, bet. 2013/14:CU32, rskr. 2013/14:287)
- Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen (prop. 2013/14:128, bet. 2013/14:CU33, rskr. 2013/14:381)
- En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestämmelser (prop. 2015/16:55, bet. 2015/16:CU16, rskr. 2015/16:166)
- Fler steg i en effektivare plan- och bygglag (prop. 2016/17:151, bet. 2016/17:CU20, rskr. 2016/17:276)
- Tidsbegränsade bygglov för bostäder (prop. 2016/17:137, bet. 2016/17:CU21, rskr. 2016/17:207)
- Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande (prop. 2016/17:195, bet. 2017/18:CU3, rskr. 2017/18:19).
- Ett tydligare och enklare detaljplanekrav (prop. 2017/18:167, bet. 2017/18:CU34, rskr. 2017/18:403)
- Digitalisering av grundkartor och detaljplaner (prop. 2017/18:132, bet. 2017/18:CU28, rskr. 2017/18:301)
- Fler bygglovsbefriade åtgärder (prop. 2017/18:197, bet. 2017/18:CU32, rskr. 2017/18:371)
- Reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan (prop. 2017/18:210, bet. 2017/18:CU27, rskr. 2017/18:366)
- En ny regional planering (prop. 2017/18:266, bet. 2018/19:CU2, rskr. 2018/19:31)
- Större frihet att bygga altaner (prop. 2018/19:112, bet. 2018/19:CU19, rskr. 2018/19:250)
- En utvecklad översiktsplanering (prop. 2019/20:52, bet. 2019/20:CU7, rskr. 2019/20:168).

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen beslutade våren 2014 om ett tillkännagivande om behovet av en översyn av PBL för att modernisera, förenkla och förtydliga lagstiftningen (bet. 2013/14:CU10, rskr. 2013/14:188). I betänkandet anförde utskottet bl.a. följande:

> Det finns en omfattande kritik som innebär att den nya lagstiftningen inte har lett fram till den enklare och snabbare hantering av bl.a. plan- och bygglovsärenden som var avsikten. Detta är givetvis särskilt olyckligt i dagens situation när det skulle behövas ett regelsystem som kan underlätta en nödvändig ökning av bostadsbyggandet. Bristerna i lagstiftningen beror till stor del på att förslaget till den nya plan- och bygglagen inte var tillräcklig berett när det lades fram för riksdagen. Regeringen hade inte heller tagit tillräcklig hänsyn till de önskemål och synpunkter om förenklingsåtgärder som hade framkommit under beredningsarbetet.
>
> Detta var bakgrunden till att riksdagen våren 2013 i ett tillkännagivande till regeringen framhöll att det finns behov av en bred reformering av plan- och bygglagstiftningen som kan leda till en snabbare och enklare plan- och byggprocess. Regeringens hittillsvarande hantering av reformbehovet tycks emellertid snarast ha resulterat i en splittrad och delvis forcerad beredning. Risken är därför uppenbar att nya problem skapas för dem som ska tillämpa lagens bestämmelser i plan- och byggprocessen.
>
> Civilutskottet anser att det fortfarande finns ett omfattande reformbehov och att plan- och bygglagen behöver moderniseras, förenklas och förtydligas. Det handlar om att utveckla kommunernas verktyg för att påverka bebyggelseutvecklingen och att begränsa administrationen. Detaljplaneinstitutet måste utvecklas, och översiktsplaneringen måste bli enklare och mer strategisk.

Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2021 tillkännagivandet som slutbehandlat genom att hänvisa till de många reformer som har gjorts i PBL sedan tillkännagivandet beslutades. Utskottet hade inga invändningar mot regeringens bedömning att tillkännagivandet är slutbehandlat (prop. 2020/21:1 utg.omr. 18 avsnitt 3.3.1, bet. 2020/21:CU1).

Under hösten 2015 beslutade riksdagen, på utskottets förslag, om ett tillkännagivande om att regeringen senast den 1 januari 2017 borde utreda åtgärder som sammantaget skulle kunna förkorta plan- och bygglovsprocessen med upp till ett år (bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:79). Utskottet anförde då i huvudsak följande:

> En effektivare ordning för PBL-överprövning kan i vissa ärenden korta av tiden fram till byggstart. Inte minst mot bakgrund av den omfattande bostadsbristen i stora delar av landet finns det emellertid anledning för regeringen att nu skyndsamt fortsätta arbetet med regelförenklingar som kan leda till att tiden för ett byggprojekt fram till byggstart ytterligare kan kortas ned. Det är således önskvärt att regeringen lägger fram förslag om fler lagändringar som kan ge en snabbare handläggning av plan- och bygglovsärenden. Regeringen bör därför påskynda beredningen av utredningsförslag med denna inriktning och ge kompletterande utrednings- och myndighetsuppdrag i de frågor som behöver övervägas ytterligare. Inriktningen på arbetet bör vara att regeringen senast den 1 januari 2017 bör utreda åtgärder som sammantaget kan förkorta plan- och bygglovsprocessen fram till startbesked med upp till ett år. Utskottet vill i detta

> sammanhang påminna om att riksdagen såväl under riksmötet 2014/15 som tidigare under innevarande riksmöte genom tillkännagivanden framhållit flera önskvärda förändringar i plan- och bygglagstiftningen.

Motioner om en fortsatt översyn av PBL behandlades vidare i utskottets betänkande Planering och byggande våren 2017 (bet. 2016/17:CU15). Utskottet föreslog även då ett tillkännagivande om att plan- och byggreglerna bör förenklas och förbättras, och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:234). Utskottet noterade att motionerna gav uttryck för uppfattningen att arbetet med att reformera plan- och bygglagstiftningen behövde fortsätta. Utskottet delade denna uppfattning, inte minst mot bakgrund av den akuta bostadsbristen i stora delar av landet. Utskottet angav vidare följande:

> Sedan PBL trädde i kraft har ett antal utredningar behandlat olika frågor som regleras genom lagen, och riksdagen har fattat beslut om relativt omfattande lagändringar. Fortfarande återstår emellertid flera angelägna frågor som nu är föremål för överväganden i utredningar eller bereds i Regeringskansliet. Det gäller inte minst behovet av att utveckla en regional planering och nå en bättre samordning mellan beslut enligt plan- och bygglagen och övrig samhällsplanering som gäller bl.a. bostadsförsörjning. Andra viktiga frågor är möjligheterna till en snabbare handläggning av de beslut som tas med stöd av plan- och bygglagen och behovet av effektivisering av bl.a. länsstyrelsernas medverkan i plan- och byggprocessen. Enligt utskottet är det en viktig uppgift för regeringen att fortsätta arbetet med att förbättra och förenkla plan- och byggreglerna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

I samband med beredningen av lagstiftningsärendet Ett tydligare och enklare detaljplanekrav bedömde utskottet att tillkännagivandena från 2015 och 2017 var delvis behandlade (prop. 2017/18:167, bet. 2017/18:CU34, rskr. 2017/18:403). Regeringen anförde i skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 om tillkännagivandet från 2015, att punkten om en snabbare plan- och bygglovsprocess bör kunna slutbehandlas under 2021 och att punkten om fler bygglovsbefriade åtgärder bör kunna slutbehandlas under 2022. Regeringen bedömde vidare att tillkännagivandet från 2017 bör kunna slutbehandlas under 2021.

Pågående arbete

Digitaliseringsfrågor

Det pågår ett omfattande arbete med digitalisering av PBL och plan- och byggprocessen. Hösten 2018 inrättades Myndigheten för digital förvaltning (Digg), som har i uppdrag att stödja och samordna den förvaltningsgemensamma digitaliseringen för att göra offentlig verksamhet mer ändamålsenlig och effektiv. Digg ansvarar också för den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen (bl.a. e-legitimationer, e-fakturering och gemensamma standarder). Myndigheten hjälper även regeringen med underlag för utveckling av digitaliseringen av den offentliga förvaltningen. Dessutom följer och analyserar myndigheten digitaliseringsarbetet.

Regeringen har även gett bl.a. Boverket och Lantmäteriet uppdrag som syftar till att tydliggöra ansvarsfördelningen i fråga om arbetet med digitaliseringen och klargöra vilka regelförenklingar som bör göras inom området. Dessa uppdrag är bl.a. följande:

- I februari 2016 fick Lantmäteriet i uppdrag att i samarbete med bl.a. Boverket utreda förutsättningarna för en samordnad digital samhällsbyggnadsprocess. Uppdraget redovisas i rapporten Digitalt först – För en smartare samhällsbyggnadsprocess (2018:1). I rapporten bedömer Lantmäteriet att det finns behov av en nationell samordning av tillgång till grundläggande information i samhällsbyggnadsprocessen. I rapporten föreslår Lantmäteriet bl.a. en plattform för tillgång till relevant geodata som ska tjäna samhällsbyggnadsprocessen och ingå i en övergripande infrastruktur för den offentliga sektorns gemensamma informationsförsörjning. Enligt myndigheten bör Sverige ha nått vissa effektmål 2025.
- Boverket, Lantmäteriet och Skatteverket har haft ett gemensamt uppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata. I uppdraget ingick att tillsammans lämna förslag som syftar till att skapa en säker och effektiv tillgång till grunddata, genom att bl.a. tydliggöra ansvaret för och öka standardiseringen av sådana data. Uppdraget slutredovisades i april 2019 i rapporten Uppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata (Digg dnr 2018-31).
- Lantmäteriet, Skatteverket, Bolagsverket, Domstolsverket och Försäkringskassan har haft ett uppdrag om ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn (dnr Fi2018/02150/DF). I uppdraget ingick att lämna förslag för att öka säkerheten och effektiviteten i samband med elektroniska informationsutbyten i den offentliga sektorn, bl.a. genom en ökad standardisering av förvaltningsgemensamma lösningar. Uppdraget slutredovisades i augusti 2019 i rapporten Säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom och med den offentliga sektorn (Digg dnr 2019-100).
- För att utöka arbetet med en digital samhällsbyggnadsprocess har Lantmäteriet haft i uppdrag att verka för en smartare samhällsbyggnadsprocess genom att bl.a. ta fram lösningar för ett nationellt tillgängliggörande av geodata och för nationellt tillhandahållande av detaljplaner. Uppdraget redovisades i januari 2019 i delrapporten Nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner (dnr 519-2018/2889) och i april 2019 i slutrapporten Nationellt tillgängliggörande av geodata i samhällsbyggnadsprocessen (dnr 519-2018/2889).
- Lantmäteriet har haft i uppdrag att driva en kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen. Uppdraget redovisas i slutrapporten Uppdrag att driva en kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen (dnr LM2020/023877). I rapporten rekommenderar Lantmäteriet en fortsatt

kompetenssatsning inom området under 2021–2025, riktad mot ledare, nämnder, tjänstemän och handläggare.

– Boverket har fått i uppdrag att ta fram en tidsplan för regeringens satsning på en enhetlig digital tillämpning av PBL. I rapporten Tidplan för en enhetlig digital tillämpning av plan- och bygglagen (2018:28) redovisar Boverket de olika satsningar som myndigheten bedömer behövs för uppdraget. I rapporten anges bl.a. följande. Boverket har påbörjat en förstudie om digitala byggförfattningar och har som målsättning att ge underlag till programutvecklare så att de första produkterna ska finnas ute på marknaden 2021. Från 2022 räknar Boverket med att alla nya detaljplaner som görs är digitala och att de utformas enligt gällande föreskrifter. Förutsättningar för enhetliga översiktsplaner bedöms vara klara 2022.
– För att göra samhällsbyggnadsprocessen enklare och effektivare har Boverket fått i uppdrag att fortsätta sitt arbete med att främja en enhetlig tillämpning av PBL i en digital miljö. Boverket ska bl.a. lämna förslag på och genomföra de tekniska lösningar som behövs för att möjliggöra en digital plan-, lov- och byggprocess. Uppdraget ska redovisas senast den 16 december 2021.

I betänkandet En utvecklad översiktsplanering (SOU 2018:46), som redovisas närmare nedan, föreslår Översiktsplaneutredningen bl.a. att Lantmäteriets ovannämnda uppdrag om tillhandahållande av detaljplaner även ska gälla översiktsplaner och att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om standarder för utformningen av digitala översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser. Beredning av förslagen i denna del pågår inom Regeringskansliet.

Översiktsplaneutredningen

Översiktsplaneutredningen har haft i uppdrag att analysera bl.a. hur kommunernas översiktsplanering enligt PBL kan utvecklas och stärkas för att underlätta efterföljande planering och hur dialogen mellan staten och kommunerna om fysisk planering i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen. Utredningen har också undersökt hur kommunen kan ges större möjligheter att besluta om huruvida ny eller befintlig bebyggelse behöver regleras med en detaljplan. Vidare har utredningen sett över behovet av och förutsättningarna för att ge kommunerna möjlighet att reglera upplåtelseformer, exempelvis genom en bestämmelse i en detaljplan. Utredningen har redovisat delbetänkandet Detaljplanekravet (SOU 2017:64). De huvudsakliga förslagen i delbetänkandet har lett till förslag i propositionen Ett tydligare och enklare detaljplanekrav (prop. 2017/18:167), i vilken regeringen föreslog vissa förtydliganden av kravet på detaljplan i PBL.

Utredningen har även redovisat delbetänkandena En utvecklad översiktsplanering (SOU 2018:46) och Verkställbarhet av beslut om lov (SOU 2018:86) samt slutbetänkandet Privat initiativrätt – Planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning (SOU 2019:9).

I delbetänkandet En utvecklad översiktsplanering lämnar utredningen bl.a. förslag om att underlätta efterföljande planering som lett till lagändringar, som genom lagstiftningsärendet En utvecklad översiktsplanering (prop. 2019/20:52, bet. 2019/20:CU7, rskr. 2019/20:168) ledde till nya bestämmelser om översiktsplanering som syftar till att ge bättre förutsättningar för mer effektiva plan- och byggprocesser. Förslagen i delbetänkandet om kommunal reglering av upplåtelseformen bereds fortfarande inom Regeringskansliet (se mer om de genomförda lagändringarna och kvarvarande förslag under avsnittet Plansystemet i allmänhet).

I betänkandet Verkställbarhet av beslut om lov (SOU 2018:86) föreslår Översiktsplaneutredningen ändringar i bl.a. den nya bestämmelsen om verkställbarhet av bygglov, rivningslov och marklov som trädde i kraft den 1 juli 2018 (prop. 2017/18:240, bet. 2017/18:CU13, rskr. 2017/18:335). Utredningen bedömer att den nuvarande regleringen – med en generell bestämmelse om verkställbarhet efter en tidsfrist om fyra veckor – bara marginellt påverkar risken för onyttig överklagandeprocess, samtidigt som den årligen fördröjer påbörjandet av närmare 100 000 lovgivna åtgärder.

Utredningen föreslår därför att ett beslut om lov ska gälla omedelbart, även om det inte fått laga kraft, och att en åtgärd som kräver lov ska få påbörjas när startbesked och eventuella villkor i både lovbeslutet och startbeskedet är uppfyllda. Dessutom föreslås en möjlighet för byggnadsnämnderna att ge startbeskedet samtidigt som lovbeslutet.

I slutbetänkandet Privat initiativrätt – Planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning (SOU 2019:9) föreslår Översiktsplaneutredningen bl.a. en ny bestämmelse i PBL som innebär att kommunen – om planintressenten har begärt det – i ett planbesked ska redovisa sin bedömning av vilket planeringsunderlag som kan behövas för detaljplaneläggning. Utredningen konstaterar att ett sådant planbesked skulle bidra till att det går snabbare att ta fram förslaget till detaljplan och till att kommunala planeringsresurser används på ett bättre sätt. Utredningen föreslår även en bestämmelse i PBL om att kommunen i planbeskedet ska medge att en planintressent får inhämta yttrande från länsstyrelsen om planintressenten har begärt detta och även beviljats ett positivt planbesked. En sådan bestämmelse skulle innebära att länsstyrelsen yttrar sig över vilka planeringsunderlag som behövs för att länsstyrelsen ska kunna ta ställning till hur den planläggning som planbeskedet avser förhåller sig till de ingripandegrunder som finns i lag. Med ingripandegrunder menas hur planläggningen kan påverka riksintressen, miljö- och kvalitetsgrunder och strandskydd, men också frågor om t.ex. risken för olyckor, översvämning och erosion. Utredningen konstaterar att omfattningen av yttrandet får bero på omständigheterna i det enskilda planbeskedet.

Vidare föreslår utredningen ett förtydligande i PBL om att planeringsunderlag får upprättas av någon annan än kommunen. Med någon annan än kommunen avser utredningen i första hand enskilda planintressenter, men det kan även vara länsstyrelsen och andra förvaltningsmyndigheter.

Förslagen i slutbetänkandet, med undantag för förslaget att ett s.k. detaljplaneprogram inte ska omfattas av kravet på avgränsningssamråd, omfattas av proposition 2020/21:131 Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning, som regeringen fattade beslut om den 18 mars 2021. För mer information om propositionen, se avsnittet Reglering med detaljplan.

Översiktsplaneutredningens förslag, i de delar som ännu inte lett till lagstiftning, bereds fortfarande inom Regeringskansliet.

Kommittén för modernare byggregler

Kommittén för modernare byggregler har haft i uppdrag att genomföra en systematisk och grundlig översyn av 8 och 10 kap. PBL, 3–5 och 7 kap. plan- och byggförordningen (2011:338), förkortad PBF, Boverkets byggregler (BBR), Boverkets föreskrifter om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder och de standarder dessa hänvisar till, i syfte att modernisera regelverket och därmed gynna ökad konkurrens och ökat byggande. I uppdraget ingick även att utreda regelverkets ändamålsenlighet, effektivitet och omfattning. Uppdraget slutredovisades i betänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68). Betänkandet bereds inom Regeringskansliet. För en närmare redogörelse för betänkandet, se avsnittet Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder.

Januariavtalet

I en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet från januari 2019 (fortsättningsvis januariavtalet) anges att det kommer att genomföras omfattande regelförenklingar för att förenkla och förkorta planprocessen och därmed göra byggandet snabbare och billigare.

De åtgärder som vidtagits med anledning av januariavtalet redovisas i berörda avsnitt nedan.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om behovet av en översyn eller andra reformer av PBL och digitaliseringsarbetet i plan- och byggprocessen. Våren 2019 avstyrktes motionsyrkandena med hänvisning till pågående arbete och aviserade regelförenklingar (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt handlar om digitaliseringsarbetet i plan- och byggprocessen och behovet av ett fortsatt arbete för att förenkla reglerna i PBL. Det huvudsakliga syftet är att det ska gå snabbare och vara enklare att bygga bostäder, för att bostadsbristen ska minska. Som utskottet påpekat i samband med tidigare beredning av motionsyrkanden om regelförenklingsarbete i PBL delar utskottet motionärernas uppfattning att det finns behov av att fortsätta med olika reformer av lagstiftningen.

När det gäller motionsförslagen om behovet av digitalisering av PBL och plan- och byggprocessen pågår som framgår ovan ett omfattande arbete inom bl.a. Lantmäteriet och Boverket som syftar till att tydliggöra ansvarsfördelningen och klargöra vilka regelförenklingar som bör göras inom området. Dessutom har det nyligen genom lagstiftningsärendet Digitalisering av grundkartor och detaljplaner genomförts vissa ändringar som gör det möjligt för regeringen att meddela föreskrifter om standarder för utformning av grundkartor, detaljplaner och planbeskrivningar. Vidare pågår inom Regeringskansliet beredning av Översiktsplaneutredningens förslag om bl.a. digitaliseringsfrågor. Mot denna bakgrund finner utskottet inget skäl att vidta åtgärder med anledning av förslagen om digitalisering av PBL och samhällsbyggnadsprocessen. Motionerna 2020/21:3585 (L) yrkande 33 och 2020/21:872 (S) bör därför avslås.

Vad gäller övriga motionsförslag om ytterligare regelförenklingar och en översyn av PBL i olika avseenden konstaterar utskottet att ett antal utredningar behandlat olika frågor som regleras genom lagen och att riksdagen de senaste åren har fattat beslut om relativt omfattande lagändringar. Dessutom pågår beredning av bl.a. Översiktsplaneutredningens kvarvarande förslag och de förslag som Kommittén för modernare byggregler lämnat.

Vidare innebär januariavtalet att det bl.a. kommer att genomföras omfattande regelförenklingar för att förenkla och förkorta planprocessen och därmed göra byggandet snabbare och billigare. Mot denna bakgrund utgår utskottet från att regeringen ger arbetet med regelförenklingar i PBL fortsatt prioritet och finner ingen anledning att föregripa arbetet med ett förnyat initiativ från riksdagens sida. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skyddet för kulturhistoriska byggnader och om behovet av idrott och idrottsanläggningar i planläggning. Utskottet hänvisar till gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 5 (SD), 6 (C) och 7 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 32 begärs ett tillkännagivande om en översyn av skyddet för kulturhistoriskt viktiga byggnader i syfte att förenkla regelverket. Motionärerna framhåller att enkla och tydliga regler ökar förståelsen och underlättar efterlevnaden vid exempelvis renovering eller restaurering av skyddade byggnader. Regleringen bör ske i detaljplan när det är möjligt, men utanför detaljplanelagt område skulle det exempelvis kunna ske genom förtydliganden i översiktsplanen.

Frågor som rör skyddet för kulturhistoriska byggnader berörs även i kommittémotion 2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 35. Motionärerna anför att detta skydd bör vara starkt men att det bör vara möjligt att få bygglov för mindre byggnader som t.ex. friggebodar. Detaljplanen kan dock medföra hinder mot sådana byggnader. Ändringar som inte innebär ett permanent ingrepp som inte går att återställa bör enligt motionärerna kunna prövas genom lovansökan. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att planreglerna bör anpassas till detta.

I kommittémotion 2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen i syfte att förhindra nya rivningsvågor. Motionärerna anför att stora delar av ett mycket rikt arv i form av vacker, historisk och kulturellt värdefull arkitektur gick förlorade i den stora rivningsvågen under 1900-talet och att det fortfarande finns exempel på bekymmersamma rivningar.

Christer Nylander m.fl. (L) begär i kommittémotion 2020/21:3252 yrkande 4 ett tillkännagivande om att det bör vidtas åtgärder för att säkerställa att idrotten och behovet av idrottsytor på ett tydligt sätt beaktas tidigt i samhällsplaneringen. Motionärerna anser därför att Boverket bör få i uppdrag att ta fram en vägledning till kommunerna om hur de ska arbeta med att få in idrottsytor för såväl organiserad som spontan idrott i sina planprogram.

Ett liknande förslag om att Boverket ska få i uppdrag att ta fram en vägledning till kommunerna som säkerställer att idrottsanläggningar och idrottsmiljöer finns lättillgängliga eller i nära anslutning till bostadsområden finns i motion 2020/21:857 av Anna Wallentheim (S). Även i motion 2020/21:2073 av Mattias Ottosson m.fl. (S) framställs förslag om att hänsyn

ska tas till idrottsanläggningar i planprocessen. I motion 2020/21:2102 av Pyry Niemi m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att begreppet idrott bör återinföras i PBL.

Bakgrund

Vid prövningen av frågor enligt PBL ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen (2 kap. 1 § PBL). Bestämmelsen innebär att det ska göras en avvägning mellan de intressen som är aktuella både vid planläggning och vid prövning av t.ex. bygglovsfrågor. Om det finns flera motstående intressen ska hänsyn tas till det intresse som, efter en proportionalitetsbedömning, väger tyngst.

Även bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken ska tillämpas vid planläggning och prövning enligt PBL (2 kap. 2 § PBL). Mark får vidare endast bebyggas om marken från allmän synpunkt är lämplig för det. Vid t.ex. planläggning ska kommunen, med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden bl.a. främja dels en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt, dels bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet (2 kap. 3 § PBL). Vid planläggning ska marken vara lämplig med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av god helhetsverkan (2 kap. 6 § PBL).

Enligt 2 kap. 7 § PBL ska det vid planläggning dessutom tas hänsyn till behovet av att det inom eller nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns

1. gator och vägar
2. torg
3. parker och grönområden
4. lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse
5. möjligheter att anordna en rimlig samhällsservice och kommersiell service.

Det finns ett nära samband mellan bestämmelserna i PBL och miljöbalken bl.a. genom den nämnda hänvisningen i PBL till bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i miljöbalken. I 3 kap. miljöbalken finns de grundläggande hushållningsbestämmelserna. Mark- och vattenområden av riksintresse för ett antal angivna ändamål ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra eller skada ändamålen. Riksintressen är geografiska områden som har pekats ut för att de innehåller nationellt eller i vissa fall regionalt viktiga värden och kvaliteter. Exempelvis kan ett område pekas ut som riksintresse för kulturmiljövården. Det innebär att det vid såväl planläggning som bygglovsfrågor kan uppkomma situationer när planfrågor eller byggfrågor ska avvägas mot intresset av att bevara kulturmiljövårdade miljöer eller byggnader.

När det gäller skyddet för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse bör vidare nämnas att en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte får förvanskas (8 kap. 13 § PBL). Denna bestämmelse gäller även för bebyggelseområden. Det finns även krav på att ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras (8 kap. 14 § PBL). Ändring av denna typ av byggnad och flyttning av en sådan byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden (8 kap. 17 § PBL).

I en detaljplan får kommunen ange krav och skyddsbestämmelser för byggnader som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär (4 kap. 16 § 2–4 PBL). Kommunen kan också i detaljplanen ange utökad lovplikt för åtgärder som kan påverka skyddsvärdet (4 kap. 15 § PBL).

Enligt det av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö ska städer, tätorter och bebyggd miljö utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Den bebyggda miljön ska medverka till en god regional och global miljö. Målet syftar till att uppnå en hållbar utveckling i den bebyggda miljön där de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna vägs in. Vidare innefattar målet miljöanpassning av byggnader och anläggningar samt att en god hushållning med mark, vatten och andra resurser ska främjas. Inom målet God bebyggd miljö används flera preciseringar för att förtydliga målet och tydliggöra uppföljningsarbetet. Ett av dessa är Kulturvärden i bebyggd miljö: Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

Pågående arbete

Våren 2018 infördes ett nytt nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316). I samband med detta fick Boverket ett samlat ansvar för samordning, kompetensstöd och främjande insatser till offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå i frågor om arkitektur och gestaltad livsmiljö.

I rapporten Arkitektur och gestaltad livsmiljö (2020:23) redovisar Boverket genomfört arbete inom ramen för regeringsuppdraget under 2018–2020. Av rapporten framgår att Boverket hittills har fokuserat på områden som regeringen pekat ut, exempelvis skolors och vårdens miljöer, metodstöd för upphandling, vägledning för kommunalt arkitekturstrategiskt arbete samt samordning av Boverkets, Riksantikvarieämbetets, Statens centrum för

arkitektur och designs (Arkdes) och Statens konstråds gemensamma arbete. Boverket har även identifierat ett antal viktiga framtidsfrågor, exempelvis att arbetet behöver breddas och att fler måste involveras. Redovisningen lyfter även fram breda samhällsfrågor kopplat till arkitektur, gestaltad livsmiljö och hållbarhet samt specifika frågor om offentliga rum, cirkulärt byggande och förvaltande, bostadsutformning och värdeskapande stadsstrukturer. Enligt Boverket handlar det om att använda arkitektur och gestaltad livsmiljö som verktyg i det hållbara samhällsbygget och om att arbeta för höjd kvalitet i byggda miljöer.

När det gäller frågan om skyddet för kulturhistoriska byggnader gör Boverket bl.a. en årlig uppföljning av miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Boverket har även tagit fram en strategi för hur målen med preciseringar ska uppnås.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om skyddet för kulturhistoriska byggnader. Våren 2019 avslogs yrkandena med hänvisning till gällande rätt och pågående arbete, bl.a. Boverkets uppdrag i frågor om arkitektur och gestaltad livsmiljö (bet. 2018/19:CU12). I samma betänkande avslogs motionsyrkanden om behovet av idrott och idrottsanläggningar i planläggning. I den delen hänvisade utskottet bl.a. till att det enligt gällande rätt finns viss möjlighet för kommunerna att vid planläggning beakta behovet av lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare konstaterat finns det ett skydd för kulturhistoriska byggnader och miljöer i lagstiftningen som bl.a. reglerar hur byggnader får renoveras eller underhållas och i vilken utsträckning sådana miljöer får bebyggas. Dessutom bedriver Boverket ett arbete som rör miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö, som bl.a. innehåller preciseringar om hur kulturvärden ska bevaras, användas och utvecklas. Vidare har Boverket fått i uppdrag att samordna det arbete som bedrivs hos bl.a. Boverket och Riksantikvarieämbetet om att samla in och redovisa kunskap och goda exempel på hur kulturhistoriska värden kan integreras i plan- och byggprocessen. Mot denna bakgrund finner utskottet ingen anledning att föreslå några åtgärder med anledning av förslagen om skydd för kulturhistoriskt viktiga byggnader. Motionerna 2020/21:2116 (SD) yrkande 5, 2020/21:2927 (C) yrkande 32 och 2020/21:3585 (L) yrkande 35 bör därför avslås.

När det gäller övriga motionsförslag, som tar upp behovet av idrott i planläggningen, konstaterar utskottet att kommunerna enligt gällande rätt vid planläggning ska beakta behovet av lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse. Mot denna bakgrund anser utskottet att det i dagsläget inte finns

anledning att föreslå åtgärder som förtydligar lagstiftningen. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Plansystemet i allmänhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fördjupade översiktsplaner och andra förslag som rör innehållet i olika planer. Utskottet hänvisar till bl.a. gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 8 (SD), 9 (C), 10 (KD) och 11 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 25 anförs att Sverige har ett omfattande regelverk för plandokument. Varje kommun ska upprätta en översiktsplan som ska omfatta hela kommunen. Därefter kan t.ex. tätorter och stadsdelar planeras i en fördjupad översiktsplan som sedan ligger till grund för en detaljplan. Ramarna för handläggning av lov fastställs genom detaljplanen. Motionärerna begär ett tillkännagivande om en utveckling av instrumentet fördjupad översiktsplan, för att se om det kan överta den roll som detaljplanen har i dag i plansystemet.

I kommittémotion 2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) anförs att tilldelning och försäljning av mark spelar en central roll när bostadsbyggandet ska planeras och styras. Det kan enligt motionärerna finnas ekonomiska incitament att hålla tillbaka utbudet av mark för att hålla uppe prisnivåerna på marken och få ut en högre vinst. För att få ned prisnivåerna behöver man vidta åtgärder som ökar utbudet av mark. Därför begär motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda hur kommuner kan överplanera bostäder och diversifiera så att planer föreskriver att en viss andel bostäder ska vara egnahem (yrkande 21). Motionärerna föreslår även att länsstyrelserna ska få i uppdrag att kartlägga planberedskap i kommunerna och hur planeringen ser ut uppdelat på upplåtelseform för bostäder (yrkande 22). Motionärerna begär dessutom ett tillkännagivande om att det ska finnas ett register för den mark som länsstyrelsen har kartlagt och att registret ska vara tillgängligt för allmänheten (yrkande 23).

Johan Pehrson m.fl. (L) begär i kommittémotion 2020/21:3234 yrkande 34 ett tillkännagivande om att detaljplanerna ska vara flexibla så att varje egnahemsbyggare ges möjlighet att sätta sin egen prägel på bostaden. Enligt motionärerna behövs det en ny egnahemsrörelse i utsatta områden.

I kommittémotion 2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att ett mål för samhällsplaneringen bör vara en strävan efter blandade upplåtelseformer och en mångfald av bostadslösningar. Motionärerna framhåller att stadsplaneringen har avspeglats av att det under

lång tid fanns få upplåtelseformer på bostadsmarknaden, vilket skapade ett ramverk för segregation.

I kommittémotion 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att identifiera nödvändiga reformer av samhällsplaneringen i syfte att öka beredskapen inför framtida krissituationer. Motionärerna anför att en kris som coronapandemin ställer krav på samhällsplaneringen och att krisberedskapen måste anpassas utifrån att nästa kris kan vara av en helt annan natur. Behoven av lagringsutrymmen för livsmedel, tillgången till uppkoppling och mobilitet är exempel på sådant som enligt motionärerna måste vägas in i arbetet för att stärka Sveriges krisberedskap. Möjligheten att ändra planbestämmelser och upphäva bygglovskrav är andra exempel på åtgärder som visat sig vara viktiga i en kris.

Peter Helander m.fl. (C) begär i kommittémotion 2020/21:2949 yrkande 20 ett tillkännagivande om att det i kommunernas planeringsskyldighet bör ingå hur turismen kan utvecklas, antingen genom att dessa frågor lyfts in i befintliga planer eller genom att det införs ett krav på en s.k. turistöversiktsplan.

I kommittémotion 2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att PBL bör ändras så att kommunala arkitekturprogram införs som ett mellansteg mellan översiktsplan och detaljplan i plansystemet. Motionärerna anser att ett sådant program skulle vara ett verktyg för att uppnå förbättrad arkitektonisk kvalitet och estetisk hållbarhet i hela landet.

I motion 2020/21:454 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att det bör införas en regional instans för planering av all infrastruktur, med ett helhetsansvar för effektiv markanvändning.

Bakgrund

Inledning

Det är kommunerna som har det huvudsakliga ansvaret för planeringen och genomförandet av bostadsförsörjningen. Som nämnts i föregående avsnitt består plansystemet enligt PBL av regionplan, översiktsplan, områdesbestämmelser och detaljplan.

Till stöd för kommuners planeringsarbete finns en vägledning från Boverket, som har det övergripande ansvaret för kommunernas planeringsarbete och för uppföljningen av det.

All planläggning ska enligt PBL främja bostadsbyggandet och utvecklingen av bostadsbeståndet (2 kap. 3 § första stycket 5). Vid tillämpningen av den bestämmelsen ska de kommunala riktlinjerna för bostadsförsörjning vara vägledande (4 § lagen [2000:1383] om kommunernas bostadsförsörjningsansvar). Regleringen innebär i praktiken att översiktsplanen ska återspegla bostadsförsörjningsbehovet genom ställningstaganden om den fysiska planeringen (prop. 2013/14:59 s. 22 f.). Översiktsplanen är därför ett viktigt

verktyg för att genomföra kommunens intentioner när det gäller bostadsförsörjningen.

Översiktsplan

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen är vägledande för kommunens fortsatta planprocesser, bl.a. för detaljplaner eller områdesbestämmelser. I översiktsplanen anges inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska också ge vägledning för beslut om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (3 kap. 2 §). Av översiktsplanen ska det bl.a. framgå hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder (3 kap. 5 §).

Våren 2020 infördes nya bestämmelser om översiktsplanering för att ge bättre förutsättningar för mer effektiva plan- och byggprocesser (prop. 2019/20:52, bet. 2019/20:CU7, rskr. 2019/20:168). De nya reglerna innebär bl.a. att kommunen i början av varje mandatperiod ska anta en planeringsstrategi i vilken kommunfullmäktige ska bedöma om kommunens översiktsplan är aktuell och ta ställning till det fortsatta arbetet med översiktsplaneringen. Att kommunen tar fram en planeringsstrategi ska vara en förutsättning för att översiktsplanen ska anses vara aktuell. Samtidigt infördes förtydliganden när det gäller översiktsplanens innehåll i syfte att underlätta dialogen mellan staten och kommunen om hur bebyggelsen ska utvecklas.

Detaljplan och områdesbestämmelser

Genom en detaljplan eller genom områdesbestämmelser kan kommunen på ett bindande sätt reglera hur mark ska användas och bebyggas.

I en detaljplan får kommunen också bestämma om byggnaders användning och om andelen lägenheter av olika slag i bostadsbyggnader och lägenheternas storlek (4 kap. 11 §). Med byggnaders användning avses den bebyggelse som marken är avsedd att användas för enligt detaljplanen. Detta innebär att marken kan vara avsedd för bebyggelse av bostad, handel, samlingslokal, kontor, garage eller industri eller för allmänt ändamål. Med lägenheter av olika slag avses ordinära familjelägenheter, studentlägenheter, servicelägenheter och olika lägenhetstyper för kollektivboende. Med storlek avses lägenheternas bruksarea, antal rumsenheter eller motsvarande (prop. 1985/86:1 s. 575–578). En kommun får däremot inte reglera bostäders upplåtelseform genom en detaljplan.

Statens intressen i frågor om bostadsförsörjningen

Det finns inte någon övergripande planering på nationell nivå av mark- och vattenområden. Staten har dock ett ansvar för och vissa intressen i frågor som rör bostadsförsörjningen. Statens intressen hanteras bl.a. genom nationella mål och genom att staten pekar ut riksintresseområden enligt miljöbalken. Detta

skapar vissa ramar för bostadsbyggandet som kan påverka den kommunala och regionala nivån.

Vidare finns i PBL funktioner som tillgodoser de statliga intressena och statens ansvar för bostadsförsörjningen. Kommunerna kan t.ex. begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen i de frågor som staten råder över (5 kap. 10 f §). Syftet är att det tidigt i planeringsprocessen ska gå att klarlägga om det finns skäl för staten att ingripa mot planeringen.

Det är i regel länsstyrelserna som tillvaratar och samordnar de statliga intressena för frågor som rör användningen av mark- och vattenområden under planprocessen. Detta görs genom samråd under planprocessen. Länsstyrelserna ska under samrådet uttala sig om huruvida de instämmer i kommunens bedömning av om mark- och vattenområden används på det sätt som de är mest lämpade för. Länsstyrelsernas samordnande ansvar innebär bl.a. att de på lämpligt sätt ska hålla andra berörda statliga myndigheter informerade under samrådet. Dessutom har länsstyrelserna i vissa fall ansvar för att tillhandahålla planeringsunderlag.

Pågående arbete

Översiktsplaneutredningen konstaterar i delbetänkandet En utvecklad översiktsplanering – Kommunal reglering av upplåtelseformer (SOU 2018:46 del 2) att det finns ett allmänt behov hos kommunerna av att reglera upplåtelseformer bl.a. för att de ska kunna uppfylla sitt bostadsförsörjningsansvar. I betänkandet anförs bl.a. att en detaljplan kräver omfattande resurser när den tas fram och ska bestå över en längre tid. En bestämmelse om upplåtelseform kan enligt utredningen inte bestå över en längre tid, och därför gör utredningen bedömningen att det inte är lämpligt att ha med sådana bestämmelser i en detaljplan. Utredningen anser dessutom att det inte är lämpligt att kommunen reglerar upplåtelseform i detaljplaner när någon annan än en kommun äger marken. Utredningen konstaterar därför att det inte är lämpligt att införa en möjlighet att reglera upplåtelseformer i PBL. Däremot lämnar utredningen ett förslag till en ny lag som innebär att kommunen ska kunna besluta att bostäder som byggs på mark som kommunen eller ett kommunalt aktiebolag äger bara ska få upplåtas med hyresrätt. Ett sådant beslut ska även gälla för en ny ägare av marken. Utredningen anser att förslaget skulle göra det lättare för kommunen att säkerställa att marken kommer att bebyggas med hyresrätter, om kommunen har satt upp detta som ett villkor i samband med försäljningen av marken.

Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Januariavtalet

I januariavtalet anges bl.a. att det kommer att genomföras omfattande regelförenklingar för att förenkla och förkorta planprocessen och därmed göra byggandet snabbare och billigare.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2019 behandlade och avstyrkte utskottet motionsyrkanden om fördjupade översiktsplaner och arkitektoniska program. Med hänvisning till pågående arbete och gällande rätt fann utskottet inte skäl att ta något initiativ med anledning av förslagen (bet. 2018/19:CU12).

Våren 2020 behandlade och avstyrkte utskottet motionsyrkanden om en reglering av upplåtelseformer av bostäder i planer med hänvisning till att Översiktsplaneutredningens förslag om en kommunal reglering av upplåtelseformer bereds inom Regeringskansliet. Med hänvisning till nyligen genomförda lagändringar genom propositionen En utvecklad översiktsplanering avstyrktes även motsvarande motionsyrkanden om överplanering av bostäder, kartläggning av planberedskap och ett register över mark som länsstyrelsen kartlagt (bet. 2019/20:CU16).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Översiktsplaneutredningen bl.a. haft i uppdrag att se över och föreslå åtgärder som utvecklar och stärker översiktsplaneringen. Beredning pågår av utredningens förslag. Enligt januariavtalet ska det vidare genomföras omfattande regelförenklingar som förenklar och förkortar planprocessen. Mot denna bakgrund finner utskottet ingen anledning att föreslå något initiativ med anledning av förslaget om att utveckla instrumentet fördjupad översiktsplan. Motion 2020/21:3585 (L) yrkande 25 bör därför avslås.

Utskottet konstaterar vidare att gällande rätt innebär att planläggning av användningen av mark- och vattenområden är en kommunal angelägenhet. Kommunerna har därmed en stark ställning när det gäller var och hur enskilda byggnader lokaliseras och utformas samt hur marken bebyggs. Detta är ett uttryck för den kommunala självstyrelsen och bör enligt utskottets mening värnas. Det finns samtidigt ett behov av att de regler som styr planarbetet inte i onödan försvårar planeringen. Det kan bl.a. ske genom regler som syftar till att förbättra förutsättningarna för mer effektiva plan- och byggprocesser. I plan- och byggregelverket finns olika former av sådant stöd till kommunerna i deras planarbete, bl.a. genom förtydliganden om att planläggningen ska främja bostadsbyggandet och utvecklingen av bostadsbeståndet. Som framgår ovan finns i regelverket även funktioner som tillvaratar statens ansvar och intressen i frågor om bostadsförsörjningen. Det handlar bl.a. om att länsstyrelserna ska tillhandahålla vissa planeringsunderlag och om samrådet under planprocesserna. Som utskottet tidigare pekat på har det under de senaste åren genomförts lagändringar som berör frågor om planarbetet. Genom lagstiftningsärendet En utvecklad översiktsplanering infördes relativt nyligen lagändringar som syftar till att underlätta dialogen mellan staten och kommunerna om hur bebyggelsen ska utvecklas. Utskottet anser därför att det inte finns anledning att vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2020/21:454

(C) yrkande 2, 2020/21:3234 (L) yrkande 34 och 2020/21:3408 (KD) yrkandena 21–23, som därför bör avslås.

När det gäller frågan om en reglering av upplåtelseformer av bostäder i planer konstaterar utskottet att Översiktsplaneutredningen har lämnat förslag om en kommunal reglering av upplåtelseformer. Förslaget bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa det pågående arbetet. Motion 2020/21:3186 (C) yrkande 2 bör därför avslås.

Utskottet anser att det är viktigt att frågor om risker och krisberedskap tas upp i bl.a. planläggningen så att samhället blir väl utrustat mot kriser. Utrymme för att beakta dessa frågor i översikts- och detaljplaneläggningen finns dock redan, och utskottet anser inte att det har framkommit några omständigheter som ger skäl för riksdagen att ta något initiativ när det gäller krisberedskapen i samhällsplaneringen. Motion 2020/21:2927 (C) yrkande 2 bör därför avslås.

Utskottet konstaterar att vissa kommuner redan i dag arbetar med tematiska översiktsplaner för turism, dvs. en särskild planeringsprocess med fokus på besöksnäring och turism, och många andra kommuner har på olika sätt fört in besöksnäring eller turism som en aspekt i sin kommuntäckande översiktsplan. Utskottet anser inte att det som anförs i motion 2020/21:2949 (C) yrkande 20 ger anledning att föreslå något initiativ från riksdagen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

När det gäller förslaget om att införa ett arkitektoniskt program som mellansteg mellan översiktsplan och detaljplan ger gällande rätt utrymme för kommunerna att använda sig av sådana program om de finner skäl för det. Boverket har även fått ett utvecklat ansvar för att vara ett kompetensstöd i kommunernas arbete med arkitektur- och gestaltningsfrågor. Utskottet anser därför att motion 2020/21:2116 (SD) yrkande 4 bör avslås.

Riktlinjer i planarbetet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om riktlinjer i planarbetet. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 12 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheterna att genom lag tvinga kommunerna att tillsätta lokala skönhetsråd. Motionärerna anför att råden bör vara brett sammansatta och ha till uppgift att yttra sig över processer kopplade till bl.a. översikts- och detaljplaner.

Jan Ericson (M) anför i motion 2020/21:1246 att många kommuner hindras från att utveckla nya bostadsområden på grund av att Trafikverket ställer

orimliga och kostnadskrävande krav på bl.a. tillgång till lokaltrafik. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om att Trafikverkets inflytande över planarbetet bör minska.

I motion 2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 1 anförs att det finns många outnyttjade byggrätter i flera kommuner, trots ett stort behov av bostäder. Större områden än i dag bör enligt motionärerna detaljplaneras, och kommunerna bör uppmuntras att utnyttja markanvisningarna för att skapa en bättre konkurrens mellan byggherrar. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om en översyn av hur behövlig och obebyggd mark kan utnyttjas bättre.

Bakgrund

Genom propositionen Fler steg för en effektivare plan- och bygglag (prop. 2016/17:151, bet. 2016/17:CU20, rskr. 2016/17:112) infördes bl.a. ändringar i PBL som syftar till att göra planprocessen mer effektiv. Ändringarna, som trädde i kraft den 1 juli 2017, innebär bl.a. att reglerna om länsstyrelsens yttranden under detaljplaneprocessen kompletteras med en möjlighet för kommunen att under arbetet med att ta fram en detaljplan begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen i de frågor som staten råder över (5 kap. 10 f § PBL). Syftet med ändringarna är att det, t.ex. tidigt i planprocessen, ska gå att klarlägga om det finns skäl för staten att ingripa mot planeringen.

Det är länsstyrelserna och i vissa fall regionerna som tillvaratar och samordnar de statliga intressena i frågor som rör användningen av mark- och vattenområden under planprocessen. Länsstyrelserna ska under samrådet uttala sig om huruvida den instämmer i kommunens bedömning av om mark- och vattenområden används på det sätt som de är mest lämpade för. Länsstyrelsernas samordnande ansvar innebär bl.a. att de på lämpligt sätt ska hålla andra berörda statliga myndigheter informerade under samrådet. Dessutom har länsstyrelserna i vissa fall ansvar för att tillhandahålla planeringsunderlag.

Kommunerna har ansvaret för att samråda bl.a. med de statliga myndigheter som har ett väsentligt intresse av planförslaget (5 kap. 11 § PBL).

I propositionen Politik för gestaltad livsmiljö lämnade regeringen förslag om att införa ett nytt nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken, vilket riksdagen godkände (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316). I fråga om skönhetsråd konstaterade regeringen att vissa kommuner har olika former av skönhetsråd. Dessa har enligt regeringen en viktig roll i främjandet av och dialogen om gestaltningsfrågor. Skönhetsråden kan också vara rådgivande i frågor om arkitektoniska, konstnärliga och kulturhistoriska värden. Flera kommuner är dock enligt regeringens bedömning osäkra på tolkningen av bestämmelserna om gestaltningsfrågor i PBL och behöver stöd. Mot denna bakgrund ansåg regeringen att Boverkets uppgifter skulle utökas och innefatta en ny funktion med ett samlat ansvar för samordning, kompetensstöd och främjandeinsatser till offentliga aktörer på

nationell, regional och lokal nivå i frågor om arkitektur och gestaltad livsmiljö. Funktionen bör enligt regeringens bedömning bidra till att främja hög arkitektonisk kvalitet i hela landet och bidra till erfarenhetsutbyten och nationell överblick. Regeringen uttalade att Boverket bör samverka med Arkdes, Riksantikvarieämbetet, Statens konstråd och andra berörda myndigheter med ansvar på området, t.ex. Delegationen mot segregation.

Pågående arbete

Med anledning av regeringens bedömning i proposition 2017/18:110 fick Boverket i uppdrag att förstärka arbetet med arkitektur och gestaltad livsmiljö. Uppdraget till Boverket omfattar tre delområden:

– främja det statliga arbetet för ökad arkitektonisk kvalitet och samordna berörda myndigheter på arkitektur-, form- och designområdet
– ge stöd till kommuner
– ge vägledning för god gestaltning av vårdens respektive förskolors och skolors fysiska miljö.

Med anledning av uppdraget har Boverket rekryterat 50 nya medarbetare och inrättat en tjänst som Sveriges första riksarkitekt. Riksarkitekten har i uppdrag av Boverket att leda och samordna arbetet inom arkitekturområdet på nationell nivå, både inom Boverket och gentemot andra myndigheter. Riksarkitekten ska vidare bl.a. vara ett stöd till kommunerna i frågor om gestaltning och hållbarhet i planeringsarbetet. Riksarkitekten är även ordförande för det inrättade Rådet för hållbara städer.

I avsnittet Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen finns en redogörelse för Boverkets rapport Arkitektur och gestaltad livsmiljö (2020:23). I rapporten redovisar Boverket genomfört arbete inom ramen för regeringsuppdraget under 2018–2020.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2019 behandlades motsvarande förslag om riktlinjer i planarbetet. Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. Boverkets pågående uppdrag och gällande rätt (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att skönhetsråd finns i vissa kommuner och kan fylla en viktig funktion. Utskottet anser dock inte att det bör vara obligatoriskt för kommuner att ha ett skönhetsråd. Utskottet vill i sammanhanget framhålla det utökade uppdrag som Boverket har fått med ett samlat ansvar för samordning, kompetensstöd och främjande insatser till offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå i frågor om arkitektur och gestaltad livsmiljö.

Myndighetens nya funktion syftar till en hög arkitektonisk nivå i hela landet. Motion 2020/21:2116 (SD) yrkande 2 bör därför avslås.

När det gäller förslaget om Trafikverkets möjligheter att lämna yttranden i planprocessen innebär lagstiftningen att kommunerna i arbetet med ett förslag till detaljplan ska samråda med myndigheter som har särskilt intresse av förslaget (5 kap. 11 § PBL). Syftet med kommunernas samråd är att förbättra beslutsunderlaget och ge möjlighet till insyn och påverkan (prop. 2009/10:170 s. 222). Utskottet ser mot denna bakgrund ingen anledning att föreslå någon åtgärd med anledning av det som anförs i motion 2020/21:1246 (M). Motionsyrkandet bör därför avslås.

Utskottet ser inte heller anledning att föreslå något tillkännagivande från riksdagen med anledning av förslaget om hur obebyggd mark kan utnyttjas bättre. Även motion 2020/21:2891 (SD) yrkande 1 bör därför avslås.

Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om medborgarinflytande och vissa andra intressen vid fysisk planering. Utskottet hänvisar till bl.a. gällande rätt.

Jämför reservation 13 (SD) och 14 (C, L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att det bör tas större hänsyn till allmänhetens önskemål vid gestaltning och utförande av offentlig konst och nybyggnation. Motionärerna begär även ett tillkännagivande om att det bör utredas hur medborgarna kan få ett större inflytande över de miljöer som de vistas i (yrkande 13). Inflytandet kan enligt motionärerna öka exempelvis genom införandet av ett demokratiskt valt råd i kommunerna eller genom att medborgarna får större möjlighet att tycka till om olika förslag i sitt närområde. Avslutningsvis föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att införandet av en kulturell planering bör utredas för att värna det kulturella och estetiska arvet (yrkande 16). Motionärerna framhåller att metoden fokuserar på medborgardialogen i samhällsplaneringen och skapar en social känsla och samhörighet i fråga om området.

I kommittémotion 2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 1 finns ett liknande förslag om att utreda hur svenska medborgare kan få ökat inflytande över sina offentliga miljöer.

I kommittémotion 2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 20 begärs ett tillkännagivande om att inkludera brottsförebyggande frågor i PBL.

Motionärerna anser att trygghetsfrågorna bör få en starkare ställning i stadsplaneringen. Motsvarande förslag finns i motion 2020/21:409 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 15.

Bakgrund

Medborgarinflytandet i samhällsplaneringen kan komma till uttryck i olika sammanhang och på olika sätt. I 3 kap. 8 § PBL anges att en kommun i ärenden som gäller översiktsplaner ska samråda med länsstyrelsen, berörda kommuner, regionplaneorgan och andra kommunala organ som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transport- och infrastrukturplanering. Kommunen ska även ge myndigheter, kommunens medlemmar, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt. Utöver det formella samrådet får kommunen ha medborgardialog i samband med översiktlig fysisk planering. Dialogen kan gälla en ny översiktsplan eller ändring av en översiktsplan.

Vid ett detaljplanesamråd ska kommunen bl.a. samråda med lantmäterimyndigheten, länsstyrelsen, berörda kommuner och andra kända sakägare som berörs, t.ex. bostadsrättshavare, hyresgäster och boende (5 kap. 11 § PBL).

Pågående arbete

Allmänt om medborgarinflytande vid fysisk planering

Boverket arbetar kontinuerligt med att sprida kunskap och goda exempel när det gäller formerna för inflytande och insyn i planeringen. Boverket har exempelvis tagit fram Vägledning om medborgardialog för fysisk planering, som ska vara ett stöd för kommunala tjänstemän och politiker. Den innehåller tips och exempel på hur olika kommuner arbetar med medborgardialog före det formella samrådet samt information om vad som gäller enligt lag.

Brottsförebyggande arbete i planprocessen

Enligt PBL ansvarar kommunerna för planläggningen av mark- och vattenområden. Planarbetet ska bidra till en ur social synpunkt god livsmiljö där bl.a. aspekter som trygghet och hälsa ingår. Boverket arbetar på olika sätt med att lyfta fram trygghetsaspekterna i den fysiska planeringen. Det kan bl.a. handla om hur parker, gångstråk och torg planeras. Myndigheten har även fördelat stöd till utemiljöer i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar i syfte att på ett varaktigt sätt bidra till attraktiva, funktionella,

jämställda och trygga utemiljöer. Boverkets vägledning för medborgardialog berör bl.a. frågor om trygghet och brottsförebyggande åtgärder.

I augusti 2018 fick Boverket vidare i uppdrag att ta fram och sprida en vägledning för brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocesser (N2018/04599/SPN). Uppdraget redovisas i rapporten Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen (2019:20). I rapporten anför Boverket bl.a. att det är viktigt att uppnå en bred samverkan mellan de kommunala planerarna, polisen och den kommunala trygghetssamordnaren, samt med andra lokala aktörer och kommunala förvaltningar under hela planeringsskedet, för att uppnå en planering som bygger på lokalkännedom och platsspecifik kunskap. Brist på kunskap, tid och riktade budgetar gör enligt Boverket att brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder riskerar att bli punktinsatser utan helhetssyn och långsiktighet. För mer hållbara resultat behöver det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i den fysiska miljön vara ständigt pågående. Boverket framhåller vidare att utformningen av offentliga platser med nyckelfunktioner för samhället, exempelvis mötesplatser och samhällsservice samt stråk till och från kollektivtrafik, ofta är beroende av ett etablerat samarbete mellan flera olika ansvariga parter. För att möjliggöra olika fysiska åtgärder är markägarförhållandena samt parternas intentioner och samarbetsförmåga avgörande.

Brottsförebyggande rådet (Brå) arbetar sedan 2016 med ett utvecklingsprojekt om situationell prevention. Syftet med projektet är att sprida kunskap men även utveckla och ta fram ny kunskap om situationellt brottsförebyggande arbete. Projektet riktar sig till brottsförebyggande aktörer inom kommunerna och polisen men även till andra aktörer såsom bostadsbolag, centrumägare och kommunernas stadsbyggnads- eller gatukontor.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om medborgarinflytande vid fysisk planering i allmänhet och införande av bestämmelser om brottsförebyggande arbete i den fysiska planeringen har behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Våren 2019 avstyrktes motionsyrkandena med hänvisning till bl.a. gällande rätt samt Boverkets och Brås pågående arbete (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att medborgarinflytandet i samhällsplaneringen kommer till uttryck i olika sammanhang och på olika sätt. I PBL finns bestämmelser om att kommunen i planärenden ska samråda med en betydligt vidare krets än enbart sakägarna. Vidare noterar utskottet att bl.a. Boverket kontinuerligt arbetar med olika frågor som rör medborgardialog för fysisk planering. Boverket har exempelvis tagit fram en vägledning om hur kommunerna kan hantera nämnda frågor. Vidare arbetar man inom Boverket och Brå med

uppdrag som rör brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsplaneringen.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det saknas skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida i de frågor som tas upp i motionerna. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden. Utskottet hänvisar till bl.a. gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 15 (C), 16 (V), 17 (KD) och 18 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 37 begärs ett tillkännagivande om att stödet för grönare städer ska utvecklas så att det bidrar till att bibehålla och stärka urbana ekosystemtjänster. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att kommunerna ska ha upprättat en plan för att arbeta med ekosystemtjänster i planeringen senast 2025 (yrkande 38). Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om att lagstiftningen ska anpassas så att den underlättar för kommuner att ställa krav på kompensation av grönstruktur när mark som exploaterats tas i anspråk för bebyggelse eller infrastruktur (yrkande 39). Motionärerna anför också att kostnaderna för parkering ska belasta den som använder parkeringsplatsen och inte läggas på hyror, boendeavgifter eller det allmänna och begär ett tillkännagivande i enlighet med detta (yrkande 41). Avslutningsvis föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att staten inte ska kräva att kommuner bygger parkeringsplatser i närheten av ny bebyggelse och att lagstiftningen ska ändras så att PBL inte enbart förutsätter mobilitet genom biltrafik (yrkande 42).

I kommittémotion 2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att PBL och annan relevant lagstiftning bör ändras för att ekologisk kompensation ska kunna användas i större utsträckning. Motionärerna anser bl.a. att det bör införas ett obligatoriskt krav på att bedöma behovet av ekologisk kompensation i samband med exploatering.

Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) begär i kommittémotion 2020/21:392 yrkande 8 ett tillkännagivande om en ändring i PBL som gör det möjligt att ställa krav på energieffektivitet m.m. i detaljplanen. Enligt motionärerna skulle den föreslagna ändringen öka förutsättningarna för ett mer hållbart byggande som är bättre ur ett energi- och klimatperspektiv.

I kommittémotion 2020/21:1313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att regeringen senast under 2021 bör återkomma med förslag på ett stärkt regelverk och processer för samhällsplaneringen som minskar bilberoendet.

Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) begär i kommittémotion 2020/21:2807 yrkande 57 ett tillkännagivande om att främja framväxten av moderna trädgårdsstäder i stadsplaneringen. Detta skulle enligt motionärerna gynna en stärkt biologisk mångfald i städerna och svara mot bostadsköparnas efterfrågan.

I kommittémotion 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 35 begärs ett tillkännagivande om att tydligare integrera åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden i stadsplaneringen. Motionärerna framhåller att det ska vara en självklarhet att ytor som det offentliga förfogar över brukas och används på ett sätt som gynnar den biologiska mångfalden. Samma förslag framställs i kommittémotion 2020/21:2928 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 15.

Robert Hannah m.fl. (L) anför i kommittémotion 2020/21:3585 yrkande 22 att städer med grön infrastruktur har ett bättre lokalklimat än städer utan grönska. Sådana städer klarar häftiga skyfall bättre och har en större biologisk mångfald. Invånarna får också naturliga mötesplatser utomhus och närkontakt med det biologiska kretsloppet. Motionärerna anser att det därför är viktigt att en god stadsplanering beaktar behovet av grönytor och platser för lek, rekreation och spontanidrott. Motionärerna begär ett tillkännagivande om en samhällsplanering för en grön och hållbar boendemiljö.

I motion 2020/21:2707 av Maria Gardfjell och Janine Alm Ericson (båda MP) yrkande 5 anförs att stadsodling och fritidsodling har en viktig roll i en hållbar stadsutveckling. Enligt motionärerna behövs mer kompetens hos samhällsplanerare om stadsodlingens roll för att främja ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande i enlighet med detta.

Bakgrund

Allmänt om hanteringen av klimataspekter i planeringsfrågor

Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung. Begreppet innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.

Vid användningen av mark- och vattenområden tas hänsyn till både allmänna och enskilda intressen (2 kap. 1 § PBL). Mark får bara bebyggas om den är lämplig för det. Planläggning ska främja bl.a. en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder. Den ska även främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt (2 kap. 3 § PBL).

Byggnadsverk och bebyggelse ska dessutom lokaliseras till mark som är lämpad bl.a. med hänsyn till människors säkerhet och hälsa och med beaktande av risken för olyckor, översvämning och erosion (2 kap. 5 § PBL). Vidare ska hänsyn tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns bl.a. parker, grönområden och lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse (2 kap. 7 § PBL).

De angivna intressena av hälsa och säkerhet ger stöd för en kommun att i en översiktsplan exempelvis översiktligt redovisa riskobjekt och områden som av olika skäl är olämpliga att bebygga enligt kommunens bedömning. Behovet av grönområden kan översiktligt redovisas i en översiktsplan och sedan närmare utvecklas i efterföljande planer och program. De enskilda riskerna, behov av grönområden eller parkeringstal m.m. kan sedan hanteras i detaljplanen som anger var byggnader ska placeras och hur de ska vara utformade för att passa områdets förutsättningar. Om det behövs kan kommunen i detaljplanen föreskriva om skyddsåtgärder för att motverka vissa risker som t.ex. olika störningar (4 kap. 12 § PBL). Detaljplanen kan även innehålla bestämmelser om t.ex. andelen grönytor.

Vidare använder kommuner bl.a. begreppen grön struktur och grön infrastruktur i fysisk planering. Grön struktur används för att beskriva en kommuns eller en regions grönområden. Grön infrastruktur används för att beskriva hur ett logiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer, strukturer, naturområden och anlagda element utformas, brukas och förvaltas på ett sätt som bevarar biologisk mångfald och främjar för samhället viktiga ekosystemtjänster i hela landet.

Internationella åtaganden, Sveriges klimatmål och miljökvalitetsmål

För att uppfylla Sveriges åtaganden enligt FN:s ramkonvention om klimatförändringar har riksdagen beslutat om ett antal miljökvalitetsmål. Ett av miljökvalitetsmålen är Begränsad klimatpåverkan. Detta mål innebär att halten av växthusgaser i atmosfären, i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar, ska stabiliseras på en nivå som innebär att människors påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att bl.a. den biologiska mångfalden bevaras.

Ett annat miljökvalitetsmål som riksdagen har beslutat om är, som nämnts tidigare, God bebyggd miljö. Det innebär att städer, tätorter och bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Den bebyggda miljön ska medverka till en god regional och global miljö. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. Målet syftar till att uppnå en hållbar utveckling i den bebyggda miljön där de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna vägs in. Målet har flera preciseringar som används för att förtydliga det och tydliggöra uppföljningsarbetet. Preciseringen hållbar samhällsplanering innebär att städer och tätorter samt sambandet mellan

tätorter och landsbygd ska vara planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.

Preciseringen infrastruktur innebär att infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning ska vara integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen ska vara anpassad till människors behov, för att minska resurs- och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn ska tas till bl.a. natur- och kulturmiljö.

Vid FN:s toppmöte 2015 antog världens länder 17 globala hållbarhetsmål till 2030, den s.k. Agenda 2030. Mål 13, Bekämpa klimatförändringar, innebär att länderna ska vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser. Ett av delmålen handlar om att integrera klimatåtgärder i t.ex. planering på nationell nivå.

Mål 15, Ekosystem och biologisk mångfald, fastställer att biologisk mångfald är avgörande för jordens livsuppehållande system och anger att vår nuvarande och framtida välfärd vilar på denna grund. Enligt målet ska länderna därför skydda, återställa och främja bl.a. ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem samt hejda förlusten av biologisk mångfald. Målet innebär bl.a. att mänskligheten behov av t.ex. energi och vatten ska tillgodoses utan att undergräva biologisk mångfald och genom ett hållbart nyttjande av ekosystemtjänster och samtidigt minskade utsläpp av växthusgaser.

Därutöver kan noteras att riksdagen 2017 beslutade om ett klimatpolitiskt ramverk som syftar till att skapa långsiktiga förutsättningar för en ambitiös och effektiv klimatomställning. Ramverket består av nationella klimatmål, en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd.

Boverkets vägledning

Boverket har på uppdrag av regeringen tagit fram en vägledning för översiktsplaneringen som ett led i arbetet med att nå miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö i de delar som handlar om hur översiktsplaneringen kan bidra till att nå bl.a. de nationella klimatmålen. Vägledningen innehåller exempel på hur kommunerna kan göra för att nå ett ökat klimatfokus i översiktsplaneringen. Den är tänkt att vara till stöd för personer som arbetar med översiktsplanering och frågor om bl.a. miljö eller andra frågor med koppling till den fysiska planeringen. Den kan även vara till stöd för länsstyrelserna i rollen som samrådspart till kommunerna.

Skrivelsen Strategi för levande städer

I skrivelsen Strategi för levande städer – Politik för en hållbar stadsutveckling (skr. 2017/18:230) presenterade regeringen sin nya politik för en hållbar stadsutveckling. Strategin innehåller övergripande mål för hållbara städer och nya etappmål i miljömålssystemet tillsammans med prioriteringar och nya

insatser med tyngdpunkt på miljömässigt hållbar stadsutveckling. Etappmålen för stadsgrönska är följande:

- Etappmål om metod för stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer: Kommunerna ska senast 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta till vara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.
- Etappmål om integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer: En majoritet av kommunerna ska senast 2025 ta till vara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Etappmålen om stadsgrönska är enligt regeringens bedömning ett steg på vägen till att nå Generationsmålet och flera miljökvalitetsmål som är centrala för att säkra en biologisk mångfald och ekosystemtjänster i urban miljö. Enligt regeringen är det framför allt miljökvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv som är relevanta för en hållbar stadsutveckling med fokus på stadsgrönska.

I skrivelsen angav regeringen i fråga om insatser för hållbara transporter att stadsplanering ska styra mot hållbara stadsstrukturer med en effektiv markanvändning. Gång, cykling och kollektivtrafik ska främjas framför personbilstrafik och vara viktiga utgångspunkter för den framtida planeringen av städer. Nämnda transportsätt är enligt regeringen yteffektiva och kommer att bli alltmer nödvändiga för att undvika kapacitetsbrist och trängsel i städerna. Med en överflyttning av resor från personbil till gång, cykel och kollektivtrafik minskas resandets miljöpåverkan och klimatpåverkan. Det angavs också att bilen i stor utsträckning har varit en norm för städernas transportsystem och för var verksamheter och bostäder har lokaliserats. Framkomlighet och tillgänglighet med bil har varit en prioriterad utgångspunkt. Samtidigt som bilen har medfört fördelar för människors möjligheter till rörlighet har utvecklingen skapat stora problem. Gator, vägar, parkeringsplatser och spåranläggningar tar i dag en betydande andel av städernas begränsade utrymme i anspråk. Infrastrukturen skapar barriäreffekter, splittrar städer och motverkar en sammanhållen och hållbar samhällsstruktur. På grund av miljöpåverkan och trafikstörningar i omgivningen begränsar infrastrukturens utformning användbarheten av stora områden. Regeringen anförde vidare att det är viktigt att transportinfrastrukturen planeras så att en fungerande grön infrastruktur som binder ihop stadens naturområden bibehålls. Det är också viktigt att bebyggelseutvecklingen planeras så att goda förutsättningar för hållbara transporter skapas. Riksdagen lade skrivelsen till handlingarna under våren 2018 (bet. 2017/18:CU39, rskr. 2017/18:425–426).

Stadsmiljöavtal

Stadsmiljöavtalen inrättades av regeringen 2015. Dessa avtal fokuserar på att främja hållbara stadsmiljöer genom att skapa förutsättningar för att en större andel persontransporter i städer ska ske med kollektivtrafik eller cykeltrafik. Inom stadsmiljöavtalet kan kommuner och regioner söka ekonomiskt stöd för att främja hållbara stadsmiljöer. Åtgärderna ska leda till energieffektiva lösningar med låga utsläpp av växthusgaser och bidra till att uppfylla miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Regeringen har gett Trafikverket i uppdrag att årligen redovisa hur medlen för stadsmiljöavtal har använts. Redovisningen ska avse beslutade stöd och förväntade resultat samt innehålla en beskrivning av hur arbetet med uppföljning och utvärdering av stadsmiljöavtalens effekter fortskrider.

Vidare anförde regeringen i den ovannämnda skrivelsen Strategi för levande städer när det gäller stadsmiljöavtalen att den förlängt och utökat satsningen på dessa avtal. Stadsmiljöavtalen ska inkludera insatser för hållbara godstransportlösningar i stadsmiljö. Detta omfattar bl.a. klimat- och miljöpåverkande insatser som samlastning och samordnad citylogistik.

Planering av städers infrastruktur

Utredningen Samordning för bostadsbyggande har i uppdrag att bl.a. stödja kommuner i planeringen av bostadsexploateringar där förutsättningarna är särskilt komplexa, underlätta för kommuner i arbetet med innovationer för hållbar stadsutveckling, bilda och driva ett nätverk för kommuner som bygger nya stadsdelar och städer, fortsätta arbetet med uppdraget att samordna större samlade exploateringar med hållbart byggande samt analysera för- och nackdelar med att införa en möjlighet till krav på transportplaner i detaljplaneringen för nyetablering av bostäder. Syftet med utredningen är att underlätta kommunernas planeringsprocesser för att få till stånd ett ökat och hållbart bostadsbyggande (dir. 2017:126).

Den 29 mars 2019 lämnade utredningen delbetänkandet Bebyggelse- och transportplanering för hållbar stadsutveckling (SOU 2019:17). I betänkandet redovisas de delar av uppdraget som avsåg en analys av för- och nackdelar med en lagstadgad rätt för kommuner att införa krav på transportplaner i detaljplanering för nyetablering av bostäder enligt PBL. Utredningen anför bl.a. att den anser att fördelarna med en sådan lagstadgad rätt för nämnda krav överväger de nackdelar som finns. Enligt utredningens bedömning är följande fördelar de viktigaste:

- att planer och åtgärder för samordning av bebyggelse och transporter kan främja en likvärdig och transporteffektiv tillgänglighet för olika trafikslag i bebyggelseområden
- att planer och åtgärder för samordning av bebyggelse och transporter kan bidra till bättre effektivitet i samverkan mellan olika planeringsnivåer (lokal, regional och nationell nivå) när det gäller transporter och bebyggelseutveckling.

Enligt utredningens bedömning bör det göras ändringar i PBL som bl.a. främjar likvärdig tillgång för olika trafikslag och som stärker översiktsplanernas strategiska betydelse när det gäller transportsystemets koppling till regional och nationell sektorsplanering. Utredningen anför att kraven på transportplaner bör ställas på kommuner och att det inte är lämpligt att införa en bestämmelse i PBL om kommuners rätt att ställa krav på byggaktörer.

Genom tilläggsdirektiv fick utredningen i uppdrag att se över delar av PBL, för att genom ändringar i regelverket stärka förutsättningarna för transporteffektivitet och tillgänglighet genom hållbara transporter samt utveckla möjligheterna att främja långsiktigt hållbara stadsmiljöer (dir. 2020:15). Syftet med uppdraget var att skapa förutsättningar för en samhällsplanering som främjar hållbara livsmiljöer med minskad miljö- och klimatpåverkan. I uppdraget ingick att lämna nödvändiga författningsförslag. Utredarens ursprungsuppdrag förändrades inte av dessa tilläggsdirektiv.

I sitt slutbetänkande Stärkt planering för en hållbar utveckling (SOU2021:23) lämnar utredningen i korthet följande förslag:

– ändringar i 2 och 4 kap. PBL som stärker förutsättningarna för transporteffektivitet
– ändringar i 4 och 8 kap. PBL som ger bättre förutsättningar för genomförande av åtgärder i detaljplan och bygglovsprövning vilka främjar tillgänglighet genom hållbara transporter
– ändringar i 4 och 6 kap. PBL som ger kommuner ökade möjligheter att säkerställa att planerade och överenskomna mobilitetsåtgärder genomförs samt möjligheter att i exploateringsavtal komma överens om mobilitetsåtgärder och mobilitetstjänster
– en ny lag om kartläggning av mobilitetsåtgärder och mobilitetstjänster som möjliggör uppföljning av åtgärder under förvaltningsskedet och därigenom främjar tillgång till mobilitetsåtgärder och mobilitetstjänster samt hushållning med mark och stadsmiljö
– en nationell strategi för en hållbar samhälls- och bebyggelsestruktur som tas fram av regeringen i syfte att bryta en seglivad praxis genom att höja kunskapsnivån i fråga om transporteffektivitet och rumslig struktur.

Betänkandena bereds inom Regeringskansliet.

Parkeringsfrågor

En obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen (8 kap. 9 § första stycket PBL). Tomten ska bl.a. ordnas så att det på tomten eller i närheten av den i skälig utsträckning finns lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon. Om tomten ska bebyggas med byggnadsverk som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet ska det på tomten

eller i närheten av den finnas en tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att ordna både friyta och parkering ska man i första hand ordna friyta (8 kap. 9 § andra stycket PBL). Dessa krav ska även i skälig utsträckning tillämpas om tomten är bebyggd (8 kap. 10 § PBL). Det finns dock vissa möjligheter till undantag för bebyggda tomter.

Bestämmelserna innebär att en kommun kan ställa krav på att byggherren ska säkerställa tillgång till parkering. Det är kommunen som bestämmer vilka parkeringstal som tillämpas.

På uppdrag av regeringen tog Boverket under 2018 fram en vägledning för parkeringstal. Enligt uppdraget skulle Boverket sammanställa, redovisa och tillgängliggöra information och belysa med goda exempel hur användningen av markyta i städer kan effektiviseras och stadsmiljön förbättras genom aktivt användande av parkeringstal som verktyg. I vägledningen anger Boverket att parkeringsfrågor bör behandlas integrerat med den övergripande planeringen i kommunen. I arbetet med översiktsplaneringen bör kommunen ta fram en parkeringspolicy som stöder en planering där gång-, cykel- och kollektivtrafik är normen. Boverket anser också att kommunen bör föra en dialog med byggherrar, fastighetsägare och exploatörer om parkeringsbehov kopplat till kommunens olika delar. Vidare anför Boverket att många kommuner använder sig av s.k. flexibla parkeringstal, vilket innebär att kommunen ger byggherren möjlighet att anlägga färre parkeringsplatser än parkeringspolicyn anger. Detta kan enligt Boverket göras om byggherren arbetar med mobilitetsåtgärder som kan anses ge förutsättningar för ett minskat bilinnehav för de boende och även underlätta för alternativa färdmedel. Genom att i detaljplaneringen arbeta med parkeringstal och mobilitetsåtgärder, som t.ex. samutnyttjande av p-platser och väl utformade cykelparkeringar, kan en kommun tillsammans med tillämpningen av flexibla parkeringstal hålla byggkostnaderna nere. Ett sådant arbete innebär också enligt Boverket att mark frigörs för andra ändamål än för parkering. I vägledningen lämnar Boverket exempel på hur olika kommuner tillämpar flexibla parkeringstal i sin planering.

Januariavtalet

I januariavtalet anges att det klimatpolitiska ramverket står fast, att all relevant lagstiftning som berör detta kommer att ses över samt att klimatmålen ska nås. Vidare anges bl.a. att stadsmiljöavtalen kommer att utvecklas och effektiviseras bl.a. för att främja alternativ till bil i städerna. Andelen som reser med cykel ska öka och bilpooler ska stimuleras.

Pågående arbete

Klimaträttsutredningen

Regeringen beslutade i december 2019 kommittédirektiv om en översyn av relevant lagstiftning för att uppnå Sveriges klimatmål (dir. 2019:101). Kommittédirektiven bygger på januariavtalet som nämns ovan.

Enligt direktiven ska en särskild utredare se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag. Syftet med översynen är att skapa bättre förutsättningar för att Sveriges klimatmål ska kunna nås.

Utredaren ska bl.a.

- se över hur miljöbalken kan anpassas för att utgöra ett effektivt verktyg för att nå klimatmålen
- identifiera annan relevant lagstiftning som kan ha betydelse för att nå klimatmålen
- redovisa på vilket sätt lagstiftningen är relevant för möjligheterna att nå klimatmålen
- prioritera lagstiftningarna utifrån förutsättningar att bidra till att dessa mål nås på ett kostnadseffektivt sätt
- se över denna lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag
- lämna nödvändiga författningsförslag
- redovisa eventuella ytterligare utredningsbehov.

Uppdraget att se över hur miljöbalken kan utgöra ett effektivt verktyg för att nå klimatmålen, samt analysen av annan relevant lagstiftning, redovisas i delbetänkandet En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden (SOU 2021:21)). Uppdraget i övrigt ska slutredovisas senast den 15 maj 2022. Utredningen har tagit namnet Klimaträttsutredningen.

Stöd för gröna och trygga samhällen

Den 15 januari 2021 trädde en ny förordning om stöd för gröna och trygga samhällen i kraft. Förordningen bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna och innebär att kommuner, andra fastighetsägare och tomträttshavare kan söka stöd för att utveckla stadsgrönska och ekosystemtjänster men också för att göra insatser som ökar trygghet i områden med socioekonomiska utmaningar. Syftet är att utveckla områdena i en grön och hälsofrämjande riktning samtidigt som det skapas trygga, trivsamma och inkluderande utemiljöer med särskild omsorg om åtgärdernas gestaltning. Tryggheten kan öka genom att ett område anpassas för olika typer av besökare, liksom platser där människor kan mötas och det finns möjlighet till aktiviteter. God ljussättning kan också bidra till att öka känslan av trygghet. Stödet bidrar också till mål 11, Hållbara städer och samhällen, i Agenda 2030 genom att stärka förutsättningarna för att skapa säkra och inkluderande grönområden för alla.

Boverket har fått i uppdrag att administrera och besluta om stödet. Planen är att öppna för ansökningar våren 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om klimatfrågor i planeringen och om planering för gröna städer. Våren 2019 avstyrktes yrkanden om bl.a. ekosystemtjänster, parkeringstal och åtgärder för minskat bilberoende. Utskottet anförde bl.a. att bestämmelserna i PBL utgör en bra grund när kommunerna ska ta ställning till klimatrelaterade frågor i den fysiska planeringen på olika nivåer och ger kommunerna en möjlighet att ställa krav på parkering vid bebyggelse om och i den omfattning som de anser att det behövs (bet. 2018/19:CU12).

Våren 2020 behandlades och avstyrktes motionsyrkanden om biologisk mångfald i samhällsplaneringen med hänvisning till bl.a. januariavtalet och Klimaträttsutredningens pågående arbete (bet. 2019/20:CU16).

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkandena om parkeringstal vid bebyggelse och minskat bilberoende noterar utskottet att gällande rätt ger kommunerna en möjlighet att ställa krav på parkering vid bebyggelse om och i den omfattning som kommunerna anser att det behövs. Det är också kommunerna som bestämmer vilka parkeringstal som ska tillämpas vid bebyggelse. Boverket har vidare redovisat ett uppdrag som syftar till att tillgängliggöra information och belysa med goda exempel hur användningen av markyta kan effektiviseras och stadsmiljön förbättras genom att kommunerna aktivt använder sig av parkeringstalen som verktyg. I vägledningen lämnar Boverket förslag om hur kommunerna kan använda parkeringsfrågor integrerat i planeringen bl.a. för att skapa förutsättningar för ett minskat bilinnehav för de boende och för att underlätta för alternativa färdmedel. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns något skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av förslagen. Motionerna 2020/21:1313 (V) yrkande 9 och 2020/21:3055 (MP) yrkandena 41 och 42 bör därför avslås.

Utskottet konstaterar att det i PBL finns regler som gör det möjligt att ta hänsyn till miljö- och klimatfrågor i samhällsplaneringen. Dessutom noterar utskottet att Boverket ger kommunerna vägledning om hur de kan ta hänsyn till sådana frågor i översiktsplaner. Vidare finns i januariavtalet en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna om en översyn av all relevant lagstiftning som berör det klimatpolitiska ramverket. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av relevant lagstiftning för att uppnå Sveriges klimatmål och uppdraget bygger på den nämnda överenskommelsen.

I skrivelsen Strategi för levande städer – Politik för en hållbar stadsutveckling har regeringen vidare bl.a. redovisat etappmål för en hållbar

stadsutveckling. Skrivelsen innehåller även frågor om hur transportinfrastrukturen kan planeras och användas för att få till en hållbar stadsstruktur och en fungerande grön infrastruktur.

Utredningen Samordning för bostadsbyggande har i delbetänkandet Bebyggelse- och transportplanering för hållbar stadsutveckling bedömt att det bör införas vissa förtydliganden i PBL som innebär ett krav på kommunala transportplaner bl.a. i detaljplaneringen. Utredningen har även i slutbetänkandet Stärkt planering för en hållbar utveckling föreslagit bl.a. ändringar i PBL för att stärka förutsättningarna för transporteffektivitet och tillgänglighet genom hållbara transporter samt utveckla möjligheterna att främja långsiktigt hållbara stadsmiljöer. Beredning av förslagen pågår.

Mot denna bakgrund pågår det enligt utskottets bedömning ett arbete på området som är i linje med önskemålen i övriga motioner. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Reglering med detaljplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om detaljplaneregleringen. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 19 (M), 20 (C, L), 21 (V) och 22 (KD).

Motionerna

En begränsning av detaljplanekravet

I kommittémotion 2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 34 begärs ett tillkännagivande om att detaljplaner inte i onödan bör försvåra förändringar inom ett befintligt detaljplanelagt område.

Josefin Malmqvist m.fl. (M) begär i kommittémotion 2020/21:3102 yrkande 7 ett tillkännagivande om att utreda hur dagens detaljplan kan ersättas med en mindre detaljerad byggplan. Enligt motionärerna är det vanligt att detaljplaner anpassas till ett pågående projekt och innehåller så detaljerade planbestämmelser att detaljplanen riskerar att bli oanvändbar om projektet ändras.

I motion 2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att förkorta planprocessen genom att ta bort kravet på detaljplaner. Liknande förslag om att begränsa detaljplanekravet framställs i motionerna 2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 1 och 2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10.

I motion 2020/21:1068 av Betty Malmberg (M) begärs ett tillkännagivande om en ändring i PBL som innebär att kommuner får möjlighet att själva inom strandnära områden reglera bebyggelse i detaljplaneprocessen.

Andra förslag som rör reglering med detaljplan

Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) begär i kommittémotion 2020/21:392 yrkande 7 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med lagförslag i enlighet med de förslag som Byggrättsutredningen lämnat i betänkandet Ett snabbare bostadsbyggande (SOU 2018:67). Motionärerna framhåller att betänkandet innehåller ett antal konkreta förslag som syftar till att kommunerna i högre utsträckning ska kunna säkerställa att byggrätter tas i anspråk utan onödigt dröjsmål.

I kommittémotion 2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 27 begärs ett tillkännagivande om att det bör skapas en god ljudmiljö genom detaljplanering, arkitektur och grönska.

I kommittémotion 2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 28 anförs att kommunerna kan påverka bostadsbyggandet genom att detaljplanelägga mer eller mindre mark. Det är därför viktigt att tillräckligt med planer initieras och att resurser för att möjliggöra detta avsätts. Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om att det bör utredas hur det kan säkerställas att kommuner har tillräckligt mycket attraktiv mark detaljplanelagd.

Larry Söder m.fl. (KD) begär i kommittémotion 2020/21:3408 yrkande 36 ett tillkännagivande om att betalningsskyldighet för gatukostnader inte bör inträda förrän bygglov har beviljats för kommande byggrätter och om att möjliggöra för tioåriga betalningsplaner.

Bakgrund

Allmänt

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark- och vattenområden (1 kap. 2 § PBL). Det innebär att det är kommunen som i princip ensam avgör både om och när en detaljplan ska tas fram och därmed hur mark- och vattenområden får användas och bebyggas (4 kap. 1 § PBL). En planintressent kan inte på egen hand inleda ett detaljplaneärende. Däremot kan den som avser att vidta en åtgärd som kan förutsätta att en detaljplan antas, ändras eller upphävs begära att kommunen lämnar besked om huruvida den har för avsikt att inleda en sådan planläggning, s.k. planbesked (5 kap. 2 § PBL).

Krav på reglering med detaljplan m.m.

Bestämmelserna om krav på reglering med detaljplan finns i 4 kap. 2–5 §§ PBL. Kommunen ska enligt 4 kap. 2 § PBL genom en detaljplan pröva ett områdes lämplighet för bl.a. bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för vissa förhållanden som finns angivna i lag. Bestämmelsen ändrades den 1 januari 2019 till följd av förslagen i propositionen Ett tydligare och enklare detaljplanekrav (prop. 2017/18:167, bet. 2017/18:CU34, rskr. 2017/18:403). Ändringarna syftade till att göra det

enklare att bedöma när det krävs en detaljplan och när det inte gör det. Ändringarna innebar att kravet på detaljplan för en ny sammanhållen bebyggelse bara gäller bebyggelse med bygglovspliktiga byggnadsverk och om det finns ett behov av planläggning. De omständigheter som har betydelse för bedömningen av om det krävs en detaljplan framgår av lagtexten både i fråga om uppförande av en ny sammanhållen bebyggelse och i fråga om förändring eller bevarande av en befintlig bebyggelse. Utöver det innebar ändringarna att det vid bedömningen av om det krävs en detaljplan för ett nytt bygglovspliktigt byggnadsverk ska beaktas vilken inverkan ett byggnadsverk i sig har på omgivningen.

Vidare behöver en kommun inte reglera frågorna med en detaljplan om det finns områdesbestämmelser med tillräcklig reglering av angivna frågor (4 kap. 4 § PBL).

I en detaljplan ska en kommun bestämma och ange gränserna för olika platser, bestämma användningen och utformningen av vissa allmänna platser samt bestämma användningen av kvartersmark och vattenområden (4 kap. 5 § PBL). Kommunen kan även bestämma om vegetation och om markytans utformning och höjdläge (4 kap. 10 § PBL). Kommunen får bestämma i frågor som rör bebyggandets omfattning, byggnaders användning, andelen lägenheter av olika slag i bostadsbyggnader och lägenheternas storlek (4 kap. 11 § PBL). Vidare får kommunen reglera åtgärder mot störningar som t.ex. buller. Kommunen får även reglera frågor om bygglov, rivningslov, marklov och fastighetsindelning. Dessutom får kommunen häva strandskyddet för ett område om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det som avses med detaljplanen överväger strandskyddsintresset (4 kap. 12–17 §§ PBL).

En detaljplan gäller till dess den ändras eller upphävs (4 kap. 38 § PBL). I detaljplanen ska kommunen ange en genomförandetid. Tiden ska bestämmas så att det finns rimliga möjligheter för kommunen att genomföra planen och får inte vara kortare än 5 år och inte längre än 15 år (4 kap. 21 § PBL). Under genomförandetiden för detaljplanen gäller vissa särskilda förutsättningar för att kommunen ska kunna ändra eller upphäva en detaljplan; bl.a. får planen inte ändras eller upphävas om en fastighetsägare som berörs av den motsätter sig det (4 kap. 39 § PBL).

Gatukostnader

En kommun kan besluta att ägarna av fastigheter inom ett område med detaljplan ska betala kostnaderna för åtgärder som kommunen i egenskap av huvudman för allmänna platser har skyldighet att vidta inom området, t.ex. anläggning eller förbättring av en gata eller annan allmän plats eller en annan åtgärd som är avsedd att tillgodose områdets behov av allmänna platser. Kommunen ska besluta om avgränsningen av det område som ska omfattas av fördelningen, vilka kostnader som ska fördelas och grunderna för fördelningen.

En fastighetsägare blir skyldig att betala gatukostnadsersättning när den anläggning som ersättningen avser kan börja användas för avsett ändamål för ägarens fastighet och kommunen begär betalning. Betalningen kan under vissa förutsättningar ske genom avbetalning med minst en tiondel årligen. Vidare kan betalningsvillkoren jämkas om de är alltför betungande för fastighetsägaren. En ny ägare av en fastighet övertar betalningsskyldigheten, dock inte för de belopp som har förfallit till betalning före tillträdesdagen (6 kap. 24–38 §§ PBL).

Pågående arbete

Byggrättsutredningens förslag

Byggrättsutredningen har i betänkandet Ett snabbare bostadsbyggande (SOU 2018:67) bl.a. lämnat ett förslag om att återinföra de tidigare gällande exploatörsbestämmelserna. Utredningen anför att de huvudsakliga skälen för att ta bort bestämmelserna var att de sällan tillämpades och att de ansågs vara för komplicerade. Den bakomliggande utgångspunkten var enligt utredningen att byggherren stod i en stark beroendeställning till kommunerna och att kommunerna därför ställde för långtgående villkor. Synsättet om maktobalans grundade sig enligt utredningen på att kommunerna har planmonopol och därför ensidigt kan bestämma om privat mark ska planläggas eller inte samt att kommunerna kan villkora ett exploateringsavtal med att planen antas. Om exploatören inte accepterade villkoren i avtalet skulle kommunen kunna låta bli att anta detaljplanen. Detta synsätt bör enligt utredningen ses i ljuset av att maktförhållandena kan skilja sig åt beroende på flera olika faktorer som t.ex. geografiska förhållanden och intresset av bebyggelse.

Utredningen föreslår därför som nämnts ett återinförande av exploatörsbestämmelserna genom att kommunerna efter beslut av länsstyrelsen ska ha en möjlighet att lösa in mark utan ersättning för allmänna platser och mark avsedd för byggnadsverk för vård, utbildning eller omsorg. En förutsättning bör enligt utredningen vara att marken behövs för en ändamålsenlig användning av området och att det kan anses skäligt med hänsyn till den nytta som ägaren kan väntas få av planens genomförande och med hänsyn till omständigheterna i övrigt. Utredningen anför som skäl för förslaget bl.a. att det inte är rimligt att kommuner kan tvingas betala 125 procent i ersättning för mark avsedd för allmän plats eller allmänna byggnader som skolor när de uppstår som en följd av bebyggelsen. Tillgången till dessa allmänna platser och skolor m.m. ökar enligt utredningens bedömning stadsdelens attraktionskraft.

Utredningen föreslår också att de nuvarande bestämmelserna om genomförandetid för detaljplaner ska ändras till 3–15 år. Utredningen anför att en sådan ändring skulle möjliggöra för kommunerna att bestämma kortare genomförandetid när det finns skäl för det, vilket det t.ex. kan finnas för ett område med enklare förutsättningar. Dessutom föreslår utredningen bl.a. en uttrycklig reglering om att det är tillåtet att ha överenskommelser om tidsplan

för byggnadsverk i ett exploateringsavtal. Utredningen anför att förtydligandet skulle innebära en kodifiering i lag av vad som redan gäller.

Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Boverkets vägledning för akustisk design

Boverket arbetar med vägledningar för bl.a. akustisk design som hjälpmedel för att begränsa oönskade ljud och förstärka positiva ljud. Enligt Boverket finns det åtgärder som kan vidtas både vid planering av ny bebyggelse och vid förbättring av befintliga miljöer. Boverket nämner att akustisk design t.ex. kan vara att planera in olika slags ”gröna” åtgärder som bygger på ekosystemtjänster, och att använda absorberande material eller ljudinstallationer för att förbättra ljudmiljön så att den blir en tillgång och inte ett hinder i planeringen. Andra exempel som nämns är att i planeringen för bebyggelse beakta takens form och egenskaper eftersom dessa kan minska eller dämpa ljudets utbredning. Även markens egenskaper kan dämpa trafikbuller. Som exempel på åtgärder som kan tas med i planeringen för att dämpa oönskade ljud eller ljudnivåer nämns växtbeklädda väggar, skärmar med plantor, sedumtak och gräsbevuxna spår.

Januariavtalet

I januariavtalet anges att det kommer att genomföras omfattande regelförenklingar för att förenkla och förkorta planprocessen och därmed göra byggandet snabbare och billigare. I avtalet aviseras att det bl.a. kommer att införas enklare regler för byggnation utanför detaljplanelagt område samt nya regler om utökade möjligheter till privat initiativrätt med bibehållet kommunalt ansvar för översiktsplanering, planbeslut och bostadsförsörjning.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om begränsning av detaljplanekravet, genomförande av Byggrättsutredningens förslag, god ljudmiljö genom bl.a. detaljplanering och gatukostnader behandlades av utskottet våren 2019. Förslagen avstyrktes med hänvisning till bl.a. gällande rätt och pågående arbete.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet framhållit tidigare i betänkandet är det viktigt att planprocessen och de bestämmelser som styr planering och planeringsunderlag inte i onödan försvårar bostadsbyggandet.

I flera motioner föreslås olika begränsningar av detaljplanekravet. Utskottet konstaterar att det genom lagstiftningsärendet Ett tydligare och enklare detaljplanekrav genomfördes vissa förtydliganden av kravet på detaljplan som begränsar detaljplanekravet. Ändringarna, som infördes i PBL den 1 januari 2019, innebär att det har blivit enklare för kommunerna att bedöma när det

krävs en detaljplan och när det inte gör det. Dessutom kan de ändringar som infördes genom lagstiftningsärendet En utvecklad översiktsplanering, med bl.a. tydligare krav på översiktsplanens innehåll, bidra till ett bättre stöd i detaljplaneringen. Vidare ska det enligt januariavtalet genomföras omfattande regelförenklingar för att förenkla och förkorta planprocessen och därmed göra byggandet snabbare och billigare. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2020/21:1060 (M) yrkande 1, 2020/21:1068 (M), 2020/21:1086 (M) yrkande 10, 2020/21:2891 (SD) yrkande 2, 2020/21:3102 (M) yrkande 7 och 2020/21:3835 (L) yrkande 34 bör avslås.

Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa det pågående arbete med beredningen av Byggrättsutredningens förslag. Motion 2020/21:392 (V) yrkande 7 bör därför avslås.

När det gäller förslaget om möjligheterna att skapa en god ljudmiljö genom bl.a. detaljplanering ger gällande rätt vissa möjligheter att i detaljplanering vidta åtgärder som begränsar bullernivåer. Boverket har vidare i sin vägledning lämnat förslag på åtgärder som kommunerna kan vidta i detaljplaneringen för att dämpa oönskade ljud. Utskottet finner därför ingen anledning att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2020/21:3055 (MP) yrkande 27. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Utskottet ser inte heller någon anledning att föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av förslagen om att utreda hur kommunerna ska ha tillräckligt mycket attraktiv mark detaljplanelagd och om betalningsskyldighet för gatukostnader. Motionerna 2020/21:3102 (M) yrkande 28 och 2020/21:3408 (KD) yrkande 36 bör därför avslås.

Regionplanering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regionplanering. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 23 (SD), 24 (C) och 25 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att regional fysisk planering bör införas i fler län än Stockholms och Skåne län. Motionärerna anför att det krävs en tydligare statlig och regional styrning för att få fler kommuner att ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen, och en regional fysisk planeringsnivå har en mer styrande och bindande påverkan på den kommunala planläggningen.

Liknande förslag om en utökad regionplanering finns även i kommittémotionerna 2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 40 och 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7.

Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) begär i motion 2020/21:2891 yrkande 5 ett tillkännagivande om att den strategiska översiktsplaneringen bör flyttas från kommunal till regional nivå för att stärka bostadsförsörjningen.

Bakgrund

Genom propositionen En ny regional planering (prop. 2017/18:266) infördes nya bestämmelser om regional fysisk planering i 7 kap. PBL. Ändringarna innebär i huvudsak följande. Den regionala fysiska planeringen ska omfatta frågor av betydelse för den fysiska miljön som angår två eller flera kommuner i ett län. Sådan planering ska ske i Stockholms län och i Skåne län. Regionen är ansvarig för den regionala fysiska planeringen inom sitt län. Uppgifterna innefattar bl.a. att anta en regionplan. En sådan plan ska ange de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden och riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk som har betydelse för länet. Planen ska även ge vägledning för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser. Av regionplanen ska det vidare framgå hur hänsyn har tagits till och hur planen har samordnats med andra nationella, regionala och kommunala planer och program.

Den bindande regleringen av markens användning och av bebyggelsen inom en kommun görs genom en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om en detaljplan avviker från en översiktsplan ska det i detaljplanen anges på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen. All planläggning ska vidare enligt PBL, med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden, främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet. De kommunala riktlinjerna för bostadsförsörjning ska vara vägledande enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. I PBL anges dessutom att det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Redovisningen kan anpassas till kommunens situation när det gäller bostadsförsörjning (se prop. 2013/14:59 s. 33). Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen och det behov av bostäder som identifierats i riktlinjerna ska därmed påverka översiktsplanen. Översiktsplanen blir således ett verktyg för att genomföra kommunens intentioner när det gäller bostadsförsörjningen. Bestämmelsen i PBL innebär att översiktsplanen ska återspegla bostadsförsörjningsbehovet genom ställningstaganden i den fysiska planeringen (se prop. 2013/14:59 s. 22 f.).

Riksdagens tillkännagivande

I samband med beredningen av den ovannämnda propositionen En ny regional planering beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om att regeringen bör ta nödvändiga initiativ för att fler län ska omfattas av regional fysisk planering

(bet. 2018/19:CU2, rskr. 2018/19:31). I betänkandet anförde utskottet bl.a. följande:

> Utskottet instämmer i regeringens bedömning om vikten av att underlätta en samordning mellan det kommunala ansvaret enligt plan- och bygglagen för planering av mark- och vattenområden och de regionala aktörernas uppdrag att utreda och planera frågor av betydelse för länets fysiska miljö. Som regeringen har påpekat bidrar en sådan samordning till förbättrad fysisk planering.
>
> Utskottet delar också regeringens bedömning att regional fysisk planering bör införas i fler län när det finns behov av och förutsättningar för sådan planering, och att det är viktigt att eftersträva en enhetlig reglering av regional fysisk planering i hela landet.
>
> Enligt utskottets mening bör regeringen ta nödvändiga initiativ för att vidareutveckla reformen till att omfatta fler län, utöver Stockholms län och Skåne län. Regeringen bör inom ramen för detta arbete ha en direkt och kontinuerlig dialog med berörda parter. Det bör i arbetet beaktas att det på vissa platser finns samordningsförbund med ett ansvar för inomregional planering och miljö- och samhällsbyggnad. Regeringen bör på ett tydligare sätt belysa hur dessa befintliga samordningsförbund kan fortsätta att verka inom ramen för en utvidgning av reformen.

Regeringen har i skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 anfört följande om det aktuella tillkännagivandet. Under 2019 genomfördes tre konferenser med de regioner som inte omfattas av bestämmelserna i 7 kap. PBL för att sondera intresset för att införa krav på regional fysisk planering i ytterligare län. Därefter har även skriftliga synpunkter inhämtats från berörda regioner. Enkäten visar att regionernas intresse är splittrat; några regioner är positiva, några är negativa och övriga har inte tagit tydlig ställning. Under 2020 inkom Region Halland och kommunerna i Hallands län med en hemställan till regeringen om att omfattas av bestämmelserna om regional fysisk planering. Ärendet bereds vidare.

Pågående arbete

Utredningen om kommunal planering för bostäder har i betänkandet Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar (SOU 2018:35) föreslagit ett helt nytt arbetssätt för att få staten och kommunerna att ta ett gemensamt ansvar och skapa en samsyn om vad bostadsbristen består i och hur den ska lösas på alla nivåer i det offentliga Sverige. Arbetssättet ska enligt utredningens bedömning innebära att Boverket, länsstyrelserna, regionerna och kommunerna har viktiga roller. Alla aktörer kan och förväntas bidra till att fortlöpande skärpa och förfina bilden av bostadsbristens omfattning och vilka insatser som är effektiva för att åtgärda den. Samtidigt gör utredningen bedömningen att regeringen bör vidta ett flertal åtgärder för att öka kunskaperna om den faktiska bostadssituationen och skapa möjligheter att följa förändringar via statistik. I centrum för detta arbetssätt återfinns enligt utredningens förslag regionerna.

För att reglera det gemensamma arbetssättet föreslår utredningen att det införs en ny bostadsförsörjningslag med en kompletterande förordning. Enligt

förslaget ska Boverket, länsstyrelserna, regionerna och kommunerna tilldelas ett ansvar för att arbeta med att lösa bostadsbristen. Enligt utredningens förslag ska Boverket definiera och fortlöpande beskriva omfattningen av bostadsbristen på nationell nivå och länsnivå. Boverket ska dessutom kvantifiera bostadsbristen i ekonomiska termer och genomföra utvärderingar av insatser mot bostadsbristen. Baserat på Boverkets bedömningar ska regionerna analysera bostadsbristen i respektive län. I arbetet ska kommunerna och länsstyrelsen ges möjlighet att bidra med underlag. I analysen ska även relevanta nationella och regionala planer vägas in. Regionerna ska bjuda in kommunerna och länsstyrelsen till ett årligt dialogmöte där regionens analys, kommunernas bedömningar och insatser respektive länsstyrelsens resurser och prioriteringar är fasta punkter på dagordningen.

Betänkandet har remitterats och beredning av förslagen pågår i Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om utökad regionplanering. Våren 2019 avstyrktes ett förslag i frågan med hänvisning till den korta tid som gått sedan riksdagens tillkännagivande (bet. 2018/19:CU12). I samma betänkande avstyrkte utskottet motionsförslag om fördelning av bostadsbyggande på regional nivå. I den delen hänvisade utskottet till beredningen av Utredningen om kommunal planering för bostäders förslag.

Utskottets ställningstagande

Under hösten 2018 beslutade riksdagen på utskottets förslag om ett tillkännagivande till regeringen om att vidareutveckla reformen om regionplanering till att omfatta fler län, utöver Stockholms län och Skåne län. Utskottet är fortfarande av uppfattningen att det kan finnas förutsättningar för och behov av att hantera frågor som rör bostadsförsörjning inom regional fysisk planering inom fler län. Med hänsyn till det pågående arbetet med anledning av tillkännagivandet är utskottet dock fortfarande inte berett att föreslå ytterligare åtgärder från riksdagen. Förslagen om utökad regionplanering i motionerna 2020/21:392 (V) yrkande 9, 2020/21:1615 (SD) yrkande 40 och 2020/21:2927 (C) yrkande 7 bör därför avslås.

När det gäller motionsförslaget om att flytta den strategiska översiktsplaneringen till regional nivå konstaterar utskottet att Utredningen om kommunal planering för bostäder i betänkandet Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar har lämnat förslag som syftar till att skapa ett nytt sätt för staten och kommunerna att hantera bostadsbristen. Bland utredningens förslag finns införandet av en ny bostadsförsörjningslag med en ny ordning för hur ansvaret för arbetet med att lösa bostadsbristen ska fördelas mellan Boverket,

länsstyrelserna och regionerna. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet. Utskottet, som inte finner någon anledning att föregripa resultatet av detta arbete, anser därför att även motion 2020/21:2891 yrkande 5 bör avslås.

Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regelförenklingar i fråga om byggnaders utformningskrav och tekniska egenskaper. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 26 (M), 27 (C), 28 (KD) och 29 (L).

Motionerna

Magnus Ek m.fl. (C) begär i kommittémotion 2020/21:2920 yrkande 13 ett tillkännagivande om att det bör införas individuell vattenmätning i all nybyggnation och vid större renoveringar av flerfamiljshus. Detta skulle enligt motionärerna bidra till en mer effektiv vattenförbrukning.

I kommittémotion 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta vidare med Kommittén för modernare byggreglers utredning och återkomma med förslag som leder till nödvändiga reformer för att underlätta nybyggnation (yrkande 4). För att ytterligare förenkla och effektivisera byggandet föreslår motionärerna även ett tillkännagivande om att det bör införas möjligheter att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna (yrkande 6).

Josefin Malmqvist m.fl. (M) begär i kommittémotion 2020/21:3102 yrkande 43 ett tillkännagivande om att PBL, plan- och byggförordningen (2011:338), förkortad PBF, och Boverkets byggregler (BBR) bör ses över i syfte att underlätta anpassning av privatbostäder för uthyrning och stimulera nyproduktion av bostäder med uthyrningsdel. Motionärerna framhåller bl.a. att det inte bör krävas att uthyrningsdelen utgör en egen brandcell.

I kommittémotion 2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 25 begärs ett tillkännagivande om att statens möjligheter att, genom Boverket, upphandla delar av det tänkta beståndet av småhustillverkare bör utredas. Enligt motionärerna bör det vara fråga om mindre och enklare hus.

I kommittémotion 2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) begärs flera tillkännagivanden. Motionärerna föreslår att regeringen bör utreda om vissa hustyper ska kunna bli förhandsgodkända efter en prövning mot byggnormen (yrkande 27). Vidare föreslår motionärerna att det bör göras ytterligare regelförenklingar, dels för att möjliggöra s.k. mikrobostäder, dvs. mycket små bostäder med kompakt planlösning (yrkande 28), dels för att tillåta byggande av små lägenheter utan krav på förrådsutrymmen (yrkande 29). Ett liknande förslag om förhandsgodkännande finns i motion 2020/21:1147 av Jan Ericson (M).

Helena Gellerman m.fl. (L) begär i kommittémotion 2020/21:3245 yrkande 2 ett tillkännagivande om skärpta byggregler i fråga om laddinfrastruktur vid ny- och ombyggnation. Som exempel anger motionärerna att det vid ny- och ombyggnation av byggnader som inte är bostäder och som har fler än tio parkeringsplatser (i eller intill byggnaden) bör ställas krav på att minst 20 procent av parkeringsplatserna ska ha laddningspunkter.

I motion 2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att reglerna för beräkning av byggnadshöjder behöver förtydligas. Samma förslag finns i motion 2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1.

För att förbättra tillgängligheten i de flerbostadshus som saknar hiss i dag föreslår Sten Bergheden (M) i motion 2020/21:1344 ett tillkännagivande om att göra det ekonomiskt möjligt att efterinstallera hiss och genomföra de miljö- och klimatanpassningar som behövs.

I motion 2020/21:2724 av Lorentz Tovatt (MP) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att stärka efterlevnaden av energireglerna i BBR.

Bakgrund

Allmänt

Bestämmelser om byggnadsverks utformning och tekniska egenskaper finns i 8 kap. PBL. Inledningsvis anges vilka krav i fråga om utformning som byggnadsverk ska uppfylla. Dessa krav är bl.a. att en byggnad ska ha lämplig utformning och vara tillgänglig för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. Byggnader ska enligt 8 kap. 4 § PBL ha tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om t.ex. säkerhet i händelse av brand, skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön, lämplighet för det avsedda ändamålet, hushållning med vatten och avfall samt laddning av elfordon.

De tekniska egenskapskraven prövas och behandlas vid tekniskt samråd och startbesked.

De egenskapskrav som anges i PBL preciseras närmare i 3 kap. PBF. Med skydd med hänsyn till hygien avses att åtgärder bör vidtas för att minska risken för sjukdomar och ohälsa som kan orsakas av byggnaden, dess grundläggning och dess tekniska installation. Det kan exempelvis vara farliga partiklar i luften såsom asbest. Med lämplighet för det avsedda ändamålet menas exempelvis att bostäder i skälig utsträckning ska ha avskiljbara utrymmen för sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring. Bostäderna ska med hänsyn till användningen även ha inredning och utrustning för matlagning och hygien.

Bestämmelser om undantag från utformnings- och egenskapskrav på byggnadsverk finns i 8 kap. 6–8 §§ PBL. Kraven på tillgänglighet och användbarhet gäller inte i fråga om följande:

– arbetslokaler, om det är obefogat att med hänsyn till arten av den verksamhet som lokalen är avsedd för ställa sådana krav

– fritidshus med högst två bostäder
– tillgänglighet för en- och tvåbostadshus, om det med hänsyn till terrängen inte är rimligt att uppfylla kraven.

Det får vidare göras avsteg från utformningskraven i vissa fall. Detta gäller exempelvis för byggåtgärder som inte är lov- eller anmälningspliktiga. Det får även göras avsteg för bostäder på högst 35 kvadratmeter från krav om bl.a. vind.

I BBR finns en bindande vägledning till utformningskraven i PBL och PBF. BBR kompletteras med icke bindande rekommendationer i allmänna råd som i sin tur hänvisar till olika standarder när det gäller utformningskrav för byggnader. Allmänna krav på tillgänglighet finns i BBR avsnitt 3. Där anges bl.a. vilka krav som ställs för att byggnader ska anses vara tillgängliga vid funktionsnedsättningar. När det gäller bostäders utformning är råden anpassade efter bostadens storlek. Vad gäller grundkravet om avskiljbara ytor för daglig samvaro, sömn och matlagning anges exempelvis att det för bostäder större än 35 kvadratmeter men högst 55 kvadratmeter är tillräckligt att antingen rummet för sömn och vila eller rummet för matlagning är en avskiljbar del av ett rum.

Särskilt om energihushållningskravet

PBL:s krav om att byggnader ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga för energihushållning preciseras i lagen (2014:267) om energimätning i byggnader. Bestämmelserna i den lagen kompletteras av förordningen (2014:348) om energimätning i byggnader. Den 1 november 2019 beslutade regeringen att införa regler för individuell mätning och debitering av värme och varmvatten på lägenhetsnivå i flerbostadshus. Ändringarna infördes i den sistnämnda förordningen och träder i kraft den 1 juli 2021. Ändringarna innebär att flerbostadshus med en viss energiprestanda ska installera ett system för individuell mätning och debitering av den energi som används för varje lägenhets inomhusklimat. I förordningen regleras olika nivåer av energiprestandakrav beroende på var i landet flerbostadshuset finns. Kraven gäller vid nybyggnad av ett flerbostadshus och vid ombyggnad av ett sådant hus om ombyggnaden innefattar en nyinstallation för tappvarmvatten eller en väsentlig ändring av befintliga installationer för tappvarmvatten.

Bidrag för att installera hissar

Lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag syftar till att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende genom bidrag till anpassning av bostäder (1 §). Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad (5 §). Bidrag kan lämnas för att installera hiss i eller i anslutning till flerbostadshus och en- eller tvåbostadshus (prop. 2017/18:80 s. 69).

Pågående arbete

Kommittén för modernare byggreglers betänkande

Kommittén för modernare byggregler har haft i uppdrag att genomföra en systematisk och grundlig översyn av 8 och 10 kap. PBL, 3–5 och 7 kap. PBF, BBR, Boverkets föreskrifter om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder och de standarder dessa hänvisar till, i syfte att modernisera regelverket och därmed gynna ökad konkurrens och ökat byggande. I uppdraget ingick även att utreda regelverkets ändamålsenlighet, effektivitet och omfattning.

I sitt slutbetänkande Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68) lämnar kommittén följande fem huvudförslag:

- Kommittén föreslår en reformering av BBR för ökad förutsägbarhet, flexibilitet och överskådlighet. Föreskrifterna i BBR bör preciseras, exempelvis genom att precisera vaga ord och/eller reglera uppgifter från allmänna råd och standarder i föreskrift. Samtidigt bör de allmänna råden tas bort i största möjliga mån. Därmed blir det mer förutsägbart vad som gäller för alla tillämpare. Kommittén föreslår vidare att föreskrifterna så långt det är möjligt ska formuleras som funktionskrav för att skapa utrymme för flexibilitet och möjliggöra olika lösningar.
- Kommittén ser ett stort behov av reformering av BBR vad gäller kraven för bostäders lämplighet vid nybyggnad och föreslår nya föreskrifter samt att kraven på bostäders lämplighet för sitt ändamål i högre grad preciseras i PBF i stället för i BBR.
- Kommittén föreslår vidare att en myndighet, Byggkravsnämnden, ska införas med uppgift att ge förhandsavgöranden om huruvida vissa utformningskrav och samtliga tekniska egenskapskrav kan antas komma att uppfyllas vid nybyggnad. Bedömningen i ett förhandsavgörande ska avse krav på att en byggnad ska vara lämplig för sitt ändamål och tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga samt samtliga krav på ett byggnadsverks tekniska egenskaper. Byggherrar ska kunna ansöka om ett förhandsavgörande för nybyggnad av byggnadsverk hos myndigheten. Ett positivt förhandsavgörande ska vara bindande för byggnadsnämnden vid prövningen av bygglov och bedömningen vid startbesked.
- Vid ombyggnad inträder i dag följdkrav som innebär att utformningskraven och de tekniska egenskapskraven ska uppfyllas för hela byggnaden eller anläggningen om det inte är orimligt, även om ombyggnaden enbart gäller en del av byggnaden eller anläggningen. Det är också svårt för tillämpare av regelverket att skilja ombyggnad från ändring, underhåll och tillbyggnad. Kommittén föreslår därför att begreppet ombyggnad bör utgå ur PBL.
- Kommittén anser att de moment som utgör dagens kontrollprocess i huvudsak är logiska utifrån hur byggprojekt bedrivs. När det gäller kontrollen av byggandet föreslår dock kommittén att rollerna certifierade

sakkunniga och kontrollansvariga avskaffas samt att arbetsplatsbesök och kontrollplaner förtydligas (se mer under avsnittet Kontroller vid nybyggnation av bostäder).

Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Boverkets uppdrag att utreda ombyggnadsbegreppet

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utreda om och på vilket sätt regleringen av ombyggnad kan förtydligas i PBL, PBF och anslutande författningar samt vid behov lämna författningsändringar med tillhörande kommentarer. Förslagen ska enligt uppdraget innebära i huvudsak samma utformningskrav och tekniska egenskapskrav, exempelvis på energihushållning och värmeisolering samt på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2021.

Boverkets rapport om ändrade kravnivåer för laddinfrastruktur

Krav på laddinfrastruktur infördes i PBL och PBF i maj 2020. De nuvarande kraven innebär en minimiimplementering av kraven i EU:s energiprestandadirektiv,[1] sånär som på att vissa av direktivets möjligheter till undantag från kraven inte har utnyttjats.

I april 2020 fick Boverket i uppdrag att utreda konsekvenserna av ändrade kravnivåer i PBF på laddinfrastruktur för elfordon vid ny- och ombyggnad. I uppdraget ingick även att ta ställning till om de möjligheter till undantag som medges i energiprestandadirektivet ska tillämpas om de ändrade kravnivåerna skulle införas. Uppdraget redovisas i rapporten Konsekvenser av ändrade kravnivåer för laddinfrastruktur (2020:18).

Förslaget om ändrade kravnivåer innebär i korthet att vid ny- och ombyggnation omfattas såväl bostadshus som uppvärmda och ouppvärmda byggnader av ökade krav på laddinfrastruktur vid parkeringar om minst fem parkeringsplatser.

De indirekta effekterna, dvs. i vilken utsträckning ändrade kravnivåer på laddinfrastruktur påverkar antalet laddfordon, är enligt Boverket svåra att bedöma. Boverket har analyserat i vilken utsträckning ett ökat antal laddningspunkter ger incitament att byta från fordon som drivs med fossila bränslen till laddfordon. Tillkommande laddningspunkter har i bedömningen av klimateffekter tillskrivits en effekt på 10 procent. Utökade kravnivåer på laddinfrastruktur bedöms enligt Boverket kunna leda till en minskning av utsläpp av växthusgaser. Minskningen är dock mycket liten i förhållande till de totala utsläppen i transportsektorn. Boverkets bedömning är att de ökade kostnaderna troligtvis inte vägs upp av klimatvinsten.

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda. Ändringarna gjordes genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/844 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda och av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet.

Boverket bedömer också att kostnaderna riskerar att bli orimligt höga för enskilda fastighetsägare. Detta gäller även om de undantag som direktivet medger skulle tillämpas. Boverket ser också att det finns en risk att utökade krav på laddinfrastruktur kan komma att leda till krav på investeringar och ökade kostnader även i områden där efterfrågan på laddningspunkter saknas. Ledningsinfrastruktur i ökad utsträckning bedöms kunna vara effektivt huvudsakligen för parkeringar som är avsedda att användas under längre tid, exempelvis parkeringar vid bostäder eller arbetsplatser.

Boverket anser att ingen av de möjligheter till undantag som ges bör implementeras om kravnivåerna för laddinfrastruktur skulle utökas. Det är i stället eftersträvansvärt att de utökade kravnivåerna i så stor utsträckning som möjligt utformas för att förhindra stora och oproportionerliga kostnader i enskilda fall, oavsett om en åtgärd definitionsmässigt på det sätt som energiprestandadirektivet medger kvalificerar för ett undantag eller inte.

Rapporten har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om kraven vid ny- eller ombyggnation av bostäder. Våren 2020 avstyrktes samtliga yrkanden med hänvisning till gällande rätt och pågående arbete (bet. 2019/20:CU16).

Utskottets ställningstagande

I PBL finns bestämmelser om byggnaders utformning, bl.a. krav på energihushållning. Dessa bestämmelser kompletteras av lagen respektive förordningen om energimätning i byggnader. Som utskottet redovisat ovan beslutade regeringen i november 2019 om ändring i förordningen som innebär att det införs regler för individuell mätning och debitering av värme och varmvatten på lägenhetsnivå i flerbostadshus. Ändringen träder i kraft i juli 2021. Med hänsyn till detta bedömer utskottet att motionsyrkandet om individuell vattenmätning i flerfamiljshus får anses vara tillgodosett. Det saknas därför skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2020/21:2920 (C), som därför bör avslås.

När det gäller frågan om att utöka incitamenten att förbättra tillgängligheten i flerbostadshus, bl.a. genom att göra det ekonomiskt möjligt att efterinstallera hissar, konstaterar utskottet följande. Utöver de krav som PBL ställer på tillgänglighet i bostadshus finns det i lagen om bostadsanpassningsbidrag bestämmelser som gör det möjligt att söka sådana bidrag för att installera hissar i flerfamiljshus. Med hänsyn till detta anser utskottet att det inte finns skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2020/21:2724 (MP), som därför bör avslås.

Krav på laddinfrastruktur infördes i PBL och PBF i maj 2020 och Boverket har haft i uppdrag att utreda konsekvenserna av ändrade kravnivåer i PBF på laddinfrastruktur för elfordon vid ny- och ombyggnad. Boverkets rapport

bereds för närvarande inom Regeringskansliet och utskottet ser inte något skäl att föregripa detta beredningsarbete. Motion 2020/21:3245 (L) yrkande 2 bör därför avslås.

Vad gäller övriga motionsförslag konstaterar utskottet att Boverket har ett pågående uppdrag att utreda om och på vilket sätt regleringen av ombyggnad kan förtydligas i bl.a. PBL och PBF. Kommittén för modernare byggregler har därtill gjort en omfattande översyn av regelverket för tekniska utformningskrav och egenskapskrav och lämnat flera förslag om principer för reformering av BBR. Kommitténs slutbetänkande bereds inom Regeringskansliet. Även i denna del anser utskottet att det pågående utrednings- och beredningsarbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Detta innebär att samtliga motionsyrkanden bör avslås.

Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 30 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 36 begärs ett tillkännagivande om att öka kunskapen om återbruk och återvinning av byggmaterial och att utveckla byggmetoder och konstruktioner som underlättar återvinning.

Rickard Nordin m.fl. (C) begär i kommittémotion 2020/21:2922 yrkande 31 ett tillkännagivande om en utvärdering av energideklarationer för byggnader för att säkerställa att de är ändamålsenliga. Enligt motionärerna har energideklarationerna visat sig skapa en oproportionerlig administrativ börda i förhållande till det mervärde som de väntades generera.

I kommittémotion 2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) föreslås flera tillkännagivanden om regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande. Motionärerna föreslår att det ska införas ett nationellt myndighetsråd för byggstandarder. Rådet bör ledas av Boverket och ha till uppgift att effektivisera och stärka myndigheternas standardisering av byggprodukter (yrkande 5). Motionärerna föreslår även att det införs krav för att säkerställa att den verkliga energiåtgången för uppförda byggnader motsvarar den i förväg beräknade energiåtgången (yrkande 32). Vidare föreslås att det införs ett energikrav på det befintliga byggnadsbeståndet och att regeringen får i uppdrag att utreda hur åtgärderna för att nå kraven bäst kan finansieras (yrkande 33). Avslutningsvis föreslår motionärerna att regeringen ska få i

uppdrag att utreda effekterna av ekonomiska styrmedel och vilka sådana styrmedel som skulle leda till en högre grad av återanvändning av byggmaterial vid byggnation (yrkande 35).

Bakgrund

Allmänt

Bestämmelser om byggnadsverks utformning och tekniska egenskaper finns i 8 kap. PBL. Att kraven i bestämmelserna är uppfyllda prövas vid bl.a. lovansökan. Byggnader ska enligt 8 kap. 4 § PBL ha tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. energihushållning och värmeisolering. Egenskapskraven preciseras närmare i PBF. Energihushållning innebär i korthet att byggnader ska vara försedda med en väl isolerad klimatskärm och ett ventilations- och uppvärmningssystem som är välavpassat. Det är också viktigt att byggnadens planlösning tillåter att anordningarna för värme och ventilation utan större förändringar kan anpassas till skilda energislag. I detta hänseende kan kommunen under vissa förhållanden ställa krav på exempelvis fönstrens placering. För att uppfylla kravet på energihushållning och värmeisolering ska en byggnad enligt 3 kap. 14 § PBF bl.a. ha en mycket hög energiprestanda (nära-nollenergibyggnad). Den sistnämnda bestämmelsen har en ny lydelse sedan den 1 april 2017. Ändringarna i förordningen innebär att bestämmelsen definierar det övergripande ramverket för nära-nollenergi-byggnader.

I BBR finns vägledning och allmänna råd för tolkning av bl.a. nämnda bestämmelser i PBL och PBF om nära-nollenergi (avsnitt 9). BBR, som i nu aktuell del har en ny lydelse sedan den 1 januari 2019, innehåller bl.a. en systemgräns för levererad energi och vissa primärenergifaktorer för t.ex. el och fjärrvärme. De klimatzoner som tidigare fanns i BBR har genom denna ändring ersatts av geografiska justeringsfaktorer på kommunnivå.

Energideklaration

Energideklaration är ett dokument med uppgifter om hur mycket energi som går åt i ett hus när det används och regleras i lagen (2006:985) om energi-deklaration för byggnader. Följande byggnader ska ha en energideklaration:

- byggnader som har en golvarea över 250 kvadratmeter och som ofta besöks av allmänheten
- byggnader som upplåts med nyttjanderätt
- byggnader som är nyuppförda eller som ska säljas.

Bestämmelserna om energideklaration tillämpas endast på byggnader där energi används i syfte att påverka byggnadens inomhusklimat så att inomhustemperaturen överstiger 10 plusgrader. Industrianläggningar och verkstäder, bostadshus som används mindre än fyra månader per år (eller under en begränsad del av året om energianvändningen beräknas vara mindre

än 25 procent av en helårsanvändning) och byggnader som är mindre än 50 kvadratmeter behöver inte ha någon energideklaration.

Energideklarationen är giltig i tio år. Därefter är det byggnadsägarens skyldighet att se till att få en ny energideklaration upprättad. Ägare av egnahem behöver dock normalt inte upprätta en energideklaration förrän byggnaden ska säljas.

Pågående arbete

Klimatdeklaration

Regeringen har överlämnat proposition 2020/21:144 Klimatdeklaration för byggnader till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen att det införs en ny lag om klimatdeklaration för byggnader som innebär att byggherren ansvarar för att upprätta och ge in en klimatdeklaration till den ansvariga myndigheten när en ny byggnad uppförs.

Vidare föreslår regeringen en ändring i PBL som innebär att byggnadsnämnden får meddela slutbesked först när byggherren har visat att denne har gett in en klimatdeklaration enligt den föreslagna lagen om klimatdeklaration för byggnader eller gjort sannolikt att det inte finns någon skyldighet att ge in en sådan deklaration.

Införandet av krav på klimatdeklaration är en del av januariavtalet. Den nya lagen och lagändringen i PBL föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Utskottet kommer att behandla propositionen under våren 2021.

Byggstandardisering

Kommittén för modernare byggregler har i betänkandet Nystart för byggstandardiseringen genom stärkt samverkan (SOU 2017:106) gjort en översyn av dagens svenska standardiseringssystem inom byggområdet. Sammanfattningsvis konstaterar kommittén att det egentliga grundproblemet med byggstandardisering är bristande samverkan. Kommittén lämnar i betänkandet tre konkreta förslag.

Kommitténs första förslag är att regeringen ska utse en särskild nationell samordnare för byggstandardiseringen. Samordnarens uppgift bör vara att verka för att Svenska institutet för standarder (SIS), samhällsbyggnadsbranschen och Boverket identifierar lösningar på svårigheter sinsemellan och utvecklar en systematisk samverkan. Förslaget förväntas öka samhällsbyggnadsbranschens kunskap om byggstandardisering och öka samhällsbyggnadsbranschens och Boverkets deltagande i byggstandardiseringsarbetet.

Kommitténs andra förslag är att regeringen ska inrätta ett nationellt myndighetsråd för byggstandardisering för att effektivisera och stärka myndigheternas byggstandardiseringsarbete. De myndigheter som bör ingå i rådet är Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Energimyndigheten, Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium, Lantmäteriet, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Statens

fastighetsverk, Sveriges geotekniska institut, Trafikverket och Transportstyrelsen samt de eventuellt övriga myndigheter som regeringen anser vara relevanta. Näringsdepartementet, eller det departement som ansvarar för byggfrågor, bör leda arbetet inom rådet.

Kommitténs tredje förslag är att regeringen ska villkora medfinansieringen utifrån aktuella behov för att stärka standardiseringen inom byggområdet. Inriktningen på villkoren bör inledningsvis vara att säkerställa att SIS underlättar möjligheterna att avgiftsfritt ta del av viss information om byggstandarder före köp samt vidtar åtgärder för att öka deltagandet i de tekniska kommittéerna.

Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Användning och återanvändning av byggmaterial

I delbetänkandet Resurseffektiv användning av byggmaterial (SOU 2018:51) konstaterar Kommittén för modernare byggregler att det finns potential att återvinna och återbruka byggprodukter och material men att det finns vissa hinder mot återvinning som bör undanröjas. De hinder som kommittén konstaterar i betänkandet är brist på information om innehåll i byggprodukter och brist på ekonomiska incitament att återanvända och återvinna byggmaterial. I betänkandet lämnar kommittén två förslag för att undanröja dessa hinder.

Det första förslaget handlar om innehållsförteckningar för byggprodukter. Kommittén föreslår att regeringen ska verka för en ändrad reglering på EU-nivå. Bestämmelser om krav på att lämna information om innehållet i byggprodukter finns i EU:s byggproduktförordning, i den s.k. CLP-förordningen om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar och i EU:s kemikalieförordning (Reachförordningen). Kommittén lämnar i betänkandet ett förslag till utformning av huvuddragen i kravet på innehållsförteckningar för byggprodukter i EU:s byggproduktförordning kan utformas. De informationskrav som gäller enligt den nuvarande byggproduktförordningen är enligt kommittén inte tillräckliga för att åstadkomma en resurseffektiv byggmaterialanvändning, eftersom det fullständiga innehållet i byggprodukter inte behöver redovisas enligt förordningen. Den information om farliga ämnen som i dag ska redovisas enligt Reachförordningen är inte heller tillräcklig enligt kommittén, eftersom förordningen omfattar alltför få ämnen. En innehållsförteckning med krav på redovisning av samtliga beståndsdelar i byggprodukter skulle enligt kommittén göra det möjligt att bedöma vilka byggproprodukter som kan återanvändas och återvinnas vid renovering och rivning och vilka byggprodukter som bör fasas ut på grund av att de innehåller farliga ämnen.

Det andra förslaget som kommittén presenterar är ett nationellt främjandepaket för resurseffektiva byggmaterialval för minskat bygg- och rivningsavfall. Kommittén föreslår att regeringen ger Verket för innovationssystem (Vinnova) i uppdrag att fr.o.m. 2019 och i tio år framåt

- skapa en eller flera grupper med aktörer som har avgörande inflytande på val av de byggmaterial som ingår i byggnader och vill göra resurseffektiva byggmaterialval (beställargrupper)
- lämna bidrag till utvecklings- och forskningsstudier i syfte att åstadkomma nära-nollavfallsbyggnader genom återanvändning och återvinning av byggprodukter och material
- sprida information om erfarenheterna från beställargruppernas arbete och utvecklings- och forskningsstudier till andra beställare, arkitekter, tekniska konsulter och övriga relevanta mottagare.

Härutöver har Boverket i rapporten Dokumentationssystem för byggprodukter – Regler om loggbok för vissa nya byggnader och anläggningar (2018:22) kompletterat det förslag om loggbok som Boverket lämnade i en tidigare rapport om denna fråga (2015:46). I den senaste rapporten föreslår Boverket ett lagförslag som ska utgöra en miniminivå som alla aktörer som omfattas av kravet måste uppnå. Förslaget rör krav på att viss information om använda byggprodukter ska finnas med i loggboken.

Både Boverkets rapport och delbetänkandet Resurseffektiv användning av byggmaterial har remitterats. Beredning pågår inom Regeringskansliet.

Januariavtalet

Förutom att det ska införas krav på klimatdeklarationer för klimatbra byggande anges det i januariavtalet bl.a. att det ska ställas minimikrav vid byggande utifrån livscykelperspektiv och att byggandet i trä ska öka.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2019 behandlade och avstyrkte utskottet bl.a. motsvarande motionsförslag om ett nationellt myndighetsråd för byggstandarder, energiåtgång på uppförda byggnader, energikrav på det befintliga beståndet och vilka ekonomiska styrmedel som skulle kunna leda till en högre återanvändning av byggmaterial. Utskottet hänvisade bl.a. till att det pågick ett omfattande utrednings- och beredningsarbete i frågorna (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att regleringen av byggande främjar ett hållbart byggande. Som redogjorts för ovan har regeringen överlämnat propositionen Klimatdeklaration för byggnader, och inom Regeringskansliet bereds de förslag som Kommittén för modernare byggregler har lämnatom bl.a. byggstandardisering och återanvändning av byggmaterial samt Boverkets rapport Dokumentationssystem för byggnader. Enligt januariavtalet ska det vidare ställas minimikrav vid byggande utifrån ett livscykelperspektiv, och byggandet i trä ska öka. Utskottet ser inte något skäl

att föregripa det pågående arbetet genom att föreslå ett initiativ från riksdagen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Radonmätning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att mätning av radon bör ske i samband med renoveringar. Utskottet anser inte att det finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av förslaget.

Jämför reservation 31 (C).

Motionen

Ola Johansson m.fl. (C) begär i kommittémotion 2020/21:2927 yrkande 37 ett tillkännagivande om att radonhalter bör kontrolleras i samband med renoveringar, vilket exempelvis skulle kunna ske i samband med obligatorisk ventilationskontroll.

Bakgrund

Enligt det av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö ska städer, tätorter och bebyggd miljö utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Den bebyggda miljön ska medverka till en god regional och global miljö. Vidare innefattar målet miljöanpassning av byggnader och anläggningar samt att en god hushållning med mark, vatten och andra resurser ska främjas. Inom målet God bebyggd miljö används flera preciseringar för att förtydliga målet och tydliggöra uppföljningsarbetet. En av dessa är preciseringen hälsa och säkerhet, som omfattar bl.a. radon, buller och andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

Enligt lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader finns det under vissa förutsättningar en skyldighet att energideklarera byggnader. När en byggnad eller en andel i en byggnad säljs ska den som äger byggnaden se till att det finns en energideklaration för byggnaden. En energideklaration ska även upprättas för nya byggnader, byggnader med viss minsta golvyta som ofta besöks av allmänheten och byggnader som upplåts med nyttjanderätt. I energideklarationen ska det anges om en radonmätning har utförts i byggnaden.

En mätning av radonhalten genomförs vanligen genom utplacering av mätdosor som får sitta uppe i två till tre månader vintertid från oktober t.o.m. april, dvs. under eldningsperioden. Det finns även metoder för korttidsmätningar men dessa är dock behäftade med större osäkerhet.

Enligt Folkhälsomyndighetens allmänna råd (FoHMFS 2014:16) om radon inomhus är riktvärdet för radon i inomhusluften 200 becquerel per kubikmeter

luft. Om radonhalten överstiger detta värde, är den att anse som en olägenhet för människors hälsa och bör åtgärdas enligt 9 kap. 9 § miljöbalken.

Den 1 juli 2018 infördes ett nytt bidrag för radonsanering. Bidraget, som har förlängts t.o.m. 2021, riktar sig till småhusägare i behov av radonsanering.

I 8 kap. 25 § PBL och 5 kap. 1–7 §§ PBF finns bestämmelser om obligatorisk funktionskontroll av ventilationssystem (OVK) i byggnader. En OVK ska utföras av en certifierad sakkunnig funktionskontrollant innan ventilationssystemet tas i bruk och därefter regelbundet vid återkommande tillfällen. Vissa byggnader och ventilationssystem är undantagna från dessa bestämmelser. Syftet med bestämmelserna om OVK är att säkerställa tillfredsställande inomhusklimat. Det är fastighetsägaren som har ansvar för att se till att OVK-reglerna uppfylls. I PBL och PBF finns även tillsynsbestämmelser som tillsynsmyndigheterna kan använda ifall fastighetsägaren inte uppfyller åtagandet enligt lag. Resultatet av en ventilationskontroll enligt PBL kan även få betydelse vid en prövning av inomhusklimatet enligt bestämmelserna i 9 kap. och 26 kap. miljöbalken.

Pågående arbete

Regeringen gav i december 2017 Boverket i uppdrag att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö (N2017/07419/PBB). Enligt uppdraget ska Boverket samla in, kvalitetssäkra och sprida information om byggnaders inomhusmiljö för att öka medvetenheten om möjliga brister i inomhusmiljön, de vanligaste orsakerna till dessa brister och hur de kan undvikas. Uppdraget innefattar även att uppdatera relevanta delar av materialet från den rikstäckande undersökningen av bebyggelsens energianvändning, tekniska status och innemiljö (Betsi). Materialet från undersökningen utgör ett kunskapsunderlag vad gäller byggnadsbeståndets tekniska status. Det tidigare framtagna materialet bygger på undersökningar av varje byggnad på plats. Därtill är urvalet utformat för att ligga till grund för slutsatser om bebyggelsen i sin helhet. På grund av detta har materialet från Betsi använts i åtskilliga utredningar och rapporter sedan det togs fram. Uppdateringen ska utföras så att materialets värde i detta avseende kvarstår.

Uppdraget har redovisats i två delrapporter, Uppdrag att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö (2019:4) och Uppdrag att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö – delrapport 2 (2020:20), och ska redovisas i en slutrapport senast den 31 december 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motioner om radonmätning. Våren 2018 hänvisade utskottet till radonbidraget och att det uppdrag som Boverket fått innebär att det vidtas även andra åtgärder för att förbättra byggnaders inomhusmiljö (bet. 2017/18:CU16).

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att byggnader har en god inomhusmiljö. Bidraget för radonsanering som infördes 2018 har förlängts t.o.m. 2021, vilket ökar möjligheterna att komma till rätta med de hälsorisker som förhöjda halter i småhus innebär. Vidare innebär det uppdrag som regeringen gav till Boverket i december 2017 att det vidtas även andra åtgärder för att förbättra inomhusmiljön. Boverket ska bl.a. kvalitetssäkra och sprida information om byggnaders inomhusmiljö. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av det som anförs i motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Studentbostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att avskaffa hissnormen för studentbostäder. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 32 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att hissnormen för studentbostäder bör avskaffas. Enligt motionärerna skulle ett avskaffande av hissnormen sänka priserna på nyproduktion av studentbostäder, vilket skulle öka incitamenten att bygga sådana bostäder samtidigt som hyrorna kan sättas lägre.

Bakgrund

En byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga (8 kap. 1 § PBL). Byggnadsverket ska även ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. skydd mot buller, tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga (8 kap. 4 § PBL). Avsteg från dessa krav på tillgänglighet får alltid göras om det är fråga om en ändring av en byggnad som innebär att bostäder på högst 35 kvadratmeter inreds på en vind (8 kap. 7 § PBL). Om det behövs för att uppfylla kravet på tillgänglighet och användbarhet ska en byggnad vara försedd med en eller flera hissar (3 kap. 4 och 18 §§ PBF). Byggnader som har färre än tre våningar undantas från detta krav. Vägledning och råd om bl.a. nämnda tillgänglighetskrav finns i BBR.

Under 2014 genomfördes flera ändringar i BBR som bl.a. avsåg studentbostäder. Begreppet studentbostad definieras i BBR som bostäder avsedda för studerande vid universitet eller högskola. I avsnittet om bostadsutformning infördes lättnader för alla bostäder med en boarea om högst 35 kvadratmeter. Sedan tidigare fanns även särskilda undantag för

studentbostäder från kraven på vädrings- och ljusförhållanden. De genomförda ändringarna i byggreglerna innebär att bostäder kan byggas med en boyta från ca 21 kvadratmeter och studentbostäder med en boyta från ca 16 kvadratmeter.

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen beslutade våren 2015, på förslag från utskottet, om ett tillkännagivande till regeringen om behovet av att utreda ytterligare anpassningar av tillgänglighetskraven och pröva andra lättnader i byggreglerna för studentbostäder (bet. 2014/15:CU10, rskr. 2014/15:180). Utskottet anförde bl.a. följande:

> Civilutskottet delar motionärernas uppfattning att det finns skäl att utreda möjligheten till ytterligare anpassningar av tillgänglighetskraven och andra lättnader i de krav som gäller för studentbostäder. Utskottet tar inte nu ställning till vilka förändringar som bör övervägas närmare. Det bör emellertid vara möjligt att ta större hänsyn till det förhållandet att var och en av de boende endast använder bostaden under en begränsad tid som studerande vid en högskola eller ett universitet. Det finns också skäl att fästa stor vikt vid de synpunkter som förs fram av bl.a. studentbostadsföretagen och studentorganisationerna. Studentbostadsföretagen har framhållit att tillgänglighetskraven bidrar till högre byggkostnader för studentbostäder och försvårar nya lösningar vad gäller bostädernas utformning. De har även fört fram tankar på att det kan vara lämpligt att utforma mer flexibla regler om tillgänglighet, exempelvis genom att även definiera någon form av besökstillgänglighet. Med en sådan lösning skulle alla nya studentbostäder kunna göras tillgängliga för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, men inte alla vara helt anpassade för att fungera som en egen bostad för studenter med olika former av funktionsnedsättning.

Riksdagen beslutade våren 2017, på förslag från utskottet, om ett nytt tillkännagivande till regeringen om tillgänglighetskraven för studentbostäder (bet. 2016/17:CU15, rskr. 2016/17:234). Utskottet anförde bl.a. följande:

> Som framgår ovan har det under de senaste åren genomförts ett flertal förändringar i plan- och bygglagstiftningen i syfte att göra det enklare och billigare att bygga bostäder. Flera av förändringarna har varit särskilt inriktade på att underlätta byggande av mindre bostäder avsedda för bl.a. unga och studerande. Utskottet anser dock i likhet med motionärerna att det alltjämt finns skäl att utreda möjligheten till ytterligare anpassningar av tillgänglighetskraven och andra lättnader i de krav som gäller för studentbostäder. Utskottet tar inte heller denna gång ställning till vilka förändringar som bör övervägas närmare utan hänvisar till sitt senaste ställningstagande i denna del.

I skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 anför regeringen bl.a. följande. Regeringen har låtit utreda frågan om möjligheten till anpassningar av tillgänglighetskraven och andra lättnader i de krav som gäller för studentbostäder. Av Boverkets rapport Tillgänglighet i studentbostäder – konsekvenser av att ta bort tillgänglighetskraven (2016:22) och av slutbetänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68) framgår att det inte är lämpligt att ändra de krav på

tillgänglighet som gäller för studentbostäder. Regeringen bedömer mot bakgrund av de vidtagna åtgärderna att tillkännagivandena är tillgodosedda. Den 3 december 2020 beslutade regeringen därför att skriva av de aktuella ärendena.

Pågående arbete

I Kommittén för moderna byggreglers uppdrag ingick bl.a. att göra en systematisk och grundlig översyn av 8 kap. PBL, 3 kap. PBF och BBR. Denna del av uppdraget redovisas i slutbetänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68).

Kommittén föreslår bl.a. nya myndighetsföreskrifter som innebär att särskilda krav för studentbostäder tas bort. Kategoribostäder för en viss grupp människor, som studenter, är enligt kommittén inte ändamålsenligt och kan hindra flexibilitet i nyttjandet av bostadsbeståndet över tid. Det berikar också samhället att människor från olika generationer kan mötas och leva i samma bostadsområden. Därför föreslår kommittén att samma krav ska gälla för alla bostäder om högst 35 kvadratmeter oavsett om de är studentbostäder eller inte. Med de bestämmelser kommittén föreslår beräknas minsta storlek för dessa bostäder kunna bli 16 kvadratmeter. Det blir också möjligt att på 35 kvadratmeter bygga lägenheter med antingen två mindre sovrum eller ett dubbelsängsrum samt utrymme för matlagning, måltider, samvaro och fritid i öppen planlösning. Kommittén anför att det är en avgörande skillnad mellan bostäder för mindre hushåll, där framför allt en eller två personer bor, och större bostäder där fler personer bor tillsammans. Det är därför enligt kommittén rimligt att staten även fortsättningsvis ställer olika krav på bostäder som är högst respektive större än 35 kvadratmeter, där det exempelvis finns större behov av avskiljbara utrymmen.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om studentbostäder har behandlats och avstyrkts av utskottet vid flera tillfällen. Våren 2019 anförde utskottet att det fortfarande ansåg att det fanns behov av lättnader på området men att det saknades anledning att föregripa Kommittén för modernare byggreglers då pågående utredningsarbete (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare framhållit har det under de senaste åren genomförts ett flertal ändringar i PBL som syftar till att göra det enklare att bygga bl.a. bostäder av enklare karaktär.

Riksdagen beslutade 2015 och 2017, på utskottets förslag, om tillkännagivanden till regeringen om ytterligare lättnader i de tillgänglighetskrav och

andra krav som gäller för studentbostäder. Utskottet konstaterar att regeringen har låtit utreda frågan om möjligheten att anpassa tillgänglighetskraven och andra lättnader i de krav som gäller för studentbostäder, och att detta resulterat i slutsatsen att det inte är lämpligt att ändra de krav på tillgänglighet som gäller för studentbostäder. Kommittén för modernare byggregler har i sitt slutbetänkande bl.a. föreslagit att särskilda krav för studentbostäder ska tas bort eftersom det inte är ändamålsenligt med kategoribostäder för en viss grupp människor. Enligt kommitténs förslag ska alltså samma krav gälla för alla bostäder om högst 35 kvadratmeter oavsett om de är studentbostäder eller inte. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. I avvaktan på resultatet av det arbetet anser inte utskottet att det är motiverat med ett nytt initiativ från riksdagens sida om byggreglerna för studentbostäder. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Frågor om buller och andra störningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om reglering av buller. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 33 (M), 34 (C) och 35 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 40 begärs ett tillkännagivande om att bullernivåer utomhus bör mätas på insidan av en fastighet i stället för vid fasaden. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att utveckla den nationella samordning i bullerfrågor som bedrivs av ansvariga myndigheter och att främja forskning i syfte att stärka arbetet med miljökvalitetsnormen för buller (yrkande 41).

Emma Hult m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2020/21:3055 yrkande 28 ett tillkännagivande om att regeringen bör vidta åtgärder som minskar bullernivån vid källan, exempelvis genom sänkta värden för bashastigheter.

I kommittémotion 2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 20 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör genomföra en översyn av regelverket för buller i syfte att göra lagstiftningen enklare och mer tillåtande, samtidigt som det mest hälsofarliga bullret hindras. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att utreda ett krav på bullerdeklaration vid uthyrning och försäljning av nya bostäder (yrkande 21). En bullerdeklaration bör enligt motionärerna innehålla mätvärden för buller inuti bostaden samt referenser i form av riktlinjer för skadligt buller.

Ett förslag om att införa bullerdeklarationer finns även i motion 2020/21:1237 av Mats Green (M) yrkande 5.

För att skapa mer ändamålsenliga förutsättningar för framtida översyner av bullerregleringen begär Robert Hannah m.fl. (L) i kommittémotion

2020/21:3585 yrkande 23 ett tillkännagivande om att ansvaret för att utfärda nya regler i de frågor som regleras i förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggande bör flyttas över från regeringen till Boverket.

I motion 2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att höja gränsvärdena för buller. Liknande förslag finns i motionerna 2020/21:1237 av Mats Green (M) yrkande 1 och 2020/21:1294 av Maria Stockhaus (M).

I motion 2020/21:1237 begär Mats Green (M) även tillkännagivanden om att möjliggöra servitut för att främja byggande i närheten av exempelvis flygplatser (yrkande 2), att lagstiftningen i högre utsträckning ska utgå från ekvivalenta nivåer och inte från maximala värden vid enskilda och begränsade tidpunkter (yrkande 3), att man bör utreda fler sätt att mäta buller, exempelvis inomhus (yrkande 5), och att Boverket bör ges det samlade ansvaret för regelverken för buller (yrkande 6).

Tillkännagivanden om s.k. störningsservitut eller liknande lösningar begärs även i motionerna 2020/21:1948 av Boriana Åberg (M) och 2020/21:3629 av Hans Rothenberg (M).

Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2020/21:1287 ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att införa speciella bygglov som gör det möjligt att bygga även i störningsbelastade miljöer. Liknande förslag om att reglerna för bygglov bör ändras i syfte att kunna tillåta icke hälsovådliga störningar i anslutning till fastigheten och att störningar bör kunna föras in i ett belastningsavtal som följer fastigheten finns i motion 2020/21:2889 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4.

I motion 2020/21:414 av Niels Paarup-Petersen (C) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av regelverket för buller så att stadskärnorna fortsätter som centrum för spännande utemiljöer och kreativa klubbar.

Bakgrund

Allmänt

PBL ger flera möjligheter för kommuner att i sin planering förebygga och begränsa buller. I en översiktsplan kan en kommun ange en inriktning för hur risker för hälsa och säkerhet bör förebyggas. Kommunen kan i en sådan plan visa hur den avser att hantera bullerfrågor. Av översiktsplanen kan det också framgå var kommunen anser att det är möjligt att bygga bostäder i bullerutsatta lägen och om det behövs vissa åtgärder för att kompensera för bullernivåerna så att de blir godtagbara.

I en detaljplan får kommunen vidare bestämma skyddsåtgärder för att motverka störningar från omgivningen och, om det finns särskilda skäl för det, högsta tillåtna värden för störningar genom buller och andra olägenheter som omfattas av 9 kap. miljöbalken. En kommun kan även vid behov ange beräknade värden för omgivningsbuller i planbeskrivningen till en detaljplan, om det handlar om bostadsbyggnader, och i bygglovet, om det avser fastigheter utanför planlagt område (4 kap. 33 a § PBL och 9 kap. 40 § PBL).

PBL och miljöbalken gäller parallellt i fråga om buller. Det betyder att en åtgärd som godtagits enligt PBL inte automatiskt ska anses uppfylla miljöbalkens krav (se bet. 2013/14:CU33). Den prövning som har gjorts genom en detaljplan enligt PBL har dock betydelse för en prövning enligt miljöbalken.

Med stöd av bestämmelserna om störningar i miljöbalken har regeringen meddelat föreskrifter om trafikbuller i förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggande (trafikbullerförordningen). I förordningen finns bestämmelser om vilka bullernivåer som bör vara godtagbara i bostäder. Riktvärdena för trafikbuller ska mätas vid fasaden.

Regeringen har efter tillkännagivanden från riksdagen våren 2015 och hösten 2016 beslutat om ändringar i trafikbullerförordningen (bet. 2014/15:CU10, rskr. 2014/15:180 och bet. 2016/17:CU1, rskr. 2016/17:68–70). Ändringarna innebär att riktvärdena för buller vid en bostadsbyggnads fasad från spår- och vägtrafik för bostäder upp till 35 kvadratmeter nu är 65 dBA i stället för det tidigare 60 dBA. För bostäder större än 35 kvadratmeter är riktvärdet 60 dBA i stället för det tidigare 55 dBA. Kraven för ljudmiljön inomhus ändrades inte.

Vidare ska ett byggnadsverk ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. skydd mot buller (8 kap. 4 § 5 PBL). För att uppfylla kravet ska byggnadsverket vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att buller som uppfattas av användarna eller andra personer i närheten av byggnadsverket ligger på en nivå som inte medför en oacceptabel risk för dessa personers hälsa och som möjliggör sömn, vila och arbete under tillfredsställande förhållanden (3 kap. 13 § PBF). I BBR finns föreskrifter och allmänna råd för tolkningen av nämnda bestämmelser i PBL och PBF när det gäller bl.a. bostäder och offentliga lokaler. Där anges bl.a. vilka gränsvärden för buller från trapphus, gemensamma uteplatser, tvättstugor m.m. som kan anses acceptabla. Dessutom anges vissa krav på ljudisolering eller dämpande åtgärder som ska tillämpas eller eftersträvas vid uppförande av nya byggnader.

Bullerdeklaration

Bullersamordningsutredningen lämnade i delbetänkandet Samordnade bullerregler för att underlätta bostadsbyggandet (SOU 2013:57) ett antal förslag till nya och ändrade bestämmelser i PBL och miljöbalken för att öka samordningen i fråga om buller. I delbetänkandet anfördes att bl.a. frågan om huruvida det borde införas krav på en bullerdeklaration för nya bostäder som byggs i bullerutsatta miljöer hade väckts i utredningen. En sådan deklaration skulle innehålla några grundläggande uppgifter om beräknade bullernivåer i och vid bostäderna. Den skulle vara riktad till köpare av bostäderna, dvs. vara konsumentinriktad. Utredaren ansåg dock att ett sådant krav inte var nödvändigt för ett samordnat regelverk enligt utredningens direktiv.

Utredningens förslag låg till grund för regeringens proposition Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och PBL (prop. 2013/14:128). I

propositionen lämnade regeringen ett antal förslag som syftade till att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. Propositionen innehöll inte något krav på bullerdeklaration.

På förslag av utskottet biföll riksdagen propositionen (bet. 2013/14:CU33, rskr. 2013/14:381). Lagändringarna, som trädde i kraft i början av 2015, innebar bl.a. nya krav i PBL på att förebygga olägenheter för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller vid lokalisering, utformning och placering av bostadsbyggnader.

Pågående arbete

Boverket arbetar med vägledningar för bl.a. akustisk design som hjälpmedel för att begränsa oönskade ljud och förstärka positiva ljud. Enligt Boverket finns det åtgärder som kan vidtas både vid planering av ny bebyggelse och vid förbättring av befintliga miljöer. Boverket nämner att akustisk design t.ex. kan vara att planera in olika slags ”gröna” åtgärder som bygger på ekosystemtjänster eller att använda absorberande material eller ljudinstallationer för att förbättra ljudmiljön så att den blir en tillgång och inte ett hinder i planeringen.

Kommittén för modernare byggregler har haft i uppdrag att genomföra en systematisk och grundlig översyn av bl.a. 8 kap. PBL, 3 kap. PBF och BBR. I sitt slutbetänkande Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68) konstaterar kommittén att trafikbullerförordningen inte är ändamålsenligt utformad och uttalar följande:

> Trafikbullerförordningens bestämmelser om placering av minst hälften av bostadsrummen mot tyst sida vid vissa ljudnivåer kan ha negativa effekter för bostadsförsörjningen. För att främja ett mer diversifierat bostadsutbud och för att möjliggöra anpassningar av bostäder över tid behövs större möjlighet till utformning av olika planlösningar för bostäder och förändring av dessa. I trafikbullersituationer finns fler möjliga kompensationsåtgärder, varav hälften av bostadsrummen mot tyst sida är en. Konsekvenser om nuvarande bestämmelser tolkas ordagrant är att regleringen av bostäder med ett jämnt antal rum och kök regleras annorlunda än bostäder med ett ojämnt antal rum, där kraven blir högre.
>
> Bestämmelserna i trafikbullerförordningen aktualiseras redan vid detaljplaneskedet och skapar förutsättningar och begränsningar för planlösningsfrågor och andra frågor som har med bostadsutformning att göra. En avvägning mellan olika intressen och en samlad bedömning motverkas därför av reglerna i trafikbullerförordningen.
>
> Bestämmelser om skydd mot trafikbuller i bostäder behövs. Valet av reglering är dock inte ändamålsenlig, då den påverkar möjligheterna att utforma bra planlösningar och ställer hårdare krav på bostäder med ett ojämnt antal rum än bostäder med ett jämnt antal rum. I stället borde de primära åtgärderna vara att kräva kompensationsåtgärder för att minska bullret där det överskrids alternativt öppna för olika byggnadsutformnings- och byggnadstekniska lösningar för att nå innemiljökraven. Det kan gälla krav vid detaljplanering och bygglov. Det krävs ytterligare utredning för att klarlägga vilka kompensationsåtgärder som är de mest ändamålsenliga.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om reglering av buller. Våren 2019 avstyrktes yrkandena, som handlade bl.a. om höjda gränsvärden för utomhusbuller och mätning av buller, med hänvisning till pågående arbete (bet. 2018/19:CU12).

Våren 2020 behandlade och avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att införa krav på bullerdeklaration med hänvisning till bl.a. Bullersamordningsutredningens överväganden (bet. 2019/20:CU16).

Utskottets ställningstagande

Som redovisas ovan har frågan om bullerdeklaration övervägts av Bullersamordningsutredningen, som inte fann skäl för att föreslå ett sådant krav. I stället föreslog utredningen andra ändringar i regelverket som syftade till att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. Utskottet anser inte att det som anförs i motionerna 2020/21:1237 (M) yrkande 4 och 2020/21:3102 (M) yrkande 20 utgör skäl för riksdagen att ta något initiativ på området. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Regeringen har, efter tillkännagivanden från riksdagen, beslutat att höja de riktvärden för buller från spår- och vägtrafik som gäller vid en bostadsbyggnads fasad. Syftet med riksdagens tillkännagivanden var att underlätta bostadsbyggande i närheten av spårtrafik och vägar.

Kommittén för modernare byggregler har i sin översyn konstaterat att trafikbullerförordningen inte är ändamålsenligt utformad eftersom regleringen påverkar möjligheterna att utforma bra planlösningar och ställer hårdare krav på bostäder med ett ojämnt antal rum än bostäder med ett jämnt antal rum. I stället borde de primära åtgärderna enligt kommittén vara att kräva kompensationsåtgärder för att minska bullret där det överskrids alternativt öppna för olika byggnadsutformnings- och byggnadstekniska lösningar för att nå innemiljökraven. Det kan gälla krav vid detaljplanering och bygglov. Kommitténs förslag bereds inom Regeringskansliet. Boverket arbetar dessutom med vägledningar som ska begränsa oönskade ljud och förstärka positiva ljud.

Med hänsyn till den åtgärd som vidtagits för att underlätta bostadsbyggandet och det pågående arbetet med bullerfrågor anser utskottet att det inte finns anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av vad som framförs i övriga motioner. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Regler för bygglov och anmälningsärenden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om reglerna för bygglov och anmälningsärenden. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 36 (M), 37 (SD), 38 (C), 39 (KD) och 40 (L) samt det särskilda yttrandet (C).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 32 begärs ett tillkännagivande om skärpta regler för tillfälliga bygglov. Motionärerna framhåller att reglerna om tillfälliga bygglov missbrukas för att upprätta långvariga lösningar för asylboenden, trots att åtgärderna inte avser ett tillfälligt behov. Motionärerna begär även ett tillkännagivande om att ta bort bestämmelsen om tidsbegränsade bygglov för bostäder (yrkande 33). Enligt motionärerna medför bestämmelsen ett hinder mot en långsiktig samhällsplanering och mot bostadsbyggande.

Ola Johansson m.fl. (C) begär i kommittémotion 2020/21:2927 yrkande 1 ett tillkännagivande om att möjligheterna att förändra fastigheters verksamhetssyfte i händelse av kris bör utredas. I syfte att öka byggandet av nya bostäder begär motionärerna även ett tillkännagivande om en kartläggning och översyn av myndighetskrav som påverkar byggandet (yrkande 3). Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om att se över möjligheten att införa en kommunal försöksverksamhet för att förkorta och förenkla byggprocesser (yrkande 5). I denna del anför motionärerna bl.a. att planmonopolet har utvecklingspotential eftersom det innebär att kommunerna har goda möjligheter att vara drivande i frågor om att utveckla och driva plan- och byggprocesser, och genom att låta kommunerna testa olika lokalt anpassade modeller kan nya, effektiva arbetssätt uppstå som förkortar ledtider och möjliggör snabbare byggande av bostäder. För att underlätta byggande i hela landet föreslår motionärerna avslutningsvis ett tillkännagivande om att kravet på bygglov bör ersättas med anmälningsplikt utanför detaljplanelagt område (yrkande 26).

I kommittémotion 2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 22 begärs ett tillkännagivande om att möjligheten att införa tjänstegarantier för alla tillståndsprocesser kopplade till PBL bör utredas. Enligt motionärerna bör det exempelvis utredas om ansökningsavgiften bör utgå om handläggningstiden överskrids. Ett anknytande förslag finns i kommittémotion 2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 9, i vilket motionärerna begär ett tillkännagivande om att införa en viss reduktion av avgiften i syfte att skapa incitament för kommunerna att snabbare handlägga bygglovs- och anmälningsärenden. Motionärerna framhåller att flera kommuner inte klarar den lagstadgade fristen, vilket leder till att

privatpersoner och företag får vänta väldigt länge på besked om sina ansökningar om lov och anmälningsärenden.

Robert Hannah m.fl. (L) begär i kommittémotion 2020/21:3585 yrkande 12 ett tillkännagivande om att lovfrågor som avser lägenheter för årsrika och studentbostäder bör handläggas i ett snabbspår och att handläggningen av sådana ärenden ska kunna prioriteras. Motionärerna anför vidare att det finns många enfamiljshus i äldre områden som inte är förenliga med den detaljplan som gäller för området. Eftersom byggnaderna är planstridiga finns det begränsade möjligheter att bygga om dem. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna ett tillkännagivande om ett ökat utrymme för att betrakta äldre, lagligen tillkomna byggnader som planenliga (yrkande 36).

Michael Anefur (KD) begär i motion 2020/21:527 ett tillkännagivande om att lagstiftningen bör ses över för att möjliggöra samtidigt godkännande av tillbyggnad av en befintlig byggnad och nybyggnation av ett attefallshus.

I motion 2020/21:573 av Peter Helander och Per Schöldberg (båda C) begär motionärerna ett tillkännagivande om att Boverket bör få i uppdrag att utreda hur PBL kan ändras så att avvikelser från äldre detaljplaner kan medges i större utsträckning, i syfte att förenkla för och möjliggöra mer byggnation på gamla detaljplaner. Motionärerna föreslår också att frågor om omgivningspåverkan och synpunkter från berörda fastighetsägare ska kunna hanteras i ett utökat bygglovsförfarande.

Lotta Olsson (M) föreslår i motion 2020/21:1296 ett tillkännagivande om att Boverket bör få i uppdrag att se över PBL och andra bestämmelser i syfte att underlätta användandet av tillfälliga byggbodar och moduler. Enligt motionären är det i dag vanligt att det ställs krav på att nybyggnadsregler ska tillämpas så snart en byggnad flyttas till en temporär plats, vilket är orimligt för de som tillhandahåller flyttbara enheter i form av moduler för tillfälliga behov och för de som ska bruka dessa.

I motion 2020/21:1862 av Johan Hultberg och Ann-Sofie Alm (båda M) begärs ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör utreda och återkomma till riksdagen med förslag som gör det möjligt att bevilja förlängning av bygglov (yrkande 1). Motionärerna anser även att det behövs ett förtydligande av hur begreppet ”påbörjats” i 9 kap. 42 § PBL ska uttolkas, och begär därför ett tillkännagivande om detta (yrkande 2).

I motion 2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 4 begärs en översyn av bestämmelserna om prickad mark så att det blir enklare att bygga på sådan mark.

Bakgrund

Allmänt om regelverket för lov och dess förhållande till plansystemet

Markanvändning är främst en kommunal angelägenhet. Kommunerna kan styra och planera bebyggelseutveckling och markanvändning genom plansystemet. Detta görs övergripande genom översiktsplaner som sedan ger vägledning för fortsatta planprocesser. I detaljplaner bestämmer kommunerna

var och hur man får bygga i en tätort. Genom en detaljplan kan kommunen förutsättningslöst pröva markens lämplighet för bebyggelse och utifrån det reglera storlek och läge på de byggnader som får uppföras. Bygglovspliktens omfattning är inte en gång för alla bestämd i lagen utan kan variera till följd av kommunala beslut. Systemet är uppbyggt så att kommunerna genom detaljplan och områdesbestämmelser under vissa förutsättningar kan både utöka och minska bygglovspliktens omfattning i förhållande till vad som annars följer av lag (9 kap. 7 § PBL). Meningen är att kommunerna ska kunna anpassa de i lag generellt utformade kraven på lov utifrån den bedömning som kommunerna gör i fråga om markanvändning, omgivningskaraktär och inverkan för grannar m.m.

Reglerna om lov- och anmälningsplikt finns i PBL och dess övergångsbestämmelser, PBF samt detaljplaner och områdesbestämmelser.

Bygglovs- och anmälningsplikt

Av plan- och byggregelverket framgår vilka åtgärder som kräver bygglov, rivningslov eller marklov. Det framgår även vilka åtgärder som kräver att en anmälan görs och vilka åtgärder som varken kräver lov eller anmälan.

Syftet med prövningen av de åtgärder som kräver lov är att kunna bedöma om en åtgärd är lämplig i det aktuella området och om den är förenlig med bestämmelser om enskilda och allmänna intressen i fråga om åtgärdens lokalisering, placering, utformning, användning och påverkan på omgivningen.

När det gäller bygglov är utgångspunkten att ett sådant lov krävs för nybyggnad, tillbyggnad och vissa andra ändringar av en byggnad (9 kap. 2 §). För en åtgärd som ska vidtas inom detaljplanelagt område är huvudregeln att bygglov beviljas om den sökta åtgärden är förenlig med detaljplanen. Om den sökta åtgärden inte är förenlig med en detaljplan får bygglov ändå beviljas under vissa omständigheter. Det gäller bl.a. om avvikelsen är liten eller om åtgärden är av begränsad omfattning och nödvändig för att området ska kunna användas eller bebyggas på ett ändamålsenligt sätt (9 kap. 30 §).

Ett bygglov upphör att gälla om den åtgärd som lovet avser inte har påbörjats inom två år och avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft (9 kap. 43 §).

Från de generella kraven på bygglov finns också flera undantag i lag. Det krävs t.ex. inte bygglov för att i omedelbar närhet av ett en- eller tvåbostadshus uppföra eller bygga till en komplementbyggnad som inte får större byggnadsarea än 15 kvadratmeter (9 kap. 4 §). Det krävs inte heller bygglov för att i omedelbar närhet av ett en- eller tvåbostadshus uppföra eller bygga till byggnader som utgör antingen en särskild bostad (komplementbostadshus) eller en komplementbyggnad, dvs. ett fristående uthus, garage eller annan mindre byggnad, om byggnaden tillsammans med övriga byggnader som har uppförts på tomten med stöd av 9 kap. 4 a § får en viss största byggnadsarea.

Såväl komplementbostadshus som komplementbyggnader får ha en största byggnadsarea om 30 kvadratmeter.

Att en åtgärd kräver anmälan innebär att åtgärden inte får påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked (10 kap. 3 § PBL samt 6 kap. 5 § första stycket 9 och 10 PBF). I startbeskedet ska byggnadsnämnden ta ställning till om åtgärden kan antas komma att uppfylla vissa krav som gäller enligt PBL eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (10 kap. 23 § PBL).

Handläggningen av lov m.m.

Bestämmelserna om handläggning av ärenden om lov finns i 9 kap. 20–29 §§ PBL. Här anges bl.a. vad en ansökan om lov ska innehålla och hur den ska hanteras av byggnadsnämnden.

Byggnadsnämnden prövar om det finns förutsättningar att bevilja lovansökan på grundval av de handlingar som sökanden har lämnat in. Bygglov ska ges om kraven i lag är uppfyllda. Om det saknas underlag som nämnden behöver för att pröva om bygglov ska beviljas ska nämnden be sökanden att lämna in nödvändiga kompletteringar. Nämnden ska även redogöra för skälen till beslutet.

Bygglov ska beviljas bl.a. om en åtgärd är förenlig med bestämmelserna i en detaljplan. För åtgärder utanför en detaljplan ska bygglov beviljas bl.a. om åtgärden inte strider mot områdesbestämmelser, inte förutsätter detaljplan samt uppfyller vissa lagkrav.

Sedan 2019 gäller ett system med avgiftsreduktion när tidsfrister för beslut i ärenden om lov och förhandsbesked samt startbesked efter anmälan överskrids.[2] Avgiften för lov, förhandsbesked och anmälan ska reduceras med en femtedel per påbörjad överskriden vecka (12 kap. 8 a § PBL). Dessutom ska nämnden meddela sitt beslut om lov eller förhandsbesked inom tio veckor från den dag ansökan kom in till nämnden eller från den dag då ytterligare underlag kom in till nämnden från sökanden på hans eller hennes initiativ. Om nämnden inom tre veckor från den dag ansökan kom in eller den senare dag då ytterligare underlag kom in har förelagt sökanden att avhjälpa en brist i ansökan, räknas tidsfristen från den dag då bristen avhjälptes. Om det är nödvändigt på grund av handläggningen eller utredningen i ärendet får den ursprungliga tidsfristen förlängas en gång med högst tio veckor (9 kap. 27 § PBL).

Tidsbegränsade bygglov

I 9 kap. 33 § PBL finns en bestämmelse om tidsbegränsade bygglov som omfattar alla typer av bygglovspliktiga åtgärder. Ett tidsbegränsat bygglov ska ges om det finns bestämmelser i en detaljplan om tillfällig användning av byggnader eller mark. Detta gäller under förutsättning att åtgärden överensstämmer med planbestämmelserna. Ett tidsbegränsat bygglov får ges om

[2] Prop. 2017/18:210, bet. 2017/18:CU27, rskr. 2017/18:366.

åtgärden är avsedd att pågå under en begränsad tid, sökanden har ansökt om ett tidsbegränsat bygglov och någon eller några, men inte alla, förutsättningar för bygglov är uppfyllda.

Till följd av förslagen i propositionen Tidsbegränsade bygglov för bostäder (prop. 2016/17:137, bet. 2016/17:CU21, rskr. 2016/17:207) infördes en bestämmelse i 9 kap. 33 a § PBL om tidsbegränsade bygglov för byggnader för bostadsändamål. Den nya bestämmelsen trädde i kraft den 1 maj 2017 och upphör att gälla den 1 maj 2023. Syftet med bestämmelsen var att göra det möjligt att använda tillfälliga bostäder som ett komplement till permanent byggande när bostadsbehovet inte fullt ut kan tillgodoses genom ordinarie plan- och byggprocesser. En bedömning ska göras av om platsen kan återställas och inte, som enligt 9 kap. 33 §, av om behovet av åtgärden är tillfälligt.

Ett tidsbegränsat bygglov får enligt båda bestämmelserna ges för sammanlagt högst 15 år.

Pågående arbete

I januari 2020 beslutade regeringen om kommittédirektiv om ett förenklat och effektivt regelverk för bl.a. bygglov (dir. 2020:4). Beslutet bygger på januariavtalet. Enligt direktiven ska en särskild utredare göra en systematisk översyn av regelverket för bl.a. bygglov. Syftet med översynen är att skapa ett enklare, effektivare och mer ändamålsenligt regelverk som samtidigt säkerställer angelägna allmänna och enskilda intressen och ett långsiktigt hållbart byggande av bl.a. bostäder.

I uppdraget ingår att föreslå när lovplikt respektive anmälningsplikt bör inträda för olika typer av åtgärder. Utredaren ska bl.a.

- analysera behovet av lovplikt (bygglov, marklov och rivningslov), förhandsbesked, tidsbegränsade lov och anmälningsplikt samt föreslå i vilken utsträckning som lovplikt respektive anmälningsplikt bör gälla för olika typer av åtgärder och i vilka fall förhandsbesked och andra tillstånd enligt 9 kap. PBL ska vara möjliga att söka, utan att kravet på lov och anmälan sätts högre än vad som är motiverat med hänsyn till vad som framkommit i analysen
- redovisa de principer och avvägningar som ligger till grund för förslagen
- ta ställning till om det finns starka skäl för att återinföra lovplikt för vissa åtgärder, med utgångspunkten att sådana åtgärder som i dag tillåts få strida mot detaljplan och områdesbestämmelser även fortsättningsvis ska få göra det
- ta ställning till på vilken nivå som författningsförslag om lov- och anmälningsplikt bör regleras för att systemet ska vara ändamålsenligt och tydligt
- vid behov lämna förslag om den lovplikt som följer av gällande detaljplaner och områdesbestämmelser.

Utredaren ska vidare bl.a. lämna de förslag till ändringar och följdändringar i PBL-regelverket och i annan reglering som bedöms motiverade utifrån utredarens analyser och ställningstaganden.

Utredningen har tagit namnet Bygglovsutredningen och uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om tidsbegränsade bygglov. Våren 2019 hänvisade utskottet till sitt tidigare ställningstagande vid behandlingen av propositionen Tidsbegränsade bygglov för bostäder (bet. 2018/19:CU12). I samma betänkande avstyrktes motionsyrkanden om reduktion av avgifter för lov m.m., en översyn av bestämmelserna om prickad mark och effektivare handläggning av bygglov eftersom utskottet inte fann anledning att vidta någon åtgärd till följd av förslagen, bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Ett motionsyrkande om bygglov för åtgärder utanför detaljplanelagt område avstyrktes med hänvisning till att det enligt januariavtalet ska införas enklare regler för byggnation utanför detaljplanelagt område.

Våren 2020 behandlade och avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att göra det enklare att förändra fastigheters verksamhetssyfte och att införa en kommunal försöksverksamhet för att förkorta och förenkla byggprocesser. Utskottet hänvisade till pågående arbete (bet. 2019/20:CU16).

Utskottets ställningstagande

Genom lagstiftningsärendet Tidsbegränsade bygglov för bostäder infördes särskilda bestämmelser om tidsbegränsade bygglov för bostadsändamål. Utskottet är fortfarande av uppfattningen att det finns behov av dessa bestämmelser för att i större utsträckning kunna uppföra byggnader för bostadsändamål. I propositionen anförde regeringen att det var svårt att bedöma hur länge behovet av bestämmelsen kommer att finnas kvar men att sex år framstod som en lämplig giltighetstid. Regeringen betonade dock att utgångspunkten är att bostadsbristen på sikt ska lösas genom permanent byggande. Utskottet har ingen annan uppfattning än den som regeringen redovisade. Utskottet anser inte heller att det finns anledning att skärpa reglerna för tillfälliga bygglov. Motion 2020/21:1615 (SD) yrkandena 32 och 33 bör därför avslås.

När det gäller förslagen om reduktion av avgifter för lov m.m. konstaterar utskottet att det genom lagstiftningsärendet Reduktion av avgifter för lov, förhandsbesked och anmälan infördes en viss reduktion. Utskottet finner inte anledning att vidta någon åtgärd med anledning av förslagen. Motionerna 2020/21:3102 (M) yrkande 22 och 2020/21:3408 (KD) yrkande 9 bör därför avslås.

När det gäller förslaget om effektivare handläggning av bygglov för årsrika och studentbostäder noterar utskottet att det finns en bestämmelse om när en tidsfrist börjar löpa, när den upphör och vilka förutsättningar som finns för att förlänga tidsfristen. Utskottet anser inte att det finns skäl att införa någon särskild reglering för dessa bostadstyper. Utskottet anser inte heller att det framkommit några skäl som talar för att det bör införas en möjlighet att förlänga giltighetstiden för bygglov eller göra någon annan förändring av regelverket i denna del. Motionerna 2020/21:1862 (M) yrkandena 1 och 2 samt 2020/21:3585 (L) yrkande 12 bör därför avslås.

Det finns inte heller anledning att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2020/21:2308 (M) yrkande 4, som därför bör avslås.

Vad gäller övriga motionsyrkanden är det enligt utskottets mening viktigt att reglerna om lov- och anmälningsplikt är enkla, förutsebara och effektiva. Det är samtidigt viktigt att regelverket säkerställer angelägna allmänna och enskilda intressen och ett långsiktigt hållbart byggande av bostäder. Som utskottet redovisat ovan pågår för närvarande en utredning som syftar till att göra en systematisk översyn av regelverket. Översynen kommer bl.a. att beröra frågan om när lovplikt respektive anmälningsplikt bör inträda, hur systemet bör vara utformat för att det ska vara ändamålsenligt och vilka förslag till ändringar och följdändringar som med hänsyn till detta bedöms vara motiverade. Utskottet finner inte anledning att föregripa resultatet av översynen och anser därför att samtliga motionsyrkanden bör avslås.

Bygglovsbefriade åtgärder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bygglovsbefriade åtgärder. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 41 (M), 42 (C), 43 (KD) och 44 (L).

Motionerna

Ola Johansson m.fl. (C) begär i kommittémotion 2020/21:2927 yrkande 18 ett tillkännagivande om att utöka arean för bygglovsbefriade komplementbostadshus till 40 kvadratmeter, för att ytterligare öka möjligheterna att skapa nya, bra bostäder genom småskalig förtätning. Motionärerna begär även ett tillkännagivande om att de s.k. attefallsreglerna bör justeras så att det endast krävs bygganmälan vid installation av takfönster (yrkande 19). Enligt motionärerna är det en inkonsekvens i regelverket att det är tillåtet att bygga takkupor efter endast bygganmälan, medan takfönster kräver bygglov. Avslutningsvis föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att avskaffa kravet på bygglov för husvagnar, husbilar och villavagnar som står uppställda på campingplatser (yrkande 27).

I kommittémotion 2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 44 begärs ett tillkännagivande om att fler åtgärder för att anpassa bostäder för uthyrning bör bygglovsbefrias.

Larry Söder m.fl. (KD) begär i kommittémotion 2020/21:3408 yrkande 6 ett tillkännagivande om att införa fler bygglovsbefriade åtgärder. Motionärerna anser att åtgärder som inte innebär någon inskränkning av en grannes utsikt och som inte medför någon allvarlig risk för fukt eller skador på huset bör vara lovbefriade om de utförs fackmannamässigt. Vidare bör byte av uppvärmningssystem, solfångare, solcellsmoduler, fönster, takmaterial, garageportar m.m. och fasadändringar mot innergårdar lovbefrias. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att kravet på bygglov för byggbodar bör avskaffas (yrkande 10).

I motion 2020/21:3701 av Magdalena Schröder (M) finns ett liknande yrkande om fler bygglovsbefriade åtgärder.

I kommittémotion 2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 26 begärs ett tillkännagivande om att kommunerna ska kunna medge att friggebodar och attefallshus placeras närmare tomtgränsen än vad dagens regler tillåter, om tomten angränsar till kommunal mark. Enligt en dom från Mark- och miljööverdomstolen kan kommunerna inte lämna sådana medgivanden, vilket enligt motionärerna innebär att det ibland inte är möjligt för fastighetsägaren att över huvud taget bygga en friggebod eller ett attefallshus.

I motion 2020/21:1557 av Edward Riedl (M) föreslås ett tillkännagivande om att införa ytterligare en bygglovsbefriad komplementbyggnad på 100 kvadratmeter (Bohmanhus). Dessutom bör det enligt motionären utredas hur reglerna för en sådan komplementbyggnad kan bli enklare än för attefallshuset.

I motion 2020/21:1754 av Erik Ottoson (M) anförs att reglerna om bygglovsbefriade åtgärder (attefallsåtgärderna) i 9 kap. PBL har inneburit många fördelar för bostadsmarknaden bl.a. genom att de skapat nya bostäder. Men attefallsåtgärderna har också medfört problem för kommunerna som inte kan tillämpa sitt planmonopol och planera markanvändningen på det sätt som är avsett med PBL. Motionären begär därför ett tillkännagivande om att se över behovet av åtgärder mot missbruk av attefallsåtgärderna.

Bakgrund

Som nämnts i föregående avsnitt, Regler för bygglov och anmälningsärenden, krävs bygglov för nybyggnad, tillbyggnad och vissa andra ändringar av en byggnad (9 kap. 2 § PBL). Från de generella kraven på bygglov finns flera undantag, bl.a. när det gäller ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring, om åtgärden vidtas i ett område som inte omfattas av detaljplan. Bygglov krävs inte heller för att i omedelbar närhet till ett en- eller tvåbostadshus uppföra eller bygga till en komplementbyggnad som inte har större byggnadsarea än 15 kvadratmeter (s.k. friggebod).

Den 1 juli 2019 infördes ett undantag från kravet på bygglov för att uppföra en altan vid ett en- eller tvåbostadshus eller tillhörande komplementbostadshus, om altanen byggs inom 3,6 meter från bostadshuset, inte är högre än 1,8 meter och inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter. En sådan altan får strida mot den detaljplan eller de områdesbestämmelser som gäller för området. Även en lägre altan som enligt rättspraxis inte omfattas av reglerna i PBL om krav på bygglov får byggas i strid med den detaljplan eller de områdesbestämmelser som gäller för området, om altanen uppförs inom 3,6 meter från ett en- eller tvåbostadshus eller tillhörande komplementbostadshus (prop. 2018/19:112, bet. 2018/19:CU19, rskr. 2018/19:250).

De senaste ändringarna av bygglovsbefriade åtgärder genomfördes hösten 2019 (prop. 2019/20:31, bet. 2019/20:CU6, rskr. 2019/20:138) och våren 2020 (bet. 2019/20:CU22, rskr. 2019/20:350). Ändringarna innebar att den största tillåtna byggnadsarean för ett komplementbostadshus eller en komplementbyggnad (de s.k. attefallshusen) som får uppföras utan krav på bygglov i omedelbar närhet av ett en- eller tvåbostadshus utökades från 25 till 30 kvadratmeter.

Pågående arbete

I föregående avsnitt, Regler för bygglov och anmälningsärenden, finns en redogörelse för Bygglovsutredningens pågående uppdrag.

Tidigare riksdagsbehandling

Utöver de lagstiftningsärenden som redogörs för ovan under Bakgrund har utskottet vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om bygglovsbefriade åtgärder. Våren 2019 avstyrktes motionsyrkanden om att fler åtgärder borde undantas från kravet på lovåtgärder. Utskottet hänvisade till pågående och aviserat arbete om bygglovsbefriade åtgärder (bet. 2018/19:CU12). Våren 2020 avstyrktes motionsyrkanden om behov av åtgärder mot missbruk av attefallsåtgärderna och om att införa Bohmanhus, med hänvisning till Bygglovsutredningens pågående arbete (bet. 2019/20:CU16).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet framhållit i föregående avsnitt är det viktigt att reglerna om bygglovsbefriade åtgärder är enkla, förutsebara och effektiva, samtidigt som det är viktigt att regelverket säkerställer angelägna allmänna och enskilda intressen och ett långsiktigt hållbart byggande av bostäder. Som utskottet redovisat ovan har det genomförts flera förenklingar av bl.a. reglerna om bygglovsbefriade åtgärder, och det pågår för närvarande en utredning som syftar till att göra en systematisk översyn av regelverket för bl.a. bygglov. I uppdraget ingår bl.a. frågan om när lovplikt respektive anmälningsplikt bör inträda, hur systemet bör vara utformat för att det ska vara ändamålsenligt och

vilka förslag till ändringar och följdändringar som med hänsyn till detta bedöms vara motiverade. Utskottet finner inte anledning att föregripa resultatet av översynen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Bygglovsregler för näringsverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om reglerna för bygglov för näringsverksamhet på landsbygden och på industrimark. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 45 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) begärs tillkännagivanden om att reglerna för byggande inom de areella näringarna bör ses över med inriktning på att begränsad bebyggelse ska befrias från lovplikt (yrkande 38) och att bygglovskravet för gårdsbutiker bör tas bort (yrkande 39).

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begär i motion 2020/21:2889 tillkännagivanden om att ta bort lovplikten för kommuner om det rör åtgärder på industrimark (yrkande 1), om att förenkla hanteringen av bygglov för lantbrukare genom att ta bort kravet på bygglov för mindre tillbyggnader (yrkande 2) och om att se över de förändringar som gjorts efter att lovplikten i nämnda fall tagits bort (yrkande 3).

Bakgrund

Bygglov krävs för nybyggnad, tillbyggnad och vissa andra ändringar av en byggnad (9 kap. 2 § PBL). Från de generella kraven på bygglov finns flera undantag, bl.a. när det gäller ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring, om åtgärden vidtas i ett område som inte omfattas av detaljplan och under förutsättning att det rör ianspråktagande eller inredning för väsentligen annat ändamål (9 kap. 3 § PBL). Bestämmelsen innebär att alla byggnader som omedelbart hänger samman med nämnda näringar är bygglovsbefriade.

Pågående arbete

I januariavtalet anges bl.a. att det ska skapas bättre förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck. Enligt januariavtalet ska ett slopat krav på bygglov för den som vill bygga ett kafé, ett ridhus eller liknande i anslutning till sin gård utredas.

En särskild utredare har därför fått i uppdrag att göra en systematisk översyn av regelverket för bl.a. bygglov (dir. 2020:4). I uppdraget ingår bl.a. att ta ställning till lovpliktens omfattning när det gäller ett kafé, ett ridhus eller liknande i anslutning till en gård. Utredaren ska också ta ställning till om ytterligare åtgärder eller kompletteringsåtgärder kan komma i fråga för en begränsad lokaliseringsprövning, förutsatt att detaljplanekravet kvarstår oförändrat, och i det sammanhanget även överväga om exempelvis ett kafé eller ridhus och liknande åtgärder i anslutning till en gård kan komma i fråga för en begränsad prövning som ett alternativ till slopad lovplikt.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bygglovsregler för näringsverksamhet har behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Våren 2019 avslogs yrkandena med hänvisning till bl.a. den översyn som aviserats i januariavtalet (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan finns det ett undantag från reglerna om bygglov för ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring utanför detaljplanelagt område. Undantaget gäller för byggnader i omedelbar anslutning till nämnda näringsverksamheter och under vissa andra förutsättningar.

Utskottet konstaterar att en utredare har fått i uppdrag att göra en systematisk översyn av regelverket för bl.a. bygglov. I uppdraget ingår bl.a. att ta ställning till lovpliktens omfattning när det gäller ett kafé, ett ridhus eller liknande i anslutning till en gård. Utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa resultatet av denna översyn med ett tillkännagivande. Mot denna bakgrund bör motionsyrkandena avslås.

Kontroller vid nybyggnation av bostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kontroller och kontrollansvarigas roll vid nybyggnation av bostäder. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 46 (M) och 47 (SD).

Motionerna

För att snabba på byggprocessen och höja kvaliteten på uppföljningen av kontrollplanen begär Roger Hedlund m.fl. (SD) i kommittémotion 2020/21:1615 yrkande 41 ett tillkännagivande om att ett regionövergripande

organ ska få ansvar för att följa upp kontrollplanen för bygglovs- och anmälningspliktiga åtgärder. Motionärerna anför att detta skulle underlätta byggprocessen för både kommunerna och byggbolagen.

I kommittémotion 2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att kommunen ska bevilja startbesked utan dröjsmål (yrkande 5). Motionärerna föreslår en ordning i enlighet med förfarandet som tillämpas vid startbesked för ärenden som endast är anmälningspliktiga, vilket innebär att kommunen har tre veckor på sig att återkoppla till den sökande om handlingarna inte är kompletta och att en ny tidsfrist på fyra veckor startas då handlingarna kompletterats. Motionärerna begär även ett tillkännagivande om att det vid mindre byggprojekt, såsom småhus, inte ska ta mer än fyra veckor från en komplett ansökan om startbesked till dess att beslut fattas (yrkande 6). På så sätt skulle det enligt motionärerna vara möjligt att få startbesked inom fyra veckor från beviljat bygglov.

I motion 2020/21:54 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD) begärs ett tillkännagivande om att kravet på certifierad kontrollansvarig vid privat byggnation av småhus bör avskaffas och att byggherren själv ska kunna utse en kvalitetsansvarig för de uppgifter som enligt nuvarande lagstiftning ligger på den kontrollansvarige. Ett liknande förslag finns i motion 2020/21:1145 av Jan Ericson (M).

Bakgrund

Efter ett beslut om lov krävs ofta ett startbesked innan byggherren får börja bygga. För att startbesked ska utfärdas behöver byggherren lämna in en kontrollplan och andra nödvändiga underlag som t.ex. vvs-ritningar. Byggherren har ansvar för att varje bygg-, rivnings- och markåtgärd genomförs i enlighet med de krav som gäller för åtgärden (10 kap. 5 § PBL). Det är även byggherrens ansvar att lov- eller anmälningspliktiga åtgärder kontrolleras enligt en fastställd kontrollplan (10 kap. 6 § PBL). Kontrollplanen ska bl.a. innehålla uppgifter om vilka kontroller som ska göras, vem som ska göra kontrollerna, vilka anmälningar som ska göras till byggnadsnämnden och när arbetsplatsbesök bör ske. Av kontrollplanen ska det även framgå i vilken omfattning kontrollen ska utföras inom ramen för byggherrens egenkontroll eller av någon med särskild sakkunskap. Vidare ska byggherren se till att det finns en eller flera kontrollansvariga som har en självständig ställning i förhållande till den som utför den åtgärd som ska kontrolleras. Den kontrollansvarige ska ha den kunskap, erfarenhet och lämplighet som behövs för uppgiften, och han eller hon ska kunna styrka detta med ett bevis om certifiering (10 kap. 9 § PBL).

En kontrollansvarig ska enligt 10 kap. 11 § PBL bistå byggherren med att upprätta ett förslag till kontrollplan, se till att kontrollplanen samt gällande bestämmelser och villkor följs, informera byggherren om avvikelser från föreskrifter och villkor samt vid behov meddela byggnadsnämnden. Den kontrollansvarige ska även närvara vid tekniska samråd och andra kontroller

och dokumentera sina arbetsplatsbesök och iakttagelser. Slutligen ska den kontrollansvarige avge ett utlåtande till byggherren och byggnadsnämnden som underlag för slutbeskedet. Om den kontrollansvarige lämnar sitt uppdrag, ska han eller hon meddela detta till byggnadsnämnden.

Ärenden om lov, förhandsbesked och anmälan ska handläggas skyndsamt. Beslut i ärenden om lov eller förhandsbesked ska tas inom tio veckor. Tiden får förlängas en gång med högst tio veckor (9 kap. 27 §). I anmälningsärenden ska beslut om startbesked tas inom fyra veckor. Tiden får förlängas en gång med högst fyra veckor (9 kap. 45 §). För startbesked efter bygglov finns ingen lagstadgad handläggningstid.

Pågående arbete

Boverket har haft i uppdrag från regeringen att lämna förslag om en förenklad process för kontroll av egenskaperna hos serietillverkade hus. Boverket har utrett frågan i nära samarbete med byggbranschen och berörda myndigheter. I rapporten En mer förutsägbar process – förenklad kontroll av serietillverkade hus (2017:23) lämnas två förslag som enligt myndigheten innebär att kommunen inte längre behöver göra bedömningar av de tekniska egenskapskraven inför startbesked.

Boverkets första förslag innebär att en certifierad sakkunnig får delar av de uppgifter som i dag ligger på byggnadsnämnderna. De sakkunniga får en utökad roll för att kontrollera projekteringen av bostäder utifrån de krav som de är certifierade för. Den bedömning som de sakkunniga gör i ett sakkunnigintyg ska godtas av byggnadsnämnden i samband med startbesked enligt PBL.

Det andra förslaget som Boverket lämnar innebär att byggherrar får möjlighet att anlita certifierade byggprojekteringsföretag som utför projekteringen. Boverket gör bedömningen att en projektering som utförs av ett certifierat byggprojekteringsföretag kommer att medföra att kommunen kan anta att byggnaden i fråga kommer att uppfylla samtliga tekniska egenskapskrav. De bedömningar som redovisas i projekteringshandlingarna ska kunna godtas av byggnadsnämnden i samband med startbesked enligt PBL eftersom de gjorts av ett certifierat byggprojekteringsföretag. Förslaget innebär att certifieringen ersätter de bedömningar som byggnadsnämnderna gör i dag inför startbeskedet.

I rapporten gör Boverket vidare bedömningen att det inte finns några skäl för att avgränsa förslagen ovan till att endast omfatta seriebyggda hus. Boverket anser att båda förslagen med fördel kan tillämpas för all nybyggnad av bostäder. Boverket noterar att Kommittén för modernare byggregler ska ta del av Boverkets analys och förslag i rapporten och att genomförandet av förslagen kan påverkas av resultatet av kommitténs utredning. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Härutöver har Boverket efter uppdrag från regeringen i rapporten Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn (2018:36) kartlagt

systematiska byggfel och betydande kvalitetsbrister vid nybyggnation eller renovering av byggnadsverk för att analysera eventuella mönster i förekomsten av byggskador och deras orsaker. Uppdraget har genomförts i samråd med Kommittén för modernare byggregler. I kartläggningen uppmärksammar Boverket de vanligast förekommande felen, bristerna och skadorna samt ett antal potentiella problemområden som branschen känner oro inför. Boverket anger att myndigheten avser att följa upp dessa problem i det nya uppdrag att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö som den har fått av regeringen. Det sistnämnda uppdraget innebär att Boverket under 2018–2021 ska förstärka arbetet för att nya och befintliga byggnader ska vara säkra och ha en god inomhusmiljö. Beredning av rapporten pågår inom Regeringskansliet.

Översiktsplaneutredningen föreslår i betänkandet Verkställbarhet av beslut om lov (SOU 2018:86) bl.a. att byggnadsnämnderna ska få en möjlighet att ge startbesked samtidigt som lovbeslutet ges. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Kommittén för modernare byggregler har haft i uppdrag att göra en översyn av bl.a. 10 kap. PBL. Denna del av uppdraget redovisas i slutbetänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68). Kommittén menar att de moment som utgör dagens kontrollprocess i huvudsak är logiska utifrån hur byggprojekt bedrivs men lämnar bl.a. följande förslag om kontrollen av byggandet:

- Kommittén anser att systemet med kontrollansvariga har flera brister och därför inte fyller en så pass viktig funktion i nuvarande kontrollprocess att det är motiverat att ställa krav på att byggherrar ska anlita en kontrollansvarig. Därför föreslår kommittén att systemet med kontrollansvariga avskaffas. En byggherre som vill anlita en person som är kunnig inom byggande för att bistå i byggprojekt ska fortfarande kunna göra det, men denna roll ska enligt kommitténs förslag inte längre regleras i PBL.
- Kommittén framhåller att arbetsplatsbesöken i dag inte alltid upplevs som meningsfulla och att det därför behövs en mer detaljerad reglering av arbetsplatsbesök som tydliggör vad som ska gås igenom vid ett arbetsplatsbesök. På så sätt förstärks arbetsplatsbesökens betydelse och deras syfte tydliggörs. Kommittén föreslår därför att det i PBL förtydligas vad som ska gås igenom vid ett arbetsplatsbesök.
- Det finns också enligt kommittén behov av mer detaljerade bestämmelser om vad som ska anges i en kontrollplan och hur en kontrollplan ska utformas för att den ska bli ett centralt instrument för byggherrens egenkontroll. Kommittén anser att bestämmelserna bör regleras i myndighetsföreskrifter och föreslår därför att Boverket får i uppdrag av regeringen att utfärda myndighetsföreskrifter om kontrollplaners utformning.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om kontroller vid nybyggnation. Våren 2019 hänvisade utskottet till pågående arbete, bl.a. Kommittén för modernare byggreglers då pågående uppdrag (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena handlar om olika åtgärder som enligt motionärernas uppfattning skulle effektivisera kontrollverksamheten enligt PBL och sättet som den utförs på. Utskottet delar motionärernas uppfattning att systemet bör vara välavvägt, inte minst eftersom de kontroller som utförs är viktiga för enskilda och syftar till att bistå enskilda med att få en övergripande bedömning från det allmänna om huruvida de lagkrav som ställs på byggnationen uppfylls av byggbolaget.

När det gäller de regler som ställs på kontrollverksamhet pågår som nämnts ovan ett beredningsarbete av bl.a. Kommittén för modernare byggreglers betänkande. Kommittén har bl.a. anfört att systemet med kontrollansvariga har flera brister och föreslagit att det avskaffas samt lämnat förslag som gäller utformningen av kontrollplaner. Vidare har Översiktsplaneutredningen föreslagit att kommunerna ska kunna lämna ett startbesked redan i lovbeslutet. I avvaktan på resultatet av den pågående beredningen av dessa förslag anser inte utskottet att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av det som motionärerna anfört. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Färdigställandeskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att upphäva lagen om färdigställandeskydd och att hindra krav på byggfelsförsäkring. Utskottet anser inte att det finns anledning att föreslå några ändringar med anledning av förslagen.

Motionerna

I motion 2020/21:50 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD) begärs ett tillkännagivande om att lagen (2014:227) om färdigställandeskydd bör upphävas. Motionärerna anför att staten ska vara restriktiv med att ställa krav på obligatoriska försäkringar och att det inte är rimligt att ställa krav på färdigställandeskydd då ersättningsnivån är väldigt låg. Ett liknande förslag finns i motion 2020/21:3661 av Sofia Westergren och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2.

I motion 2020/21:3661 begärs även ett tillkännagivande om att hindra externa aktörer, såsom kommuner, från att ställa krav på byggfelsförsäkring

(yrkande 1). Enligt motionärerna ställer en del kommuner fortfarande krav på byggfelsförsäkring trots att det obligatoriska kravet på en sådan avskaffats.

Bakgrund

Lagen (1993:320) om byggfelsförsäkring m.m. upphävdes den 1 juni 2014 genom införandet av lagen om färdigställandeskydd.

När en konsument anlitar en näringsidkare för att utföra vissa arbeten på ett en- eller tvåbostadshus, s.k. småhus, ska det i vissa fall finnas ett färdigställandeskydd. Ett färdigställandeskydd är en försäkring eller en bankgaranti som är tänkt att hjälpa byggherren i egenskap av konsument om entreprenören t.ex. har gått i konkurs eller av annan anledning inte kan fullgöra sina åtaganden. För småhus ska färdigställandeskydd finnas vid nybyggnad och tillbyggnad eller åtgärd som är anmälningspliktig enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 8 § PBL, om det finns behov av ett sådant skydd. Ett färdigställandeskydd behövs dock inte om åtgärden enligt 9 kap. 4–4 c §§ PBL inte kräver bygglov.

Det är byggnadsnämnden som prövar behovet av ett färdigställandeskydd. Vid behovsprövningen ska nämnden särskilt beakta de beräknade kostnaderna för näringsidkarens åtaganden och kostnaderna för färdigställandeskyddet. Det är konsumenten som ska se till att det finns ett färdigställandeskydd.

Det finns inte något obligatoriskt lagkrav på byggfelsförsäkring. Om det enligt kommunens bedömning saknas behov av färdigställandeskydd står det en privatperson eller ett byggföretag fritt att teckna en byggfelsförsäkring som erbjuds på marknaden.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt liknande motionsyrkanden om färdigställandeskydd och byggfelsförsäkring. Våren 2019 ansåg utskottet att det inte fanns skäl att föreslå några lagändringar med anledning av förslagen (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

Det lagstadgade kravet på byggfelsförsäkring upphörde 2014, samtidigt som lagen om färdigställandeskydd trädde i kraft. Som framgår ovan innebär den nya regleringen att byggnadsnämnden i en kommun prövar om det finns skäl för att ställa krav på färdigställandeskydd vid bl.a. nybyggnad eller tillbyggnad av ett byggnadsverk. Utskottet anser fortfarande inte att det finns anledning att föreslå något tillkännagivande om ändringar av kravet på att det i vissa fall ska finnas ett färdigställandeskydd eller om det som anförts om byggfelsförsäkring. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Externa detaljhandelsanläggningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att begränsa etablering av externa detaljhandelsanläggningar. Utskottet anser inte att det finns anledning att vidta några åtgärder med anledning av förslaget.

Jämför reservation 48 (V).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:1313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om att det bör införas bestämmelser i PBL som begränsar detaljhandelsanläggningar i externa lägen. Enligt motionärerna etableras externa affärscentrum på bekostnad av mindre orter och stadskärnor. Motionärerna framhåller också att externa affärscentrum leder till att fler använder bil och att resorna blir längre, vilket leder till ökad miljöbelastning.

Bakgrund

Vid planläggning ska bl.a. hänsyn tas till behovet av att det inom eller nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns möjligheter att anordna en rimlig samhällsservice och kommersiell service (2 kap. 7 § PBL).

För att inte motverka en effektiv konkurrens är huvudregeln att handel inte får begränsas genom regleringar i detaljplan. För att det ska vara tillåtet att begränsa handeln krävs skäl av betydande vikt (4 kap. 37 §). Ett exempel på tungt vägande skäl är enligt förarbetena att övergripande miljömål kan uppnås genom en närmare reglering av handelsändamålet i det enskilda fallet (prop. 1996/97:34 s. 17).

I rapporten Planera för handel (2015:45) uppdaterade Boverket en tidigare vägledning för frågor om handel i planeringsprocessen. I sammanfattningen anger Boverket bl.a. följande:

> Boverkets vägledning Handeln i planeringen från 1999 tillkom i ett läge där externhandelns utbredning betraktades som ett direkt hot mot centrumhandeln. Idag ser vi parallella trender. Såväl centrumhandeln som externhandeln fortsätter att utvecklas och söker nya former för att samexistera, medan lanthandeln alltjämt står inför stora utmaningar och därför utvecklar och diversifierar sitt utbud av samhällstjänster. Externhandelsområdena har i många fall vuxit samman med omgivande bebyggelse och börjar också förtätas. Samtidigt söker sig handeln tillbaka till de större städernas centrum och till bostadsområden.

I Boverkets allmänna råd (BFS 2014:5) finns vägledning om hur bestämmelser som rör detaljhandel får utformas i detaljplan enligt PBL.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt liknande förslag om att begränsa etablering av externa detaljhandelsanläggningar. Våren 2017 ansåg utskottet att det inte fanns skäl att införa några sådana begränsningar i PBL (bet. 2016/17:CU15).

Utskottets ställningstagande

Som redogjorts för ovan finns det redan vissa möjligheter att begränsa handeln i en detaljplan. Boverket har också vägledningar om frågor om handel i planeringsprocessen. Utskottet anser inte det finns några skäl att införa ytterligare begränsningar av etablering av externa detaljhandelsanläggningar. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Överklaganderegler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar av överklagandereglerna för beslut om lov. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 49 (M, C, KD, L), 50 (C, KD), 51 (M, KD) och 52 (L).

Motionerna

Sakägarkretsen, rätten att överklaga och avgift för överklagande

I kommittémotion 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att begränsa den sakägarkrets som har rätt att överklaga bygglovs- eller detaljplanebeslut. Motsvarande förslag lämnas i kommittémotionerna 2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 13, 2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 2, 2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 11 och 2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 31, samt i motionerna 2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 2 och 2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 2.

I motion 2020/21:192 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att begränsa sektorsmyndigheternas och olika intressegruppers rätt att överklaga plan- och lovbeslut.

Adnan Dibrani (S) föreslår i motion 2020/21:865 ett tillkännagivande om att begränsa rätten att överklaga byggprojekt i andra kommuner.

Josefin Malmqvist m.fl. (M) begär i kommittémotion 2020/21:3102 yrkande 3 ett tillkännagivande om att överklaganden av detaljplaner och bygglov bör avgiftsbeläggas. Motsvarande eller liknande förslag finns i kommittémotionerna 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 12, 2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 12 och 2020/21:3585 av

Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 32, samt i motionerna 2020/21:41 av Mikael Larsson (C) och 2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 4.

Handläggningstider

I kommittémotion 2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att införa en tidsfrist för handläggningen av överklaganden. Liknande förslag finns i kommittémotion 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 10 och motion 2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 3.

I motion 2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att staten och kommunerna bör införa tjänstegarantier för att förkorta handläggningstiderna vid överklaganden och garantera att ärendena bereds skyndsamt.

Förutsättningar för överklagande och övriga frågor

Josefin Malmqvist m.fl. (M) begär i kommittémotion 2020/21:3102 yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda om bygglov endast ska kunna överklagas om förutsättningarna förändrats påtagligt sedan detaljplanen införandes. Liknande förslag finns i kommittémotion 2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 13 och motion 2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 4.

I kommittémotion 2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 30 begärs ett tillkännagivande om att länsstyrelsen bör tas bort helt som överklagandeinstans, även för de bygglov som följer av en detaljplan. Liknande förslag finns i motionerna 2020/21:2639 av Boriana Åberg m.fl. (M) yrkande 1 och 2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 3.

Bakgrund

Allmänt

Bestämmelser om överklaganden och instansordning finns i 13 kap. PBL. Vissa kommunala beslut enligt PBL får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt kommunallagen (2017:725). Det gäller bl.a. överklaganden av beslut om översiktsplan. Vissa andra kommunala beslut får inte överklagas alls, bl.a. beslut om att avbryta planarbete. Övriga kommunala beslut överklagades fram till sommaren 2016 först till länsstyrelsen, därefter till mark- och miljödomstolen och slutligen till Mark- och miljööverdomstolen. Sedan den 1 juni 2016 överklagas beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser inte längre till länsstyrelsen i första instans. I stället överklagas besluten direkt till mark- och miljödomstolen (prop. 2015/16:55, bet. 2015/16:CU16, rskr. 2015/16:166).

Bestämmelser om vem som har rätt att överklaga kommunala beslut finns i 13 kap. 8–15 §§ PBL. Utgångspunkten är att byggnadsnämnden ska underrätta sakägare, hyresgäster, bostadsrättshavare och boende på den fastighet som ansökan avser och på omgivande fastigheter. Sakägare kan delas in i rågrannar, som enligt praxis alltid är sakägare, och övriga sakägare där en bedömning får göras i varje enskilt fall om de är berörda av beslutet. Bedömningen kan bl.a. bero på åtgärdens art eller omfattning. Med rågranne avses enligt rättstillämpningen i huvuddrag ägare till den fastighet som direkt gränsar till den fastighet på vilken åtgärden ska utföras. Rätten att överklaga förutsätter också att beslutet har gått emot sakägaren.

Bestämmelser om överklagandetid finns i bl.a. 13 kap. 16 § PBL. Den som är berörd av ett beslut och som beslutet har gått emot får överklaga beslutet inom tre veckor. För beslut om detaljplaner räknas tiden för överklagande från den dag då beslutet eller justeringen av protokollet har tillkännagetts på kommunens anslagstavla. Tiden för överklagande av bl.a. beslut om lov räknas från delgivningen av beslutet om beslutet ska delges personen i fråga. För övriga beslut börjar överklagandetid löpa en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Instanskedjan för andra beslut än detaljplaner och områdesbestämmelser

Förslagen i proposition 2015/16:55 En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestämmelser byggde på betänkandet Effektiv och rättssäker PBL-överprövning (SOU 2014:14) som den s.k. PBL-överklagandeutredningen hade lagt fram. Utredningen hade i uppdrag att se över möjligheten att effektivisera processen för prövning av kommunala beslut som överklagats enligt PBL. I uppdraget ingick bl.a. att analysera dels om instanskedjan för överklagade kommunala beslut om planer, lov och tillsyn skulle kunna förkortas, dels om handläggningen av sådana överklaganden skulle kunna koncentreras till ett begränsat antal länsstyrelser.

När det gäller frågan om instanskedjan för överklagade beslut om lov och tillsyn gjorde utredningen bedömningen att en koncentration av prövningen av överklagade beslut var att föredra framför alternativet att besluten överklagas direkt till mark- och miljödomstolen. Som skäl för sin bedömning hänvisade utredningen till att antalet överklagade beslut om lov, förhandsbesked och tillsyn är betydligt större än antalet överklagade beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser. Vidare ansåg utredningen att behovet av kompletteringar av materialet i överklagade ärenden, behovet av besök på platsen och sambandet med prövningar enligt miljöbalken talade emot alternativet att helt ta bort länsstyrelsen från instanskedjan. Ett överklagande till mark- och miljödomstolen som första instans ansågs även innebära betydligt högre kostnader för prövningen av överklagade beslut om lov, förhandsbesked och tillsyn. I propositionen anförde regeringen i fråga om utredningens bedömning

att länsstyrelsen inte borde tas bort från instanskedjan för beslut om lov och tillsyn bl.a. följande:

> Om de aktuella ärendena koncentreras till mark- och miljödomstolarna, skulle detta medföra att tiden för ett beslut att få laga kraft blir kortare. En sådan koncentration skulle dessutom innebära att, med undantag för de beslut som överklagas enligt reglerna i kommunallagen, samma instansordning för alla överklagade kommunala beslut enligt plan- och bygglagen skulle gälla. En reform med den inriktningen är emellertid betydligt mera omfattande än den som utredningen har föreslagit. Bland annat berörs en ärendemängd som är i storleksordningen åtta gånger större än antalet planärenden. Eftersom utredningen inte närmare har belyst ett sådant alternativ måste eventuella överväganden i den riktningen föregås av fördjupade studier. Det gäller bl.a. i fråga om vilka konsekvenser ett genomförande skulle kunna få för länsstyrelsernas kompetensförsörjning och för behovet av personella och ekonomiska resurser vid mark- och miljödomstolarna.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen anförde utskottet i sitt betänkande 2015/16:CU16 att det fanns flera faktorer som talade för att helt ta bort länsstyrelsen som överklagandeinstans. Utskottet framhöll att det i många ärenden skulle kunna leda till att tiden för ett beslut att få laga kraft blir kortare. Vidare skulle det innebära att instanskedjan för överklagade beslut enligt PBL skulle bli mer enhetlig. Samtidigt kunde man inte, enligt utskottet, helt bortse från de invändningar mot denna förändring som redovisats i PBL-överklagandeutredningens betänkande och som hade beaktats i regeringens bedömning. Det gällde bl.a. den kraftiga ökningen av antalet mål som det skulle bli fråga om i mark- och miljödomstolarna samt konsekvenserna för länsstyrelsernas handläggning av andra ärenden. Utskottet pekade också på att regeringen konstaterat att utredningen inte tillräckligt hade belyst konsekvenserna av att helt ta bort länsstyrelsen som överklagandeinstans.

Sammantaget ansåg utskottet att det inte fanns ett tillräckligt underlag för att ta ställning till om lagen borde ändras så att även kommunala beslut om lov och tillsyn borde överklagas direkt till mark- och miljödomstolen. Ett ställningstagande skulle enligt utskottet förutsätta en närmare analys och en fortsatt beredning. Utskottet hänvisade också till att regeringen i propositionen klargjort att man var beredd på sådana fortsatta överväganden i frågan. Utskottet fann mot den här bakgrunden att det inte fanns skäl för ett tillkännagivande till regeringen om instanskedjan för överklagade kommunala beslut om lov och tillsyn.

Pågående arbete

Boverkets rapporter

Boverket har i rapporten Begränsad skyldighet att underrätta och rätt att överklaga enligt plan- och bygglagstiftningen (2016:26) föreslagit en reglering som begränsar byggnadsnämndernas underrättelseskyldighet och rågrannars rätt att överklaga kommunala beslut. Enligt förslaget ska enbart det förhållandet att någon äger en fastighet som direkt gränsar till eller endast med

en gata eller väg skiljs från den fastighet på vilken en åtgärd utförs inte medföra underrättelseskyldighet eller rätt att överklaga. Byggnadsnämndens skyldighet att underrätta sådana fastighetsägare och deras rätt att överklaga ska vidare enligt förslaget bedömas på samma sätt som gäller för andra sakägare.

Näringsdepartementet har remitterat promemorian Ett aktivitetskrav för rätt att överklaga vissa beslut om lov m.m (N2016/05819/SPN). I promemorian föreslås att det i PBL ska införas bestämmelser om att ett beslut om lov eller förhandsbesked i fråga om en åtgärd som innebär en avvikelse från en detaljplan eller områdesbestämmelser, eller som ska utföras i ett område som inte omfattas av en detaljplan eller områdesbestämmelser, får överklagas endast av den som skriftligen har framfört synpunkter på ansökan som inte har blivit tillgodosedda.

Bygglovsutredningen

En särskild utredare har fått i uppdrag att göra en systematisk översyn av regelverket för bl.a. bygglov (dir. 2020:4). Effektiviteten i lovregelverket har enligt direktivet stor betydelse för bl.a. kommuner, byggherrar och andra enskilda samt för plan- och byggprocessen som helhet. Syftet med utredningen är att skapa ett enklare, effektivare och mer ändamålsenligt regelverk som samtidigt säkerställer angelägna allmänna och enskilda intressen och ett långsiktigt hållbart byggande av bl.a. bostäder. I uppdraget ingår bl.a. att utredaren ska:

- ta ställning till i vilka fall behovet av att enskilda kan bevaka sina intressen och komma till tals motiverar en lovplikt och redovisa de avvägningar som ligger till grund för förslaget i detta avseende
- vid behov föreslå ändrade regler i fråga om vilken krets som ska underrättas om en ansökan om lov eller förhandsbesked, och vid behov även anmälan om startbesked, och ges möjlighet att yttra sig över ansökan
- vid behov föreslå ändrade regler i fråga om vilken krets som ska delges beslutet eller på annat sätt få del av och möjlighet att överklaga det
- ta ställning till i vilken utsträckning beslut på området bör kunna överklagas till domstol med utgångspunkt i Europakonventionens krav på rätt till domstolsprövning
- vid behov föreslå ändrade regler i fråga om hur överklagade ärenden och mål ska handläggas i överprövande instanser
- ta ställning till vem som ska kunna lämna ett medgivande som en förutsättning för att lov inte ska krävas, och på vilket sätt det ska lämnas, om sådana förslag ges, och då beakta Boverkets analys i rapporten Kommunens möjlighet att lämna medgivande till bygglovsbefriade åtgärder (2015:33).

Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om de regler som gäller för överklaganden enligt PBL. Våren 2019 anförde utskottet att det är viktigt att bestämmelserna om rätten att överklaga beslut är ändamålsenliga och effektiva, men att det samtidigt rör sig om rättsligt komplicerade avvägningar och om överväganden där frågor om en effektiv process som inte i onödan hindrar bostadsbyggandet ska vägas mot andra rättsligt skyddsvärda intressen, t.ex. rätten för enskilda att få invändningar prövade. Yrkandena avstyrktes med hänvisning till pågående arbete inom Regeringskansliet (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har det genomförts förenklingar i överklagandeprocessen, bl.a. genom att länsstyrelsen har tagits bort som instanskedja för överklaganden som rör planbeslut och områdesbestämmelser. Utskottet anser fortfarande att det är viktigt att bestämmelserna om rätten att överklaga beslut är ändamålsenliga och effektiva, men att det samtidigt rör sig om rättsligt komplicerade avvägningar och om överväganden där olika rättsligt skyddsvärda intressen måste vägas mot varandra.

En särskild utredare har fått i uppdrag att göra en systematisk översyn av regelverket för bygglov. I utredarens uppdrag ingår bl.a. att vid behov föreslå ändrade regler om vilken krets som ska delges bl.a. lovbeslut eller på annat sätt få del av och möjlighet att överklaga beslutet. Utredaren ska även ta ställning till i vilken utsträckning beslut på området bör kunna överklagas till domstol med hänsyn till Europakonventionens krav och vid behov föreslå ändrade regler om hur överklagade ärenden och mål ska handläggas i överprövande instanser. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2021.

Därtill kommer att Boverkets rapport Begränsad skyldighet att underrätta och rätt att överklaga enligt plan- och bygglagstiftningen och departementspromemorian Ett aktivitetskrav för rätt att överklaga vissa beslut om lov m.m. fortfarande bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Skadeersättning enligt plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skadeersättning till följd av etablering av vindkraftverk. Utskottet anser inte att det finns anledning att vidta några åtgärder med anledning av förslaget.

Motionen

Jan Ericson (M) begär i motion 2020/21:1248 ett tillkännagivande om en översyn av hur fastighetsägare som bor i närheten av ett uppfört vindkraftverk kan ersättas för bestående minskningar i fastigheternas marknadsvärde till följd av etableringen.

Bakgrund

Vindkraft är en åtgärd som kan kräva både lovprövning enligt PBL:s bestämmelser och tillståndsprövning eller en anmälan enligt miljöbalkens bestämmelser. Lovprövningen kan även förutsätta föregående planläggning. I samband med detta kan det krävas skyddsåtgärder m.m. för hanteringen av eventuella störningar som t.ex. buller. Under dessa processer prövas bl.a. om placeringen av vindkraften är lämplig i berört område. Vid placeringen tas dessutom hänsyn till de allmänna och enskilda intressena enligt 2 kap. PBL.

I 14 kap. PBL regleras bl.a. under vilka förutsättningar en kommun är skyldig att ersätta uppkomna skador till följd av beslut enligt PBL. Ersättningssituationerna kan delas in i tre grupper. Den första gruppen avser fall där kommunen är ersättningsskyldig oavsett hur stor skada fastighetsägaren har åsamkats. Det gäller t.ex. för vägrat bygglov för nybyggnation av en byggnad som är likadan som en som förstörts vid en olyckshändelse.

I den andra gruppen finns bestämmelser som innebär att kommunen är ersättningsskyldig endast om fastighetsägarens skada är betydande i förhållande till den berörda delen av fastigheten. Det finns t.ex. en bestämmelse om ersättning för skada på grund av rivningsförbud eller vägrat rivningslov.

Den tredje gruppen omfattar situationer då kompensation betalas ut först när den pågående markanvändningen avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten. Som exempel kan nämnas bestämmelser om vegetation eller om markytans utformning och höjdläge i en områdesbestämmelse för vissa områden som orsakar kvalificerad skada. Under vissa förhållanden kan fastighetsägaren vid sådan kvalificerad skada även påkalla inlösen av fastigheten. Ersättning kan i nämnda situationer dessutom bl.a. betalas ut för förlorat fastighetsvärde.

Vid bestämmande av ersättning tillämpas särskilda bestämmelser.

I 31 och 32 kap. miljöbalken finns vidare regler som rör ersättning vid ingripande från det allmänna och skadestånd vid miljöskador m.m.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motioner om ersättning för förlorat fastighetsvärde vid vindkraftsetableringar. Våren 2019 hänvisade utskottet bl.a. till att inrättande av ett vindkraftverk föregås av omfattande prövningar enligt gällande rätt och att det finns bestämmelser som anger

förutsättningarna för att få skadeersättning för bl.a. förlorat fastighetsvärde (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare anfört föregås ett inrättande av ett vindkraftverk av omfattande prövningar enligt både PBL och miljöbalken. Vid dessa prövningar beaktas frågor som rör vilka intressen som kan påverkas och om placeringen är lämplig bl.a. med hänsyn till risken för störningar m.m. Det finns även bestämmelser som anger förutsättningarna för att få skadeersättning för bl.a. förlorat fastighetsvärde. Utskottet anser inte att det som anförs i motionen motiverar någon åtgärd från riksdagen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Bemyndiganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar av normgivningsbemyndiganden i PBL. Utskottet anser inte att det finns anledning att föreslå några ändringar med anledning av förslagen.

Jämför reservation 53 (M) och 54 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om att normgivningsbemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i PBL för asylboenden bör tas bort. Enligt motionärerna ger bemyndigandet regeringen alltför långtgående möjligheter att meddela föreskrifter som innehåller undantag från vissa bestämmelser i PBL och att inte beakta allmänhetens intressen vid byggande av asylboenden eller ombyggnation av befintliga byggnader.

Josefin Malmqvist m.fl. (M) begär i kommittémotion 2020/21:3102 yrkande 48 ett tillkännagivande om en översyn av PBL i syfte att införa tydligare möjligheter för Försvarsmakten, civilförsvaret och andra viktiga samhällsfunktioner att i krissituationer göra avsteg från kraven på bygglov för temporära byggnader och anläggningar. Motionärerna anför att det finns en risk för att nuvarande bestämmelser i PBL om regeringens möjlighet att meddela föreskrifter om undantag från lagen i vissa extraordinära situationer inte kommer att omfatta nästa krissituation som samhället drabbas av.

I motion 2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen genom en ändring i PBF ska ge Boverket föreskriftsrätt i fråga om beräkning av byggnadsverks

höjder och våningsantal. Samma förslag framställs i motion 2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2.

Bakgrund

I PBL finns bestämmelser som ger regeringen vissa möjligheter att meddela föreskrifter om undantag från lagen i situationer som kan sägas vara extraordinära och där behovet av att snabbt vidta åtgärder kan vara av sådant slag att det inte är rimligt att upprätthålla alla de krav som annars följer av lagen. Exempelvis har regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från lagens bestämmelser om det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljön eller egendom (16 kap. 13 §). Enligt bemyndigandet får regeringen meddela föreskrifter om undantag från kraven på att hänsyn ska tas till allmänna intressen samt kraven på byggnader, andra anläggningar, tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader. Vidare får regeringen meddela undantag från kraven på att en åtgärd ska vara förenlig med en detaljplan eller områdesbestämmelser, kraven på bygglov, rivningslov och marklov samt undantag från bestämmelserna om förfarandet efter bl.a. bygg- och rivningslov.

Regeringen får vidare meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i PBL om tillströmningen av asylsökande har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och om det är nödvändigt för att boenden för asylsökande snabbt ska kunna anordnas (16 kap. 13 a §). Sådana föreskrifter om undantag ska vara proportionella i förhållande till de intressen som de aktuella bestämmelserna i lagen avser att skydda och främja. Vidare gäller att föreskrifterna endast får avse åtgärder för ändring av ett byggnadsverk eller en nybyggnad av enkla byggnadsverk och avse åtgärder som pågår under högst tre år.

Om spridningen av en samhällsfarlig sjukdom innebär en påtaglig risk för att lokalerna för hälso- och sjukvård inte räcker till, och om det behövs för att nödvändiga åtgärder snabbt ska kunna vidtas, får regeringen också meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från vissa bestämmelser i PBL (16 kap. 13 b §). Även i denna situation ska sådana föreskrifter om undantag vara proportionella i förhållande till de intressen som de aktuella bestämmelserna i lagen avser att skydda och främja.

Slutligen får regeringen, om riket är i krig eller krigsfara eller om det råder sådana utomordentliga förhållanden som beror på krig eller krigsfara som riket har befunnit sig i, meddela föreskrifter som avviker från lagen och som är av betydelse för totalförsvaret eller som behövs för att nödvändig byggnadsverksamhet i övrigt ska kunna utföras (16 kap. 14 §).

Boverket får i enlighet med vad som anges i 10 kap. PBF meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av vissa bestämmelser i PBL, bl.a. i frågor om byggnadsverks utformning och tekniska egenskaper.

I rapporten Uppdrag att utreda definitioner på byggnadshöjd, nockhöjd, totalhöjd, vind, suterrängvåning och källare (2014:4) har Boverket, efter uppdrag från regeringen, lämnat förslag på definitioner av nämnda begrepp i PBL och föreslagit att Boverket ska ges ett bemyndigande att besluta om de föreskrifter som behövs för att förklara och beskriva hur definitionerna ska förstås. Boverket har därefter i rapporten Exempel på reglering av byggnadsverks höjder och våningsantal (2016:30) tagit fram ett exempel på en föreskrift som ska användas vid tolkning av en detaljplans bestämmelser om höjd och våningsantal. Boverkets rapporter bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om att ta bort normgivningsbemyndigandet vid särskilt omfattande tillströmning av asylsökande. Våren 2019 hänvisade utskottet till ett tidigare ställningstagande om att det kan vara svårt att med tillräcklig skyndsamhet tillgodose behovet av boenden för asylsökande inom ramen för de ordinarie reglerna i PBL, om ett stort antal personer söker sig till Sverige (bet. 2018/19:CU12).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare konstaterat kan det vara svårt att tillgodose behovet av boenden för asylsökande inom ramen för de ordinarie reglerna i PBL, om ett stort antal personer söker sig till Sverige så som var fallet under hösten 2015. Utskottet anser fortfarande att regeringen bör få meddela föreskrifter om vissa undantag från bestämmelserna i PBL i sådana situationer och delar inte motionärernas uppfattning att det aktuella bemyndigandet ger regeringen för långtgående möjligheter i detta avseende. Motion 2020/21:1615 (SD) yrkande 10 bör därför avslås.

Utskottet anser att det är viktigt att regeringen har vissa möjligheter att meddela föreskrifter om undantag från PBL i extraordinära situationer. De nuvarande bemyndigandena i 16 kap. PBL täcker dock enligt utskottet in så pass många situationer att det i dagsläget saknas skäl att föreslå några åtgärder med anledning av vad som framförs i motion 2020/21:3102 (M) yrkande 48. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att det ännu inte införts någon definition av byggnadshöjd m.m. i PBL. Det saknas därför anledning att ge Boverket det bemyndigande som föreslås i motionerna 2020/21:1295 (M) yrkande 2 och 2020/21:1298 (M) yrkande 2. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Tillsyn och sanktioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar av tillsynsbestämmelserna och införande av sanktioner i PBL. Utskottet hänvisar till gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 55 (SD), 56 (C, L), 57 (V) och 58 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör se över PBL i syfte att effektivisera tillsynen av olovliga boenden. Motionärerna framhåller att tillsynsbestämmelserna i PBL är snävare än i exempelvis miljöbalken.

Larry Söder m.fl. (KD) begär i kommittémotion 2020/21:3408 yrkande 28 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med lagändringar i fråga om hanteringen av ödehus. Motionärerna anför att det finns många byggnader runt om i landet som förfaller, vilket kan störa omgivningen och medföra att attraktiv mark inte används. Boverket har i sin rapport Ovårdade tomter och förfallna byggnader konstaterat att byggnadsnämnderna relativt sällan ingriper i dessa ärenden och lämnat flera förslag till lagändringar. För att minska förekomsten av ödehus anser motionärerna att regeringen bör gå vidare med Boverkets förslag. Motsvarande förslag finns i motion 2020/21:426 av Gudrun Brunegård (KD).

Ola Johansson m.fl. (C) begär i kommittémotion 2020/21:2927 yrkande 29 ett tillkännagivande om en översyn av reglerna så att kommunerna får möjlighet att på ett rimligt sätt förvärva vanvårdade fastigheter. I kommittémotion 2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 15 finns ett liknande förslag om att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att se över hur hanteringen av misskötta fastigheter kan göras enklare och billigare för kommunerna.

Aron Emilsson m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2020/21:810 yrkande 2 ett tillkännagivande om åtgärdskrav och vite för de aktörer som inte respekterar kulturhistoriska och allmännyttiga skönhetsvärden. Motionärerna anför att det bör införas sådana krav i lag för att understryka lagstiftningens skydd för kulturmiljövärden.

I motion 2020/21:3644 av Emma Hult och Camilla Hansén (båda MP) anförs att det finns behov av ändringar i de regler som gäller tillgänglighet och användbarhet enligt 8 kap. 12 § PBL. Boverket har i rapporten Analys av reglerna om enkelt avhjälpta hinder lyft behovet av tillsyn och en tillsynsplan. Motionärerna anser att sådana åtgärder även bör kunna gälla hinder på gatan som påverkar framkomligheten såsom slängda elsparkcyklar, skyltar och marschaller. Kommunen bör enligt motionärerna ha ett välfungerande sätt att ha tillsyn över detta. Motionärerna begär därför tillkännagivanden om behovet

av tillsyn i kommunerna (yrkande 2) och om ökad kunskap i kommunerna i denna fråga (yrkande 3). Motionärerna föreslår också ett tillkännagivande om att det bör införas en sanktionsavgift i lag som medför att det blir konsekvenser för de kommuner som inte i tillräcklig grad bryr sig om tillgänglighetsfrågor (yrkande 4). En sådan avgift skulle kunna finansiera kommunernas tillsyn.

Bakgrund

Allmänt

Tillsyn är en granskning i efterhand och syftar till att överträdelser ska rättas. Det är byggnadsnämnderna som utövar tillsyn över att PBL följs. Byggnadsnämnderna är skyldiga att ta upp en fråga om ingripande och påföljd så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse, en dom eller andra beslut enligt plan- och byggregelverket. Frågan om tillsyn, tillträde, ingripanden och påföljder regleras i 11 kap. PBL. Enligt 11 kap. 19 § får t.ex. byggnadsnämnderna förelägga en ägare, nyttjanderättshavare, väghållare eller huvudman för en allmän plats som låter bli att vidta en åtgärd och därigenom bryter mot bestämmelserna i lagen att inom en viss tid vidta åtgärden (åtgärdsföreläggande). Byggnadsnämnderna får även förelägga om rättelse inom en viss tid om det på en fastighet vidtagits en åtgärd i strid mot lagen (11 kap. 20 §). Byggnadsnämnderna beslutar om vite för vissa överträdelser. Den har också möjlighet att använda sig av olika förelägganden och förbud för att åstadkomma rättelse, att en åtgärd utförs eller för att stoppa fortsatt arbete, åtgärd eller användning. Förelägganden och förbud kan i de flesta fall förenas med verkställighetsmedel, t.ex. vite och handräckning. Byggnadsnämnden har rätt att få tillträde till fastigheter och byggnadsverk samt utföra de åtgärder som behövs för arbetet på platsen.

Enkelt avhjälpta hinder

Enligt PBL ska hinder mot tillgänglighet och användbarhet i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser avhjälpas. Detta gäller om det med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa hindren (8 kap. 2 § andra stycket och 12 § andra stycket). Praktiska förutsättningar handlar om det som fysiskt behöver göras för att avhjälpa hindret, medan ekonomiska förutsättningar handlar om kostnaderna för avhjälpandet och förmågan att bära kostnaderna (prop. 2009/10:170 s. 262).

Ansvaret för att åtgärda enkelt avhjälpta hinder ligger på den som rättsligt råder över att hindret kan åtgärdas. I de flesta fall är det byggnadens ägare som gör det, men det kan ibland vara en verksamhetsutövare som hyr en lokal. Hur ansvarsfördelningen mellan en ägare, hyresgäst eller verksamhetsutövare ser ut behöver klargöras i varje enskilt fall (prop. 2009/10:170 s. 263).

Bestämmelserna om enkelt avhjälpta hinder preciseras och konkretiseras i Boverkets föreskrifter som bl.a. reglerar vilka hinder och brister som kan vara enkelt avhjälpta. I anslutning till föreskrifterna finns allmänna råd med

förklarande text och beskrivningar av hur bristerna kan åtgärdas för att uppfylla kraven som ställs i föreskrifterna. Exempel på hinder som enligt föreskrifterna kan vara enkelt avhjälpta är avsaknad av ledstänger, bristande belysning och bristande ljudmiljö.

Kommunernas byggnadsnämnder utövar tillsyn över bestämmelserna om enkelt avhjälpta hinder. Ett tillsynsärende kan aktualiseras efter en anmälan eller på byggnadsnämndens eget initiativ. Vid en tillsynsprövning ska byggnadsnämnden ta ställning till om hindret kan avhjälpas enkelt och om det finns anledning att vidta någon tillsynsåtgärd.

Krav på underhåll av byggnadsverk och tomter

Kraven på underhåll och skötsel av byggnadsverk och tomter finns i 8 kap. PBL. Till skillnad mot vad som gäller vid uppförande, nyanläggning och större ändringsåtgärder omfattas inte underhålls- och skötselkraven av någon generell process motsvarande lov- och byggprocessen. Det innebär att ägare av byggnadsverk och tomter på eget ansvar och utan uppmaning från någon myndighet ska följa kraven på underhåll och skötsel. Byggnadsnämndens tillsynsansvar och ingripandemöjligheter regleras i huvudsak i 11 kap. PBL.

Enligt 8 kap. 14 § PBL ska ett byggnadsverk hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Bestämmelsen gäller på samma sätt för alla byggnadsverk, och det är den utformning och de tekniska egenskaper som det ställdes krav på när byggnadsverket uppfördes eller ändrades som genom underhåll av byggnadsverket i huvudsak ska bevaras.

Enligt 8 kap. 15 § PBL ska en tomt hållas i vårdat skick och skötas så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer.

Boverket har, på uppdrag av regeringen, utrett hur tillsynen över ovårdade tomter och förfallna byggnadsverk kan förbättras. Uppdraget redovisas i rapporten Ovårdade tomter och förfallna byggnader (2015:32).

I rapporten anför Boverket att mycket tyder på att det finns ett stort antal byggnadsverk och tomter som inte lever upp till kraven på underhåll och skötsel av byggnadsverk och tomter. Boverket kan samtidigt konstatera att byggnadsnämnderna relativt sällan ingriper med tillsyn mot avvikelser från kraven. Det kan bero på att byggnadsnämnderna upplever att kraven är höga och svårhanterliga, att de inte utövar tillsyn i tillräcklig omfattning eller att det finns andra problem som i praktiken försvårar och ibland förhindrar ett framgångsrikt tillsynsingripande.

Boverket lämnar flera förslag i rapporten, bl.a. att det ska bli lättare att delge rivningsföreläggande och förelägganden att anordna stängsel, om det finns allvarlig risk för olyckor, och att det införs ett statligt stöd för att mildra de ekonomiska konsekvenserna för kommuner som drabbas av kostnader i samband med rivningsföreläggande.

Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Förbudet att förvanska särskilt värdefulla byggnader

När en byggnad ändras ska byggnaden uppfylla ett antal krav som ställs enligt PBL. Kraven gäller oberoende av om åtgärden är bygglovs- eller anmälningspliktig eller inte. Med ändring avses t.ex. vissa underhållsåtgärder av byggnader. Vid ändring av en byggnad ska hänsyn tas till byggnadens förutsättningar och ändringens omfattning. Dessutom ska ändringen utföras varsamt och de kulturhistoriska värdena tillvaratas. Byggnader, bebyggelseområden och allmänna platser som anses vara särskilt värda att bevara har ett förstärkt skydd. Dessa får inte förvanskas (8 kap. 13 §).

För att en byggnad ska betraktas som särskilt värdefull krävs att byggnadens värde är så stort att det kan sägas utgöra ett verkligt allmänt intresse att bevara den. Detta gäller inte bara enskilda byggnader av monumental karaktär eller stort historiskt värde utan också byggnader och bebyggelsemiljöer som representerar olika tidsepoker eller något karaktäristiskt från skilda sociala miljöer. Bestämmelsen gäller också enskilda byggnader som i sig kanske inte är så värdefulla men som blir det genom samhörigheten i en grupp, ett kvarter, en fasadräcka eller liknande (prop. 1985/86:1 s. 510).

Regleringen i PBL konkretiseras och preciseras i Boverkets föreskrifter. I föreskrifterna finns bl.a. exempel på vilka byggnader som anses vara särskilt värdefulla.

Dessutom kan en kommun i en detaljplan bestämma att en viss byggnad är ett sådant särskilt värdefullt byggnadsverk som avses i lag (4 kap. 16 §). Detta får till följd att byggnaden inte får förvanskas.

Om någon ändrar en byggnad i strid mot förvanskningsförbudet i PBL kan byggnadsnämnden bedöma om den åtgärd som vidtagits medför skäl för tillsynsåtgärder. Några av de åtgärder som nämnden kan vidta framgår av redogörelsen ovan.

Pågående arbete

I rapporten Analys av reglerna om enkelt avhjälpta hinder (2018:31) redovisar Boverket regeringens uppdrag att analysera reglerna om enkelt avhjälpta hinder. I rapporten gör Boverket bedömningen att det finns behov av att förtydliga regelverket i fråga om vem som har ansvar för att åtgärda hinder. Boverket föreslår att regelverket förtydligas genom att det införs en särskild regel som anger att utgångspunkten är att det är byggnadens ägare eller platsens huvudman som är ansvarig för att åtgärda hinder. Boverket anser dessutom att det är svårt att bedöma om vissa hinder är rent ekonomiskt enkelt avhjälpta och att detta medför problem för kommunernas tillsyn. Boverket anser vidare att kommunernas tillsyn inte är tillräckligt systematiserad. Tillsynsansvaret har enligt Boverket en betydande påverkan på om de krav som ställs i lag verkligen uppfylls. Detta innebär att det enligt Boverket finns behov av flera åtgärder, bl.a. att införa ett lagkrav på tillsynsplaner. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

I februari 2020 fick Boverket i uppdrag av regeringen att utreda vissa avgiftsfrågor (dnr Fi2020/00451/SPN). Uppdraget innebär att Boverket bl.a. ska utreda om byggnadsnämnderna bör ges möjlighet att ta ut avgifter för att täcka kostnaderna i samband med vissa tillsynsuppgifter enligt plan- och bygglagstiftningen. Boverket ska också utreda förutsättningarna för att införa en byggsanktionsavgift om enkelt avhjälpta hinder inte åtgärdas i enlighet med det förslag som myndigheten lämnar i sin rapport Analys av reglerna om enkelt avhjälpta hinder. Genom ett regeringsbeslut den 4 februari 2021 utökades Boverkets uppdrag på så sätt att myndigheten även ska utreda förutsättningarna för att införa en byggsanktionsavgift vid överträdelse av villkor för att få påbörja en åtgärd och om en åtgärd påbörjas innan lovbeslutet är verkställbart, samt föreslå en ändamålsenlig storlek på sådana avgifter. Samtidigt beslutades att uppdraget i sin helhet ska redovisas senast den 15 juni 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om en översyn av PBL för att effektivisera tillsynen av olovliga boenden. Våren 2019 hänvisade utskottet till att den befintliga lagstiftningen tillgodoser de krav som motionärerna förde fram (bet. 2018/19:CU12).

Våren 2020 behandlade och avstyrkte utskottet motionsyrkanden om krav och åtgärder som följer upp reglerna om skydd för kulturmiljövärden och enkelt avhjälpta hinder. Utskottet hänvisade till gällande rätt och pågående arbete (bet. 2019/20:CU16).

Utskottets ställningstagande

Vad gäller motionsförslagen om enkelt avhjälpta hinder konstaterar utskottet att Boverkets rapport Analys av reglerna om enkelt avhjälpta hinder, som bl.a. innehåller förslag om tillsynsplaner och sanktionsavgifter, fortfarande bereds inom Regeringskansliet. Därtill har Boverket ett pågående uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa sanktionsavgifter. Uppdraget ska redovisas senare i år, och utskottet anser att det saknas anledning att föregripa det pågående arbetet. Mot denna bakgrund bör motion 2020/21:3644 (MP) yrkandena 2–4 avslås.

Vad gäller övriga motionsyrkanden anser utskottet fortfarande att byggnadsnämnderna enligt gällande rätt har goda förutsättningar att tillgodose de krav som motionärerna framför. Utskottet anser därför att det saknas anledning för riksdagen att ta något initiativ på området. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Tillgänglighet till idrottsanläggningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om tillgänglighet till idrottsanläggningar. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 59 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 52 begärs ett tillkännagivande om att tillgängligheten till idrottsanläggningar ska säkerställas vid all nybyggnation och renovering. Motionärerna anför att många personer med funktionsnedsättning upplever träning som en börda och ställs inför utmaningar innan träningen ens har börjat till följd av bl.a. brister i idrottsanläggningens tillgänglighet.

Bakgrund

Bestämmelserna i PBL om tillgänglighet i byggnader innebär i korthet bl.a. följande (8 kap. 1 och 2 §§ PBL). En byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Detta krav ska uppfyllas i samband med nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring av en byggnad. Vid nybyggnad ska kraven uppfyllas för hela byggnaden. Vid ombyggnad ska kraven uppfyllas för hela byggnaden eller, om detta inte är rimligt, den betydande och avgränsbara del av byggnaden som förnyas genom ombyggnaden. Vid annan ändring av en byggnad ska kraven uppfyllas för ändringarna. Hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde ska alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa.

Ett byggnadsverk ska ha de egenskaper som är väsentliga i fråga om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga (8 kap. 4 § första stycket 8 PBL). Vad som gäller för att detta krav ska uppfyllas framgår av föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar med stöd av lagen. Om det behövs för att uppfylla kravet på tillgänglighet ska byggnaden vara försedd med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar (3 kap. 18 § PBF). En bostad behöver emellertid inte vara tillgänglig genom en hiss om byggnaden har färre än tre våningar.

Bestämmelserna i PBL och PBF kompletteras av Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2011:13) om avhjälpande av enkelt avhjälpta hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser.

Boverkets rapport

Boverket har haft i uppdrag att analysera om reglerna för enkelt avhjälpta hinder behöver förtydligas eller förändras. Boverket redovisade uppdraget i rapporten Analys av reglerna om enkelt avhjälpta hinder (2018:31). I rapporten bedömer Boverket att det fortfarande finns hinder mot tillgänglighet som inte är avhjälpta och redovisar några övergripande förslag till förtydliganden och ändringar i reglerna.

Ett problem som lyfts fram i Boverkets rapport är att det är otydligt vem som ansvarar för att åtgärda ett hinder. Det är inte alltid fastighetsägaren som är ansvarig för eller förfogar över ett hinder. Det kan också vara en verksamhetsutövare som exempelvis hyr en lokal. I PBL pekas det inte ut vem som ska svara för avhjälpandet.

Boverket anger i rapporten att en möjlig lösning på problemet är att införa en presumtionsregel i PBL, som anger att utgångspunkten är att det är byggnadens ägare, eller platsens huvudman, som är ansvarig för att åtgärda ett enkelt avhjälpt hinder. Om ägaren inte rättsligt råder över hindret är det ägaren som ska bevisa att så är fallet. Vissa åtgärder som är väldigt enkla och inte kostsamma skulle vidare enligt Boverket kunna undantas från den ekonomiska bedömning som ska göras vid bedömningen av om hindret är enkelt avhjälpt. Att undanta vissa utpekade åtgärder från bedömningen skulle förenkla tillämpningen av regelverket.

Pågående arbete

Boverket har fått i uppdrag av regeringen att analysera hur en reglering av vem som är ansvarig för att åtgärda ett enkelt avhjälpt hinder mot tillgänglighet kan utformas, lämna förslag till en sådan reglering i PBL samt utreda om det är möjligt att undanta vissa enkla åtgärder, som inte är kostsamma, från den ekonomiska bedömning som ska göras för det enkelt avhjälpta hindret, och om så bedöms vara fallet lämna förslag till nödvändiga författningsändringar. I Boverkets uppdrag ingår att överväga om det är möjligt att införa en presumtionsregel för vem som ansvarar för att avhjälpa ett hinder. Avgörande för ansvarsfördelningen bör dock liksom tidigare vara vem som rättsligt råder över hindret (dnr Fi2020/04244).

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 30 juni 2021.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att idrottsanläggningar och annan bebyggelse lever upp till de krav på tillgänglighet och användbarhet som ställs upp i plan- och bygglagstiftningen. Som framgår ovan har Boverket konstaterat att det fortfarande finns hinder mot tillgänglighet som inte är avhjälpta och att ett problem är att det är otydligt vem som ansvarar för att åtgärda ett enkelt avhjälpt hinder. Boverket har därför fått i uppdrag att bl.a. lämna förslag till en reglering av vem som är ansvarig för att avhjälpa ett enkelt avhjälpt hinder.

Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa det pågående arbetet. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Reservationer

1. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 34,
bifaller delvis motionerna
2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 3,
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 1,
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 1 och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 7 och
avslår motionerna
2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 2,
2020/21:872 av Adnan Dibrani (S) och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 33.

Ställningstagande

Bostadsbristen är påtaglig i hela landet. Tungrodd administration och vad som upplevs som svårhanterliga processer kan förhindra att byggandet når den takt som behövs för att råda bot på bostadsbristen. Ett sätt att öka och förenkla byggandet är att skapa en effektivare och mer lätthanterlig plan- och byggprocess. Kommunerna behöver få goda förutsättningar att minska sin administrativa börda, vilket enligt vår bedömning skulle leda till minskade kostnader för både företag och privatpersoner genom att ledtiderna kortas ned. Det behöver även övervägas andra förändringar och det är viktigt att förenklingar av PBL berör alla aktörer. Vad gäller privatpersoner anser vi att bestämmelserna om såväl byggande av nya bostäder som förändringar av befintliga hus och tomter bör förenklas. Vi föreslår därför att regeringen fortsätter att utreda möjligheterna att förenkla PBL. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (V)

av Momodou Malcolm Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 2 och
avslår motionerna
2020/21:872 av Adnan Dibrani (S),
2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 3,
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 34,
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 1,
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 1,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 7 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 33.

Ställningstagande

Alltför ofta ser vi exempel på hur oseriösa fastighetsägare tillåts köpa mer mark för att bygga och köpa nya hus, trots tidigare tvivelaktig fastighetsskötsel. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag på skärpt referenstagning inför försäljning och marktilldelning. PBL behöver ses över så att fastighetsägare som inte sköter sin förvaltning inte ska ha möjlighet att få mark- eller bygglov, göra en detaljplaneändring eller få möjlighet att köpa fler fastigheter av kommunen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 7,
bifaller delvis motionerna
2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 3,
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 34,

2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 1 och
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 1 och
avslår motionerna
2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 2,
2020/21:872 av Adnan Dibrani (S) och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 33.

Ställningstagande

Trädgårdsstäder var ett koncept som växte fram i städer under 1900-talets början för att bekämpa den svåra bostadsbrist som rådde. Målgruppen var arbetarklass som för en överkomlig kostnad kunde bygga sig en bostad. De småhus som uppfördes kom sedan att associeras med social hållbarhet och goda uppväxtvillkor för barn. Jag anser att staten bör vara en aktiv part för att främja framväxten av nya trädgårdsstäder på platser som rimligen kan knytas till fungerande infrastrukturstråk. Ett första steg är en översyn av PBL för att möjliggöra tidsbegränsade undantag eller andra avvikelser från bestämmelser som står i vägen för bostadsbyggande. Det kan exempelvis handla om undantag från kraven om allmänna intressen, utformnings- och egenskapskraven för byggnadsverk, detaljplanekravet och reglerna för bygglov. Det är regeringens uppgift att initiera en sådan översyn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 33 och
avslår motionerna
2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 2,
2020/21:872 av Adnan Dibrani (S),
2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 3,
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 34,
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 1,
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 1 och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Bristen på transparens vad gäller markanvisningar är en av de faktorer som försvårar förverkligandet av byggprojekt. Det finns kommuner som på ett föredömligt sätt offentliggör markanvisningsprogram i vilka de tydligt och på förhand redovisar vilka kriterier de kommer att utgå från. Andra kommuner gör dock inte detta. För att skapa en transparent process för markanvisningar och underlätta för byggherrar att få tillgång till information om markanvisningar anser jag att det bör införas ett krav på att kommunerna ska offentliggöra sitt arbete med kommande markanvisningar. Informationen ska finnas tillgänglig digitalt på webben, på både engelska och svenska. Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

5. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 5 och
avslår motionerna
2020/21:857 av Anna Wallentheim (S),
2020/21:2073 av Mattias Ottosson m.fl. (S),
2020/21:2102 av Pyry Niemi m.fl. (S),
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 32,
2020/21:3252 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 4 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 35.

Ställningstagande

Under 1900-talet svepte en mycket kraftfull rivningsvåg över Sverige. Stora delar av ett mycket rikt arv i form av vacker historiskt och kulturellt värdefull arkitektur gick då tragiskt nog förlorade för alltid. Även i dag rivs det alldeles för mycket i vissa områden och exemplen på bekymmersamma rivningar är många. Vi vill motverka denna utveckling och i stället värna värdefull arkitektur och offentliga miljöer. Kommunerna har en avgörande roll att spela för att bevara sådan arkitektur och offentliga miljöer, men vi anser att det bör klarläggas vad som kan göras på nationell nivå för att undvika fler rivningsvågor. Vi föreslår därför att regeringen tar initiativ till en översyn av

lagstiftningen i detta syfte. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

6. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 32,
bifaller delvis motion
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 35 och
avslår motionerna
2020/21:857 av Anna Wallentheim (S),
2020/21:2073 av Mattias Ottosson m.fl. (S),
2020/21:2102 av Pyry Niemi m.fl. (S),
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 5 och
2020/21:3252 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Skyddet av kulturhistoriskt viktiga byggnader är till för att värna historiska miljöer och det bidrar till forskning, kunskapsuppbyggnad och ökad trivsel. För att öka förståelsen för regelverket för kulturskydd av olika byggnader anser jag att systemet behöver ses över och förenklas. Enkla och tydliga regler underlättar efterlevnaden av vad som exempelvis gäller vid renovering eller restaurering av skyddade byggnader. Regleringen bör ske i detaljplan när det är möjligt, men det måste även finnas en möjlighet att skydda kulturhistoriskt viktiga byggnader utanför detaljplanelagt område och då helst utan krav på upprättande av detaljplan. Detta skulle då exempelvis kunna ske genom förtydliganden i översiktsplanen. Om en kommun vill utforma ytterligare bevarandeprogram eller liknande bör det beslutas lokalt. Ett förenklat system för kulturskydd bör samtidigt anpassas till byggnader som är av nationellt eller rentav globalt intresse.

Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ för att genomföra den översyn som jag föreslagit. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

7. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3252 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 4 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 35,
bifaller delvis motionerna
2020/21:857 av Anna Wallentheim (S),
2020/21:2073 av Mattias Ottosson m.fl. (S),
2020/21:2102 av Pyry Niemi m.fl. (S) och
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 32 och
avslår motion
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Skyddet för områden som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt bör enligt min mening vara extra starkt. Samtidigt finns det ett visst utrymme för begränsade regelförenklingar när det gäller kompletterande hus som inte förändrar befintliga byggnader eller inkräktar på utemiljöer som är klassade som särskilt värdefulla. Det kan exempelvis handla om att tillåta en friggebod eller ett attefallshus i anslutning till en kulturskyddad fastighet eller ett äldre bostadsområde som har ett särskilt kulturhistoriskt värde. Om det finns hinder i detaljplanen kan sådana hus dock inte byggas. Jag föreslår därför en översyn av PBL i syfte att ge kommunerna möjlighet att pröva om det finns förutsättningar att bygga mindre byggnader i nämnda skyddsvärda miljöer. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ till den föreslagna översynen.

I ivern att bygga nya bostadsområden, förtäta de växande städerna och effektivisera markanvändandet är det lätt att idrottsytor prioriteras ned och att utrymmet för lek och rörelse minskar. När bostadsområden och infrastruktur planeras måste det ske med människan i centrum. Idrottsytor och grönområden har på många sätt en positiv effekt på samhället och miljön. Jag anser att idrotten och behovet av idrottsytor måste komma in tidigare i samhällsplaneringen. Regeringen bör därför ge Boverket i uppdrag att ta fram en vägledning till kommunerna om hur de ska arbeta med att få in idrottsytor för såväl organiserad som spontan idrott i sina planprogram. Uppdraget bör

bedrivas i nära samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner, Riksidrottsförbundet och eventuella andra intressenter.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

8. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 4 och
avslår motionerna
2020/21:454 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkande 2,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,
2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 20,
2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,
2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 34,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 21–23 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 25.

Ställningstagande

Det är viktigt att skapa offentliga miljöer med höga skönhetsvärden eftersom den estetiska aspekten av arkitektur och offentlig miljö är av stor betydelse för många människor. Ett sätt att arbeta med dessa frågor är att använda kommunala arkitekturprogram. I dagsläget använder vissa kommuner sådana program som verktyg för att nå en förbättrad arkitektonisk kvalitet och estetisk hållbarhet. Någon form av kommunalt arkitekturprogram bör enligt vår mening användas i alla kommuner. Vi vill därför att regeringen utreder möjligheten att införa ett sådant program som ett mellansteg i plansystemet mellan översiktsplan och detaljplan, alternativt som ett inslag i översiktsplaneprocessen eller detaljplaneprocessen. Det är regeringens uppgift att tillsätta en sådan utredning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

9. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,
2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 20 och
2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2 och
avslår motionerna
2020/21:454 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkande 2,
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 4,
2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 34,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 21–23 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 25.

Ställningstagande

Under lång tid var antalet upplåtelseformer på bostadsmarknaden ganska lågt. Grovt förenklat bodde människor i hyresrätt, bostadsrätt eller sitt ägda hem. Tankar om rationalisering avspeglade sig i stadsplaneringen. I vissa områden dominerade hyresrätter, i andra områden placerades bostadsrätter och i villastäderna och på landsbygden blev ägandet norm. Denna ordning medförde att det som byggdes blev ett ramverk för segregation, även om detta aldrig var syftet. För att undvika detta misstag i framtiden anser jag att ett mål för samhällsplaneringen bör vara en strävan efter blandade upplåtelseformer och en mångfald av bostadslösningar. Alla upplåtelseformer behövs på en fungerande och rörlig bostadsmarknad, och inte sällan behövs en mångfald av bostadstyper och upplåtelseformer inom ett och samma bostadsområde.

I samband med coronapandemin har det blivit tydligt hur viktigt det är med ett samhällsbygge som är robust och kan hantera kriser. Detta ställer krav på samhällsplaneringen. Vi behöver förutsättningar för att klara av kriser som den nu aktuella, men krisberedskapen måste också utformas utifrån antagandet att nästa kris kan vara av en helt annan natur. Åtgärder som kan bli aktuella är att undvika att göra bostadsområden beroende av enbart ett transportslag och att underlätta för byggande utanför detaljplanelagt område. Sammanfattningsvis anser jag att det är av största vikt att en översyn görs av frågor som rör samhällsbyggnad och krishantering för att identifiera nödvändiga reformer som kan öka beredskapen för framtida krissituationer.

Kommunerna är skyldiga att upprätta en översiktsplan för att visa hur det är tänkt att kommunen ska utvecklas. Översiktsplanen hanterar frågor om bostadsbyggande, företagsområden, bevarande av kulturvärden, klimatavtryck m.m. Kommunernas planeringsskyldighet omfattar inte hur turismen kan underlättas. Med en ökande besöksnäring anser jag att kommunerna behöver ta fram planer för hur man kan utveckla turismen, antingen genom att dessa frågor lyfts in i befintliga planer eller i en särskild turistöversiktsplan. Frågorna kan handla om behov av utveckling av campingområden, naturområden för naturturism, sammanlänkning av kollektivtrafikstråk m.m.

Det är regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som behövs för att tillgodose det som anförts ovan och därefter återkomma till riksdagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

10. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 21–23,
bifaller delvis motion
2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 34 och
avslår motionerna
2020/21:454 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkande 2,
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,
2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 20,
2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 25.

Ställningstagande

Det är viktigt att vidta åtgärder som ökar utbudet av byggbar mark eftersom ett utökat utbud av sådan mark reducerar kostnaderna för byggandet och främjar mångfalden av bostäder med olika upplåtelseformer. En sådan åtgärd skulle kunna vara att införa en möjlighet för kommunerna att överplanera för bostäder. Vidare behövs åtgärder som förtydligar behoven inom kommunernas planberedskap. Detta skulle kunna låta sig göras genom att länsstyrelsen får i uppdrag att kartlägga kommunernas planberedskap för antalet lägenheter och upplåtelseformer. En sådan kartläggning kan synliggöra hur väl beredskapen

står sig i relation till det planerade bostadsbyggandet i kommunen. Kartläggningen av den byggbara marken bör enligt min mening redovisas i ett register som är tillgängligt för allmänheten. Det får bli regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ till lagändringar och andra åtgärder som gör de nämnda förslagen möjliga att genomföra. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för riksdagen.

11. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 34 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 25,
bifaller delvis motion
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 21 och
avslår motionerna
2020/21:454 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkande 2,
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,
2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 20,
2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2 och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 22 och 23.

Ställningstagande

Sverige har ett omfattande regelverk för plandokument. Varje kommun ska upprätta en översiktsplan som ska omfatta hela kommunen. Därefter kan stadsdelar och tätorter bli föremål för en fördjupad översiktsplan medan ramarna för framtida bygglovsärenden fastställs genom en detaljplan. Jag anser att det finns anledning att undersöka instrumentet fördjupad översiktsplan för att se om denna plantyp kan överta den roll som detaljplaner har i dag. I sådana fall skulle detaljplaner bara behöva användas i vissa särskilda fall.

Jag anser vidare att det behövs en ny egnahemsrörelse i våra utsatta områden. Kommunerna behöver planera för radhus och villor i dessa områden så att de som vill kan köpa mark till ett relativt lågt pris. Marken ska vara färdigplanerad av kommunerna för att köparen ska kunna bygga ett eget boende. Därtill måste detaljplanerna vara flexibla så att varje egnahemsbyggare ges möjlighet att sätta sin egen prägel på bostaden.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder för att tillgodose de förslag som jag förordat. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

12. Riktlinjer i planarbetet, punkt 4 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motionerna
2020/21:1246 av Jan Ericson (M) och
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 1.

Ställningstagande

En god politik för arkitektur och offentliga miljöer kan bidra positivt till människors välmående. Vi vill därför tillsätta en utredning med uppdrag att utreda möjligheterna att genom lag tvinga kommunerna att tillsätta lokala skönhetsråd. Vi anser att ett sådant råd bör vara brett sammansatt och ha till uppgift att yttra sig över processer kopplade till översikts- och detaljplaner samt ny exploatering generellt. Det är regeringens uppgift att tillsätta en sådan utredning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

13. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering, punkt 5 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 12, 13 och 16 samt
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 1 och

avslår motionerna
2020/21:409 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 15 och
2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 20.

Ställningstagande

Vi anser att det vore önskvärt att utvärdera medborgarnas preferenser kring utformningen av våra gemensamma miljöer. Hur människor upplever sin offentliga miljö har betydelse för deras mående. Gemensamma miljöer ska bidra till en positiv och varm känsla, vilket kan främja en god hälsa hos befolkningen. Detta gäller både miljöernas funktion och deras estetiska utformning. Vi anser därför att större hänsyn måste tas till allmänhetens önskemål vid gestaltning och utförande av offentlig konst och nybyggnation.

Det finns enligt vår mening även ett behov av att utreda hur medborgarna kan få ett större inflytande över de miljöer som de vistas i. Inflytandet kan exempelvis öka genom införandet av ett demokratiskt valt råd i kommunerna eller genom att medborgarna får större möjlighet att tycka till om olika förslag i sitt närområde. Graden av delaktighet i processerna skulle kunna variera utifrån projektens storlek och antalet berörda medborgare. Genom att öka allmänhetens direkta inflytande över nya miljöers utformning undviks att tjänstemän, arkitekter och politiker gör subjektiva bedömningar av vad som är vackert.

Sverige har vidare en rik byggnadstradition som bör bevaras. Ett sätt att värna det kulturella och estetiska arvet är att införa en s.k. kulturell planering. Detta är en metod som i samhällsbyggnadsfrågor sätter fokus på bl.a. medborgardialog och den unika platsens förutsättningar och historia. I miljöer med inslag av kulturhistoriska byggnader ska s.k. miljonprogram motverkas vid nybyggnation av bostäder. Historiskt förankrade byggnader ska bevaras och renoveras eftersom de skapar identitet och atmosfär. Syftet blir att lyfta fram området eller kommunens unika identitet utifrån geografiska och historiska förutsättningar. Mot denna bakgrund anser vi att införandet av en kulturell planering bör utredas.

Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs och utarbeta nödvändiga lagförslag i de avseenden vi förespråkar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

14. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering, punkt 5 (C, L)

av Ola Johansson (C) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:409 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 15 och
2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 20 och
avslår motionerna
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 12, 13 och 16 samt
2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Det brottsförebyggande arbetet behöver långsiktighet och förankring i den lokala miljön där arbetet bedrivs. Kommunerna har en nyckelroll i detta arbete, och en del av arbetet bör bedrivas genom stadsplanering. Vi anser att det finns behov av att ge trygghetsfrågorna en starkare ställning i stadsplaneringen för att på ett tydligare sätt signalera att dessa frågor är prioriterade. Ett sätt att göra detta är att ändra PBL så att lagen uttryckligen reglerar att all fysisk planering bör ha ett brottsförebyggande perspektiv. I städer och större samhällen kan det handla om åtgärder som att motverka kvällsstängda butikscentrum, god belysning, röjning av buskage, genomtänkt förläggning av gångvägar och andra åtgärder som ökar tryggheten. Det får bli regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

15. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 6 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 35 och
2020/21:2928 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 15,
bifaller delvis motionerna
2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 57 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 22 och
avslår motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8,
2020/21:1313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 9,
2020/21:2707 av Maria Gardfjell och Janine Alm Ericson (båda MP) yrkande 5,

2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 19 och
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkandena 37–39, 41 och 42.

Ställningstagande

Enligt FN:s vetenskapliga expertpanel för biologisk mångfald hotas uppemot 1 miljon av jordens 8 miljoner arter av utrotning. Hotet mot den biologiska mångfalden är på många sätt mer akut än klimatkrisen. Det krävs enligt min mening därför kraftfulla insatser för att skydda hotade arter. Jag anser därför att åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden måste integreras tydligare i stadsplaneringen. Det ska vara en självklarhet att ytor som det offentliga förfogar över brukas och används på ett sätt som gynnar den biologiska mångfalden. Många infrastrukturmiljöer, såsom vägkanter, banvallar, stationsområden, trädsäkringszoner, bangårdar och flygplatser har stor potential att utgöra attraktiva miljöer och spridningsvägar för exempelvis pollinatörer. Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden i stadsplaneringen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

16. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 6 (V)

av Momodou Malcolm Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8 och
2020/21:1313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 9 och
avslår motionerna
2020/21:2707 av Maria Gardfjell och Janine Alm Ericson (båda MP) yrkande 5,
2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 19,
2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 57,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 35,
2020/21:2928 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 15,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkandena 37–39, 41 och 42 samt
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 22.

Ställningstagande

Den byggda miljön står för en stor del av miljöpåverkan och energianvändningen i samhället. För att underlätta den nödvändiga omställningen till ett energisystem baserat på förnybara råvaror där de nationella miljökvalitetsmålen nås behöver den byggda miljöns energianvändning minska. Jag anser att det bl.a. är angeläget att redan i detaljplanen kunna ställa krav på energieffektivitet, typ av uppvärmning, konstruktion m.m. Det finns redan kommuner som ofta skriver in denna typ av krav i detaljplaner trots att PBL sätter klara begränsningar i detta avseende. PBL behöver därför ändras så att det införs möjligheter att ställa denna typ av särkrav i detaljplanen, vilket skulle öka förutsättningarna för ett mer hållbart byggande som är bättre ur ett energi- och klimatperspektiv. Det är regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen.

Klimatpolitiska rådet uppmärksammade 2020 behovet av en transportplanering som ur ett bredare perspektiv integrerar administrativa, ekonomiska och informativa styrmedel. En integrerad transportplanering skulle bl.a. skapa bättre förutsättningar att begränsa tillväxten i transportefterfrågan och bryta bilberoendet i tätorterna. I regeringens klimatpolitiska handlingsplan föreslås dock inga nya åtgärder för denna inriktning, trots att ungefär 80 procent av bilresorna i våra städer och tätorter är kortare än 4–5 kilometer. Den genomsnittliga bilen används i dag också ineffektivt med låg beläggningsgrad och står parkerad 90 procent av tiden. Regeringen bör senast 2021 återkomma med förslag på stärkt regelverk och processer för samhällsplanering som minskar bilberoendet.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

17. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 6 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 57,
bifaller delvis motionerna
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 35,
2020/21:2928 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 15 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 22 och
avslår motionerna

2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8,
2020/21:1313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 9,
2020/21:2707 av Maria Gardfjell och Janine Alm Ericson (båda MP) yrkande 5,
2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 19 och
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkandena 37–39, 41 och 42.

Ställningstagande

En dominerande trend vid stadsplanering och nyproduktion av bostäder är flerbostadshus i urbaniserade hårdgjorda miljöer. Produktionen av småhus har ett betydande underläge, trots att majoriteten av befolkningen föredrar och strävar efter denna bostadsform. Småhus i villaområden i våra större städer utgör en betydande del av städernas totala grönområden, och det är i dessa trädgårdar som många ekosystemtjänster utförs, buller dämpas, värmeböljor förebyggs, regnvatten tas om hand och olika arter finner livsrum. Tätbefolkade flerfamiljsområden har trots anlagda grönområden en torftigare grogrund för djurliv genom den förenklade skötsel som efterfrågas.

För att gynna en stärkt biologisk mångfald i våra städer och på köpet svara mot bostadsköparnas efterfrågan anser jag att det finns anledning att främja framväxten av moderna trädgårdsstäder i stadsplaneringen. Det är en fråga för regeringen att ta nödvändiga initiativ. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

18. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 6 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 22,
bifaller delvis motionerna
2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 57,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 35 och
2020/21:2928 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 15 och
avslår motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8,
2020/21:1313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 9,
2020/21:2707 av Maria Gardfjell och Janine Alm Ericson (båda MP) yrkande 5,

2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 19 och
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkandena 37–39, 41 och 42.

Ställningstagande

Den stora inflyttningen till städer och tätorter i Sverige ställer krav på en god samhällsplanering i fråga om miljö och hållbar utveckling, kollektivtrafik, bostadsbyggande samt kommunal och kommersiell service. Enligt min mening är det angeläget att de gröna miljöernas betydelse för miljön och folkhälsan uppmärksammas och tas till vara i stadsplaneringen.

Städer med grön struktur har ett bättre lokalklimat än städer utan grönska. En grön stad klarar häftiga skyfall bättre och har en större biologisk mångfald. I en stad med parker och trädgårdar integrerade i bebyggelsen har invånarna naturliga mötesplatser utomhus. I sitt vardagsliv får de närkontakt med det biologiska kretsloppet.

Fritidsodling lär vara en av de vanligaste fritidssysselsättningarna och är en värdefull del av många människors liv. Det är därför viktigt att se och inkludera miljöer som villaträdgårdar och kolonilotter i stadsplaneringen. I framtida stadsplanering bör också vägas in värdet av stadsnära odling och det förhållandet att utebliven fysisk aktivitet har en hög samhällsekonomisk kostnad.

Mot denna bakgrund anser jag att det är viktigt att kommunerna i all samhällsplanering beaktar behovet av grönytor och platser för lek, rekreation och spontanidrott i tätbebyggda områden. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ för en samhällsplanering som säkerställer en grön och hållbar boendemiljö. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

19. Reglering med detaljplan, punkt 7 (M)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 7 och 28,
bifaller delvis motionerna
2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 1,
2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10 och
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 2 och

avslår motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 7,
2020/21:1068 av Betty Malmberg (M),
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 27,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 36 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 34.

Ställningstagande

En detaljplan får inte göras mer detaljerad än vad som krävs med hänsyn till planens syfte, och det måste finnas stöd i PBL för varje planbestämmelse. Samtidigt är det vanligt att detaljplaner anpassas till ett pågående projekt, och denna typ av detaljplan innehåller ofta så detaljerade planbestämmelser att planen riskerar att bli oanvändbar om projektet förändras. Eftersom detaljplaner gäller även efter att genomförandetiden gått ut – tills de ersätts, ändras eller upphävs – bör de inte innehålla för detaljerade och projektanpassade planbestämmelser. Mot denna bakgrund finns det ett behov av en bred översyn av regelverket för bostadsbyggande i syfte att skapa snabbare beslutsprocesser, öka flexibiliteten och minska produktionskostnaderna. En viktig aspekt att titta på är hur det går att stävja utvecklingen av alltmer detaljerade detaljplaner. Som ett led i denna översyn föreslår vi också att benämningen detaljplan ersätts med byggplan, eftersom detta enligt vår mening skulle tydliggöra syftet med planen.

Kommunerna har stora möjligheter att påverka utbudet av byggbar mark och därigenom markpriserna. Kommunerna kan i de fall då de äger mark styra utbudet genom att anvisa mer eller mindre mark. Dessutom kan kommunerna alltid påverka byggandet genom att detaljplanelägga mer eller mindre mark. Det är viktigt att kommunal mark säljs till marknadspris. Kommunerna bör inte hindra bostadsbyggande genom att underlåta att sälja mark men bör också hantera invånarnas gemensamma resurser med respekt. Dessutom är det väldigt viktigt att tillräckligt med planer initieras och att resurserna för att möjliggöra detta avsätts. Vi föreslår därför att en utredning tillsätts för att undersöka hur det kan säkerställas att kommuner har tillräckligt mycket attraktiv mark detaljplanelagd.

Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs och återkomma med nödvändiga förslag till lagändringar i de avseenden vi förespråkar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

20. Reglering med detaljplan, punkt 7 (C, L)

av Ola Johansson (C) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 34 och
avslår motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 7,
2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 1,
2020/21:1068 av Betty Malmberg (M),
2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10,
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 2,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 27,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 7 och 28 samt
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 36.

Ställningstagande

Vi anser att detaljplaner inte i onödan bör försvåra förändringar inom ett befintligt detaljplanelagt område. Byggnader som har byggts enligt tidigare gällande detaljplaner ska inte kunna klassas som planstridiga även om regelverket eller detaljplanen ändras efter uppförandet. Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder i detta avseende. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

21. Reglering med detaljplan, punkt 7 (V)

av Momodou Malcolm Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 7 och
avslår motionerna
2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 1,
2020/21:1068 av Betty Malmberg (M),
2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10,
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 2,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 27,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 7 och 28,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 36 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 34.

Ställningstagande

Kommunerna har en viktig roll när det gäller att öka bostadsbyggandet, men deras nuvarande markpolitiska verktyg räcker inte till för att nå ett högt bostadsbyggande. Dagens bostadsbrist driver upp priserna på mark, vilket har fått till följd att byggherrar – som har fått tillgång till planlagd mark av kommunen i syfte att bygga på den – låter bli att bygga eftersom de förväntar sig fortsatt stigande markpriser och högre avkastning på sin investering längre fram. Att hålla på mark på det här sättet innebär att byggbar mark inte bebyggs trots att det finns ett stort behov. Denna ordning är inte acceptabel och problemet behöver åtgärdas.

Byggrättsutredningens betänkande Ett snabbare bostadsbyggande (SOU 2018:67) innehåller ett antal konkreta förslag som syftar till att kommunerna i högre utsträckning ska kunna säkerställa att byggrätter tas i anspråk utan onödigt dröjsmål. Betänkandet har remitterats, men regeringen har inte återkommit med några förslag till riksdagen. Jag anser att utredningens förslag bör genomföras i syfte att ge kommunerna fler verktyg för att kunna öka byggtakten. Det är regeringens uppgift att utarbeta dessa lagförslag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

22. Reglering med detaljplan, punkt 7 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 36 och
avslår motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 7,
2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M) yrkande 1,
2020/21:1068 av Betty Malmberg (M),
2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10,
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 2,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 27,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 7 och 28 samt
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 34.

Ställningstagande

I samband med att en kommun vill rusta upp eller uppgradera en gata eller allmän plats finns möjligheten att efter samråd med villaägare vars tomter

angränsar till gatan belasta dessa med kostnaderna för upprustningen. Kostnaderna i dessa fall kan bli väldigt höga.

I många fall undviker kommuner att belasta enskilda eller väljer att minimera kostnaderna, genom att exempelvis inte asfaltera vägar med låg trafikbelastning. Samtidigt kan det finnas situationer när det är försvarbart att fastighetsägare får stå för hela eller delar av gatukostnaderna, exempelvis i samband med nya exploateringar när sambandet mellan kostnaden och den nytta fastighetsägaren får av vägen är tydlig.

I flera kommuner har det dock etablerats en praxis där enskilda återkommande belastas med gatukostnader som får mycket stora konsekvenser för privatekonomin. Jag anser att reglerna för gatukostnadsersättning behöver ändras så att betalningsskyldighet inte infaller förrän bygglov har beviljats för kommande byggrätter. Det bör även införas en möjlighet för enskilda att få en tioårig betalningsplan för gatukostnader. Det är regeringens uppgift att ta fram och återkomma med nödvändiga förslag till ändringar i PBL. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

23. Regionplanering, punkt 8 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 40,
bifaller delvis motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 9 och
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7 och
avslår motion
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 5.

Ställningstagande

För att staten, regionerna och kommunerna gemensamt ska kunna planera för bostadsbyggande, infrastruktur och kollektivtrafik behövs en regional planering. Regionen kan bidra med kompetens som framför allt mindre kommuner, varifrån arbetspendling sker, har behov av. Regional planering ska nu ske i Stockholms och Skåne län. I propositionen En ny regional planering (prop. 2017/18:266) tar regeringen upp att regional planering ska införas i ytterligare län när behov av och förutsättningar för sådan planering finns. Det

är enligt vår mening uppenbart att det behövs enhetliga regler om regional planering i hela landet. Vi anser därför att regeringen bör verka för att utvidga lagstiftningen om regional planering till att gälla i hela landet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

24. Regionplanering, punkt 8 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7,
bifaller delvis motionerna
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 9 och
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 40 och
avslår motion
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 5.

Ställningstagande

En ökad regional samordning i planarbetet syftar till att peka ut de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden och de riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk som har betydelse för länet. Regional fysisk planering ska ske i Stockholms och Skåne län. Regionerna ansvarar för denna planering och för samordningen i de fall då den fysiska miljön i två eller flera kommuner berörs. Jag anser att arbetet i de båda regionerna bör utvärderas och att regional fysisk planering ska tillämpas i andra län och kommunalförbund. Det får bli regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

25. Regionplanering, punkt 8 (V)

av Momodou Malcolm Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 9,
bifaller delvis motionerna
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 40 och
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 7 och
avslår motion
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Att ha ett regionalt perspektiv i planeringen är i många delar av landet av yttersta vikt för att skapa balans i bostadsbyggandet. En regions näringslivsutveckling och infrastruktur hänger ofta ihop, och i takt med att arbetsmarknadsregioner utökas och kommunikationer förbättras följer inte heller bostadsmarknaden nödvändigtvis kommungränserna. Det är inte bara i storstadsregionerna som det kan vara viktigt att ta hänsyn till ett mellankommunalt eller regionalt perspektiv i bostadsförsörjningen, utan detta behov kan även finnas i kommuner med vikande befolkningsunderlag. Trots detta har Sverige i dag ett mycket decentraliserat planeringssystem som bygger på kommunernas självstyre.

Jag är positiv till de lagändringar som genomfördes genom propositionen En ny regional planering (prop. 2017/18:266). Redan då framhöll dock mitt parti att den regionala planeringen bör ges större möjligheter att påverka kommunernas bostadsbyggande och att regional fysisk planering bör införas i fler län än Stockholms och Skåne län.

Bostadsförsörjningen är en regional fråga, och alla kommuner i ett län måste bidra till att bygga bort bostadsbristen. För att få fler kommuner att ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen krävs enligt min mening en tydligare statlig och regional styrning. Jag anser därför att det behövs en regional fysisk planeringsnivå som har en mer styrande och bindande påverkan på den kommunala planläggningen. Den regionala nivån bör kunna styra hur många bostäder varje kommun ska uppföra, antingen själv eller genom en annan markägare eller bostadsexploatör. Mot denna bakgrund föreslår jag att regional fysisk planering införs i fler län än Stockholms och Skåne län. Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

26. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder, punkt 9 (M)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 43 och
avslår motionerna
2020/21:1147 av Jan Ericson (M),
2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:1344 av Sten Bergheden (M),
2020/21:2724 av Lorentz Tovatt (MP) yrkande 4,
2020/21:2920 av Magnus Ek m.fl. (C) yrkande 13,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 4 och 6,
2020/21:3245 av Helena Gellerman m.fl. (L) yrkande 2,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 25 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 27–29.

Ställningstagande

Av Statskontorets rapport Åtgärder för att öka uthyrningen av privatbostäder (2017:11) framgår att många personer väljer att inte hyra ut en del av bostaden för att den i så fall skulle behöva anpassas och göras mer lämplig för uthyrning. En sådan anpassning kan kräva en relativt stor arbetsinsats, och kostnaderna för att bygga om kan bli stora samtidigt som regelverket för att renovera är komplicerat, vilket gör det svårt att bedöma vad som är genomförbart. Vi anser därför att plan- och bygglagstiftningen bör ses över i syfte att underlätta anpassning av privatbostäder för uthyrning, men också för att stimulera nyproduktion av bostäder med uthyrningsdel. Översynen bör bl.a. inriktas på att det inte ska krävas att uthyrningsdelen utgör en egen brandcell.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder och återkomma till riksdagen med lagförslag i denna fråga. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

27. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder, punkt 9 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:2920 av Magnus Ek m.fl. (C) yrkande 13 och
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 4 och 6 samt
avslår motionerna
2020/21:1147 av Jan Ericson (M),
2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:1344 av Sten Bergheden (M),
2020/21:2724 av Lorentz Tovatt (MP) yrkande 4,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 43,
2020/21:3245 av Helena Gellerman m.fl. (L) yrkande 2,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 25 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 27–29.

Ställningstagande

För att råda bot på bostadsbristen och öka antalet tillgängliga bostäder behövs ett fortsatt arbete med att undanröja hindren för nybyggnation. Kommittén för modernare byggregler presenterade nyligen sina slutsatser i slutbetänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68). Kommittén har lämnat en lång rad förslag som på olika sätt kan underlätta byggandet. Utredningen har i stora delar mottagits positivt och jag anser att det är viktigt att regeringen, med beaktande av de remissvar som kommit in, aktivt arbetar vidare med förslagen och återkommer till riksdagen med lagförslag på nödvändiga reformer.

För att skapa ytterligare förenklingar och effektiviseringar av byggandet är det viktigt att det finns utrymme för innovationer. Jag anser därför att det bör finnas möjlighet att på vissa platser, eller i samband med exempelvis bomässor eller liknande, peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler tillåts. Detta kan skapa fler möjligheter för bostadsbolag, byggare och arkitekter att tänka nytt och pröva nya lösningar. De lösningar som presenteras måste också vara tillåtna att bo i så att bostäder kan prövas fullt ut för att avgöra om de möter verkliga behov. Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder för att tillgodose förslaget.

Vi behöver en mer effektiv vattenförbrukning. Ett sätt att synliggöra vattenförbrukningen är att i större grad mäta varje hushålls förbrukning, likt

hur elförbrukning mäts i dag. Detta sker redan på många platser, vilket är väldigt positivt. Samtidigt kan det vara tekniskt komplicerat eller orimligt dyrt att installera individuell mätning i redan befintliga byggnader. Därför vill jag att det ska införas ett krav på individuell mätning för de som utnyttjar allmänna vattentjänster i all nybyggnation och vid större renoveringar av flerfamiljshus. Det är regeringens uppgift att utreda och återkomma med nödvändiga lagförslag för att införa ett sådant krav.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

28. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder, punkt 9 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 25 och
avslår motionerna
2020/21:1147 av Jan Ericson (M),
2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:1344 av Sten Bergheden (M),
2020/21:2724 av Lorentz Tovatt (MP) yrkande 4,
2020/21:2920 av Magnus Ek m.fl. (C) yrkande 13,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 4 och 6,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 43,
2020/21:3245 av Helena Gellerman m.fl. (L) yrkande 2 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 27–29.

Ställningstagande

Trädgårdsstäder var ett koncept som växte fram i städer under 1900-talets början för att bekämpa den svåra bostadsbrist som rådde under 1800-talets slut. Jag anser att framväxten av nya trädgårdsstäder behöver främjas. En satsning på nya områden, präglade av en egnahemstanke, kräver flera åtgärder. En åtgärd är att utreda om staten genom Boverket kan upphandla delar av det tänkta beståndet av småhustillverkare och erbjuda småhus till ett fast pris. Det bör också ställas enklare utformningskrav på nämnda småhus så att priserna kan hållas låga. Det är regeringens uppgift att tillsätta en sådan utredning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

29. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder, punkt 9 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3245 av Helena Gellerman m.fl. (L) yrkande 2 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 27–29,
bifaller delvis motion
2020/21:1147 av Jan Ericson (M) och
avslår motionerna
2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:1344 av Sten Bergheden (M),
2020/21:2724 av Lorentz Tovatt (MP) yrkande 4,
2020/21:2920 av Magnus Ek m.fl. (C) yrkande 13,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 4 och 6,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 43 och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 25.

Ställningstagande

Enligt min mening är det mest effektiva sättet att få fram fler bostäder till rimliga priser att förändra regelverket så att det blir möjligt att bygga bostäder billigare. Jag anser därför att det finns anledning att genomföra ytterligare förenklingar av bl.a. bostäders utformningskrav så att både produktionen och processerna blir effektivare och kostnadseffektivare. Jag vill att regeringen utreder om det är möjligt att införa ett typgodkännande av hus. Genom att pröva om vissa hustyper kan förhandsgodkännas genom ett typgodkännande kan byggkostnaderna pressas ned på ett effektivt sätt. Det kan även få positiva effekter för handläggningen av bygglovsärenden genom att bidra till kortare handläggningstider.

Det behövs även regelförenklingar som gör det möjligt att i större utsträckning bygga s.k. mikrobostäder, dvs. mycket små bostäder med kompakt planlösning. Dessutom bör utformningskraven ändras så att det inte längre är nödvändigt att bygga sådana bostäder med förrådsutrymmen. Det är upp till regeringen att överväga och återkomma med nödvändiga lagförslag.

Jag anser vidare att byggreglerna behöver skärpas vad gäller laddinfrastruktur vid ny- och ombyggnation. De nuvarande kraven på laddinfrastruktur i plan- och bygglagstiftningen är ett resultat av att Sverige valde att göra en minimiimplementering av kraven i EU:s energiprestandadirektiv. Sverige bör

dock ha betydligt högre ambitioner vad gäller elektrifieringen av transportsektorn. Enligt min mening bör byggreglerna ändras i följande avseenden.

– Vid ny- och ombyggnation av byggnader som inte är bostäder och som har fler än tio parkeringsplatser (i eller intill byggnaden) bör det ställas krav på att minst 20 procent av parkeringsplatserna ska ha laddningspunkter. Om parkeringsplatserna är avsedda för parkering längre än två timmar, t.ex. vid arbetsplatser, ska samtliga platser antingen vara försedda med laddningspunkter eller vara förberedda med ledningsinfrastruktur.
– Vid ny- eller ombyggnation av flerbostadshus bör det ställas krav på att ledningsinfrastruktur ska installeras vid varje parkeringsplats för att i ett senare skede möjliggöra installation av laddningspunkter.
– Från 2025 bör det ställas krav på ett lägsta antal laddningspunkter för alla byggnader som inte är avsedda som bostäder och som har fler än 20 parkeringsplatser. För parkeringsplatser avsedda för parkering längre än två timmar ska kravet vara att 10 procent av platserna ska vara försedda med laddningspunkter.
– Byggnader huvudsakligen avsedda för parkering, t.ex. parkeringshus, ska omfattas av de tre kraven ovan även om de inte är uppvärmda.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder för att skärpa byggreglerna i fråga om laddinfrastruktur.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

30. Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande, punkt 10 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:2922 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 31 och
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 36 och
avslår motion
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkandena 5, 32, 33 och 35.

Ställningstagande

För mig och mitt parti är det en självklarhet att Sverige ska vara världsledande när det gäller klimatsmart byggande. Som ett led i detta arbete måste avfallet

från byggnation, rivning och anläggning – dvs. metaller, glas, plast och trä – tas om hand på ett bättre sätt. Det finns redan i dag en omfattande handel med begagnat byggmaterial och olika komponenter. Samtidigt bör återvunnet material som inte håller en hög kvalitet inte återanvändas. Jag anser därför att det behöver vidtas åtgärder för att öka kunskapen om återbruk och återvinning av material. Det behöver också utvecklas byggmetoder och konstruktioner som underlättar återvinning. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ för att tillgodose detta förslag.

Energideklarationer för byggnader har visat sig skapa en oproportionerlig administrativ börda i förhållande till det mervärde som de förväntades generera. Jag vill därför att regeringen ger Energimyndigheten i uppdrag att utvärdera hur energideklarationerna kan utformas för att göra bättre nytta, bidra till verklig energieffektivisering och skapa ett mervärde för fastighetsägaren.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

31. Radonmätning, punkt 11 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 37.

Ställningstagande

I delar av landet är radon ett problem när det gäller att skapa hälsosamma boendemiljöer. Jag anser att det är positivt att bidraget för radonsanering återinförts. Det är dock även viktigt att radonhalter kontrolleras i samband med renoveringar, i synnerhet i områden med mycket radon. Detta skulle exempelvis kunna ske i samband med obligatorisk ventilationskontroll. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

32. Studentbostäder, punkt 12 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 19.

Ställningstagande

Byggnormerna behöver förenklas för att möjliggöra nya byggnader med lägre produktionskostnad. En anledning till de höga kostnaderna i nyproduktion är den befintliga hissnormen. Vi anser därför att hissnormen behöver avskaffas för studentbostäder. Ett avskaffande av hissnormen skulle medföra lägre priser för nyproduktion av studentbostäder, vilket i sin tur ökar incitamenten att bygga fler sådana bostäder samtidigt som hyrorna kan sänkas. Detta är nödvändigt för studenternas ekonomiska möjlighet att efterfråga en studentbostad och för att öka utbudet av studentbostäder. Det får bli regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

33. Frågor om buller och andra störningar, punkt 13 (M)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 20 och 21,
bifaller delvis motionerna
2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 11,
2020/21:1237 av Mats Green (M) yrkandena 1 och 3–5,
2020/21:1294 av Maria Stockhaus (M) och
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 40 och
avslår motionerna
2020/21:414 av Niels Paarup-Petersen (C),

2020/21:1237 av Mats Green (M) yrkandena 2 och 6,
2020/21:1287 av Sten Bergheden (M),
2020/21:1948 av Boriana Åberg (M),
2020/21:2889 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 41,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 28,
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 23 och
2020/21:3629 av Hans Rothenberg (M).

Ställningstagande

Regelverket för buller är både omfattande och komplicerat. Vi anser att detaljstyrningen har gått för långt och att regelverket i alltför stor utsträckning hindrar bostadsbyggandet. Bullernivåer mäts på utsidan av fasaden, trots att såväl isolering som ventilation i dag möjliggör en god inomhusmiljö när fönstren är stängda. Hänsyn tas inte till att hushåll spenderar olika mycket tid hemma och värderar olika; medan somliga föredrar en tyst inomhusmiljö prioriterar andra att bo nära stadens puls. Vi anser att det behövs en översyn och reform av regelverket för buller. Lagstiftningen bör vara så enkel som möjligt och samtidigt säkerställa att det mest hälsofarliga bullret hindras.

Utöver en enklare och mer tillåtande bullerlagstiftning vill vi att regeringen utreder möjligheten att ställa krav på bullerdeklaration vid uthyrning och försäljning av nya bostäder. En bullerdeklaration bör innehålla mätvärden för buller inuti bostaden och referenser i form av riktlinjer för skadligt buller. På så sätt skulle det bli enklare för konsumenterna att fatta välavvägda beslut.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

34. Frågor om buller och andra störningar, punkt 13 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 40 och 41,
bifaller delvis motionerna
2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 11,
2020/21:1237 av Mats Green (M) yrkandena 1, 3 och 5,
2020/21:1294 av Maria Stockhaus (M) och
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 20 och

avslår motionerna
2020/21:414 av Niels Paarup-Petersen (C),
2020/21:1237 av Mats Green (M) yrkandena 2, 4 och 6,
2020/21:1287 av Sten Bergheden (M),
2020/21:1948 av Boriana Åberg (M),
2020/21:2889 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 28,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 21,
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 23 och
2020/21:3629 av Hans Rothenberg (M).

Ställningstagande

Hälsoeffekterna av höga bullernivåer är väl belagda och det är viktigt att begränsa buller i miljöer där människor ska bo och vistas. Samtidigt behöver regler och krav vara proportionerliga och anpassade till de tekniska möjligheter som finns att minska bullret, exempelvis genom olika byggtekniker och andra åtgärder i närmiljön.

Hur buller mäts vid bostäder är en fråga som diskuterats länge. Jag anser att det finns skäl att lägga större vikt vid att mäta och värdera bullernivåer inomhus än utomhus på eller vid fasad, eftersom teknikutvecklingen har gjort att det i dag är möjligt att skapa tysta inomhusmiljöer även i bullerutsatta områden. Nyproducerade bostäder förväntas nämligen klara luftväxlingen och erbjuda ett gott inomhusklimat utan att fönster ska behöva hållas öppna. Att mätningen i stället görs inomhus är viktigt eftersom behovet av fler bostäder och effektivt markutnyttjande är mycket stort och dagens regler inte tillåter byggande av täta, attraktiva städer med god tillgång till kollektivtrafik och levande stadsmiljöer.

Jag anser vidare att det är viktigt att utvärdera vilka möjligheter som finns att begränsa bullret i samband med nybyggnation så att även bullerutsatta miljöer ska kunna exploateras. Den nationella samordning i bullerfrågor som i dag bedrivs av ansvariga myndigheter är därför viktig och bör utvecklas. Samtidigt har kommunerna ett viktigt ansvar att ta i samband med planeringen. Såväl nationellt som lokalt finns ett behov av att utveckla arbetet med bullerfrågor för att kunna sprida goda exempel och ge stöd i dessa komplicerade frågor. Parallellt med detta anser jag att det är viktigt att främja forskning i syfte att stärka arbetet med miljökvalitetsnormen för buller.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose de förslag som jag förespråkar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

35. Frågor om buller och andra störningar, punkt 13 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 23,
bifaller delvis motion
2020/21:1237 av Mats Green (M) yrkande 6 och
avslår motionerna
2020/21:414 av Niels Paarup-Petersen (C),
2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 11,
2020/21:1237 av Mats Green (M) yrkandena 1–5,
2020/21:1287 av Sten Bergheden (M),
2020/21:1294 av Maria Stockhaus (M),
2020/21:1948 av Boriana Åberg (M),
2020/21:2889 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 40 och 41,
2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP) yrkande 28,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 20 och 21 samt
2020/21:3629 av Hans Rothenberg (M).

Ställningstagande

Efter upprepade tillkännagivanden från riksdagen beslutade regeringen i maj 2017 om ändringar i förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggande. Riktvärdena för buller vid en bostadsbyggnads fasad från spår- och vägtrafik för bostäder upp till 35 kvadratmeter är nu 65 dBA i stället för tidigare 60 dBA. För bostäder större än 35 kvadratmeter är riktvärdet 60 dBA i stället för tidigare 55 dBA. Kraven för ljudmiljön inomhus ändrades inte. Jag och mitt parti, som stod bakom de tillkännagivanden som riksdagen gjorde, välkomnar dessa justeringar som skapar bättre möjlighet för bostadsbyggande i tätbebyggd miljö utan att sänka kraven på ljudmiljön inne i bostaden. För att ge mer ändamålsenliga förutsättningar för framtida översyner av bullerregleringen anser jag att ansvaret för att utfärda reglerna bör flyttas från regeringen till Boverket. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som tillgodoser en sådan förändring. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

36. Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (M)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:1862 av Johan Hultberg och Ann-Sofie Alm (båda M) yrkande 1 och
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 22,
bifaller delvis motion
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 9 och
avslår motionerna
2020/21:527 av Michael Anefur (KD),
2020/21:573 av Peter Helander och Per Schöldberg (båda C),
2020/21:1296 av Lotta Olsson (M),
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33,
2020/21:1862 av Johan Hultberg och Ann-Sofie Alm (båda M) yrkande 2,
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1, 3, 5 och 26 samt
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 12 och 36.

Ställningstagande

Det finns inte någon möjlighet för byggnadsnämnden i en kommun att förlänga giltighetstiden för ett bygglov. Om lovet har upphört att gälla måste en ny ansökan lämnas in. Det kan visserligen vara möjligt att lämna in samma handlingar som tidigare, vilket underlättar processen, men eftersom det är fråga om ett nytt bygglov kan beslutet återigen överklagas. En överklagandeprocess kan ta flera år och allvarligt försena ett bygge.

I de flesta fall är det inte några större problem att påbörja och slutföra ett bygge inom de tidsgränser som anges i PBL, men det kan också inträffa händelser som gör att tidsgränserna inte kan hållas. Coronapandemin har fått stora konsekvenser för hela samhället, bl.a. för byggsektorn och fastighetsbranschen. Privatpersoner och företag som står i färd att påbörja byggen kanske inte vågar eller får ta nödvändiga lån för att finansiera planerade projekt. I detta exceptionella läge hade det varit önskvärt om det fanns en möjlighet enligt PBL att bevilja förlängning av bygglov. Genom att införa en sådan möjlighet skulle onödigt merarbete kunna undvikas och pengar sparas, både för den sökande och för kommunen som ska pröva ansökan. Regeringen bör därför skyndsamt utreda och återkomma till riksdagen med förslag som gör det möjligt att bevilja förlängning av ett bygglov.

Vi vill även se över möjligheten att införa tjänstegarantier för alla tillståndsprocesser kopplade till PBL. Det bör exempelvis utredas om ansökningsavgiften ska återbetalas och/eller om beslutet automatiskt ska utfalla till den enskildes fördel om handläggningstiden överskrids. Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

37. Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33 samt
avslår motionerna
2020/21:527 av Michael Anefur (KD),
2020/21:573 av Peter Helander och Per Schöldberg (båda C),
2020/21:1296 av Lotta Olsson (M),
2020/21:1862 av Johan Hultberg och Ann-Sofie Alm (båda M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1, 3, 5 och 26,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 22,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 9 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 12 och 36.

Ställningstagande

Regelverket för tidsbegränsade bygglov missbrukas för att upprätta långvariga lösningar för asylboenden. Enligt praxis måste åtgärden avse ett tillfälligt behov, exempelvis vid ombyggnad av en skola eller när antalet elever utökas under en begränsad tidsperiod. Det är viktigt att kommunerna i prövningen av tidsbegränsade lov beaktar de allmänna och/eller enskilda intressen som påverkas när lovet beviljas eftersom sådana lov får ges för en användning som strider mot detaljplan. Ett tillfälligt asylboende som ska finnas flera år framöver kan inte anses rymmas inom ramen för ett temporärt tillstånd. Enligt vår mening behöver befintliga regler skärpas för att syftet med bestämmelsen om tidsbegränsade bygglov ska kunna upprätthållas. Det är regeringens

uppgift att överväga och vidta åtgärder som skärper reglerna för tidsbegränsade bygglov.

Bestämmelsen om tidsbegränsade bygglov för bostäder skapar fler problem än möjligheter. Till att börja med förstör bestämmelsen för den långsiktiga samhällsplaneringen och bostadsbyggandet. De tillfälliga boendena kan hindra kommande byggen, och kraven på att bostäderna ska vara flyttbara medför att det byggs enkla bostäder, vilket i sin tur riskerar att leda till bl.a. fler segregerade områden. Eftersom det är enkla och tillfälliga boenden finns det inga incitament för investeringar eller satsningar på byggnaderna. Dessutom har allmänheten svårt att hävda sina intressen eftersom tillfälliga bygglov enligt vår mening får beviljas även om omgivningskravet inte är uppfyllt. Det finns också en risk för att dessa tillfälliga bostäder blir en permanent lösning. Mot denna bakgrund vill vi att bestämmelsen om tidsbegränsade bygglov för bostäder tas bort. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser detta.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

38. Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 3 och
avslår motionerna
2020/21:527 av Michael Anefur (KD),
2020/21:573 av Peter Helander och Per Schöldberg (båda C),
2020/21:1296 av Lotta Olsson (M),
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33,
2020/21:1862 av Johan Hultberg och Ann-Sofie Alm (båda M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1, 5 och 26,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 22,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 9 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 12 och 36.

Ställningstagande

För att råda bot på bostadsbristen och öka antalet tillgängliga bostäder behövs ett fortsatt arbete med att undanröja hindren för nybyggnation. De myndighetskrav som styr byggandet syftar så gott som alltid till att den svenska bostadsmarknaden ska kunna erbjuda trygga och säkra boenden till god kvalitet, vilket jag tycker är bra. Kraven måste dock även ses i ett vidare perspektiv för att man ska kunna avgöra om de tillsammans bildar en helhet. Med ett lapptäcke av regler riskerar vi att få ett svåröverblickbart system med långdragna och komplicerade processer. Jag anser att det är viktigt med tydlighet och att myndighetskraven inte leder till onödiga hinder för nyproduktion, varför jag föreslår en kartläggning och översyn av de myndighetskrav som påverkar byggandet. Det är regeringens uppgift att vida nödvändiga åtgärder i detta avseende. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

39. Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 9,
bifaller delvis motion
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 22 och
avslår motionerna
2020/21:527 av Michael Anefur (KD),
2020/21:573 av Peter Helander och Per Schöldberg (båda C),
2020/21:1296 av Lotta Olsson (M),
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33,
2020/21:1862 av Johan Hultberg och Ann-Sofie Alm (båda M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1, 3, 5 och 26 samt
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 12 och 36.

Ställningstagande

Genom lagstiftningsärendet Reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan infördes en avgiftsreduktion vid försenad handläggning av lov- och anmälningsärenden. Avgiften reduceras med en femtedel per påbörjad överskriden vecka. Jag tycker att det är bra att det har införts en reduktion men

anser att den borde ha varit större. Enligt min mening bör avgiften i stället reduceras med en fjärdedel för varje påbörjad överskriden vecka. Om förseningen är mer än en vecka ska avgiften alltså reduceras med hälften, och vid en försening som är mer än tre veckor ska det ske en full reduktion av avgiften. Det är regeringens uppgift att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser detta. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

40. Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 12 och 36 samt
avslår motionerna
2020/21:527 av Michael Anefur (KD),
2020/21:573 av Peter Helander och Per Schöldberg (båda C),
2020/21:1296 av Lotta Olsson (M),
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkandena 32 och 33,
2020/21:1862 av Johan Hultberg och Ann-Sofie Alm (båda M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 4,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 1, 3, 5 och 26,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 22 och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 9.

Ställningstagande

En väl fungerande bostadsmarknad kräver systemreformer med liberal inriktning och att de hinder som finns tas bort. Det förutsätter också åtgärder som underlättar för enskilda att få bostäder. I detta avseende behövs särskilt åtgärder som ökar antalet bostäder för studenter och för årsrika, vilket kan ske bl.a. genom att handläggningen av lovärenden för sådana bostäder prioriteras. Jag vill därför att det införs ett snabbspår för sådana ärenden så att kommunerna kan prioritera dem vid handläggningen av lovfrågor.

Vidare anser jag att det bör införas regler som innebär att det blir lättare att få bygglov för åtgärder på äldre fastigheter. I äldre områden finns det ofta enfamiljshus som av olika skäl inte överensstämmer med den detaljplan som nu gäller för området. I och med att byggnaderna inte överensstämmer med detaljplanen är de planstridiga, vilket innebär att bygglovsreglerna ger

begränsat utrymme att förändra byggnaderna. Jag vill därför att det införs en generalklausul som anger att byggnader som har tillkommit 50 år eller mer före en ansökan om lov ska betraktas som planenliga och att det därmed ska finnas förutsättningar för att få bygglov för olika åtgärder på byggnaderna.

Det är regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som krävs för att tillgodose det jag anfört. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

41. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 15 (M)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 44,
bifaller delvis motionerna
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 6 och
2020/21:3701 av Magdalena Schröder (M) samt
avslår motionerna
2020/21:1557 av Edward Riedl (M),
2020/21:1754 av Erik Ottoson (M),
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 18, 19 och 27,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 10 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 26.

Ställningstagande

Som vi tidigare anfört framgår det av Statskontorets rapport Åtgärder för att öka uthyrningen av privatbostäder (2017:11) att många personer väljer att inte hyra ut en del av bostaden för att den i så fall skulle behöva anpassas och göras mer lämplig för uthyrning. En sådan anpassning kan kräva en relativt stor arbetsinsats, och kostnaderna för att bygga om kan bli stora samtidigt som regelverket för att renovera är komplicerat, vilket gör det svårt att bedöma vad som är genomförbart. Utöver den översyn av plan- och bygglagstiftningen som vi föreslagit tidigare i det här betänkandet anser vi därför att fler åtgärder för att anpassa bostaden för uthyrning bör befrias från kravet på bygglov.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder och återkomma till riksdagen med lagförslag i denna fråga. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

42. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 15 (C)

av Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 18, 19 och 27,
bifaller delvis motionerna
2020/21:1557 av Edward Riedl (M),
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 6 och 10,
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 26 och
2020/21:3701 av Magdalena Schröder (M) samt
avslår motionerna
2020/21:1754 av Erik Ottoson (M) och
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 44.

Ställningstagande

Mark som redan är bebyggd kan ofta användas för att skapa fler bostäder, bl.a. genom förtätning. De s.k. attefallshusen, komplementbostäder och komplementbyggnader, har varit en välkommen möjlighet för exempelvis villaägare att bidra till ett ökat bostadsutbud, och det är positivt att största tillåtna bostadsarea har ändrats till 30 kvadratmeter. På så sätt kan fler bli delaktiga i bostadsbyggandet, egenmakten för fastighetsägaren ökar och antalet bostäder ökar genom småskalig förtätning. För att ytterligare öka möjligheterna att skapa nya bra bostäder genom småskalig förtätning anser jag att största tillåtna byggnadsarea för komplementbostadshusen, dvs. de attefallshus som är avsedda för boende, bör utökas till 40 kvadratmeter.

När attefallsreglerna infördes blev det samtidigt tillåtet att bygga takkupor efter endast bygganmälan. Takfönster tas dock inte upp i regelverket. Detta har lett till att den som vill bygga ett takfönster, vilket påverkar takets utseende i lägre utsträckning än en takkupa gör, måste ansöka om bygglov. Denna inkonsekvens måste enligt min mening rättas till på så sätt att det ska räcka med en bygganmälan även för takfönster.

Jag vill även att dagens krav på bygglov för husvagnar, husbilar och villavagnar som står uppställda på campingplatser avskaffas då de leder till osäkerhet och ökad administration för dem som driver campingplatser.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar i de avseenden jag förespråkar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

43. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 15 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 6 och 10,
bifaller delvis motionerna
2020/21:1557 av Edward Riedl (M),
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 18, 19 och 27,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 44 och
2020/21:3701 av Magdalena Schröder (M) samt
avslår motionerna
2020/21:1754 av Erik Ottoson (M) och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 26.

Ställningstagande

Jag anser att det behövs en frihetsreform inom bostadssektorn som bl.a. inbegriper enklare regler för bygglovsbefriade åtgärder. Jag anser att listan för bygglovsbefriade åtgärder bör kunna utökas kraftigt. Exempelvis bör åtgärder som inte innebär någon inskränkning av en grannes utsikt eller motsvarande, och som inte medför någon allvarlig risk för fukt eller annan skada på huset, kunna befrias från bygglov om de utförs fackmannamässigt. Andra exempel på åtgärder där bygglovsbefrielse bör övervägas är byte av uppvärmningssystem, solfångare och solcellsmoduler, byte av fönster, byte av takmaterial, fasadändring mot en innergård, byggande av en garageport och byggande av ett genomsiktligt plank upp till två meters höjd som inte gränsar till grannens tomt.

Byggbodar är nödvändiga för att uppfylla arbetsmiljökraven på en byggarbetsplats. Det krävs dock bygglov för etablering av byggbodar, vilket är en tidsödande och kostsam process för både byggbolagen och byggnadsnämnderna. Mot denna bakgrund anser jag att regelverket bör ändras så att byggbodar som ställs upp i samband med byggnation undantas från kravet på bygglov, förutsatt att de tas bort så snart det är möjligt.

Det är regeringens uppgift att överväga och vidta nödvändiga åtgärder för fler bygglovsbefriade åtgärder i enlighet med vad som föreslagits ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

44. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 15 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 26 och
avslår motionerna
2020/21:1557 av Edward Riedl (M),
2020/21:1754 av Erik Ottoson (M),
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 18, 19 och 27,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 44,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 6 och 10 samt
2020/21:3701 av Magdalena Schröder (M).

Ställningstagande

Regelverket för friggebodar och attefallshus har gjort det enklare att göra smärre tillbyggnader och bygga mindre komplementhus. Den enskilda fastighetsägaren har fått en större frihet att själv bestämma vad hen vill bygga. Detta är en i högsta grad positiv utveckling.

Bestämmelserna innebär bl.a. att friggebodar och attefallshus kan byggas på mark som inte får bebyggas enligt detaljplan och att de får byggas nära gränsen om berörda grannar ger sitt tillstånd. Det är dock inte möjligt att bygga nära gränsen om tomten gränsar till en väg eller allmänning eftersom Mark- och miljööverdomstolen i en dom slagit fast att kommunen inte kan lämna sådana medgivanden. Denna ordning medför att det ibland inte är möjligt att över huvud taget bygga en friggebod eller ett attefallshus, eller att fastighetsägaren tvingas välja en mindre lämplig placering. En friggebod eller ett attefallshus som placeras nära en väg eller park påverkar knappast möjligheterna att använda sådan mark. I de kommuner som lämnade medgivanden före domen från Mark- och miljööverdomstolen har det inte uppstått några problem. Jag anser därför att det bör införas en möjlighet för kommunerna att lämna medgivanden till placering av friggebodar och attefallshus nära gränsen till kommunal mark. Det är regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som krävs för att tillgodose mitt förslag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

45. Bygglovsregler för näringsverksamhet, punkt 16 (M)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 38 och 39 samt
avslår motion
2020/21:2889 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Utredningen om bättre konkurrens för ökat bostadsbyggande konstaterar i betänkandet Plats för fler som bygger mer (SOU 2015:105) att det behövs åtgärder som skapar förutsättningar för mer kostnadseffektivt byggande. Detta medför enligt vår mening att bl.a. lagstiftningen om byggande på jordbruksmark behöver ses över. Inriktningen för översynen bör vara att begränsad bebyggelse ska vara tillåten. Ridhus och andra liknande byggnader utanför detaljplanelagt område bör bli helt befriade från krav på bygglov.

Det finns ett stort och växande intresse för mathantverk och lokalproducerade livsmedel. För att ta till vara möjligheterna med lokal förädling och försäljning av livsmedel anser vi att bygglovskravet för gårdsbutiker bör slopas.

Det är regeringens uppgift att vidta åtgärder för att tillgodose de förslag som vi redogjort för ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

46. Kontroller vid nybyggnation av bostäder, punkt 17 (M)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 5 och 6 samt

avslår motionerna
2020/21:54 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD),
2020/21:1145 av Jan Ericson (M) och
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 41.

Ställningstagande

Den nuvarande ordningen med att det utöver lagakraftvunnet bygglov även krävs startbesked för att ett bygge ska kunna påbörjas minskar risken både för den sökande och för kommunen då den gör att parterna inte lägger ned resurser i onödan på projekt som riskerar att nekas lov. Samtidigt är det önskvärt att förkorta tiden från idé till byggstart. Vi föreslår därför att det för relativt enkla projekt, såsom småhus, inte ska ta mer än fyra veckor från en komplett ansökan om startbesked till dess att beslut fattas. På så sätt skulle det vara möjligt att få startbesked inom fyra veckor från beviljat lov, vilket gör att bygget kan påbörjas direkt när lovet vunnit laga kraft.

Vi vill även framhålla vikten av att startbesked beviljas utan dröjsmål för samtliga projekt. Vi föreslår därför en ordning i enlighet med förfarandet som tillämpas vid startbesked för ärenden som endast är anmälningspliktiga. I dessa ärenden ska beslut om startbesked tas inom fyra veckor, och kommunen har tre veckor på sig att återkoppla till den sökande om handlingarna inte är kompletta. När handlingarna kompletterats startar en ny tidsfrist på fyra veckor. Vi anser också att en nedsättning av avgiften bör göras om kommunen överskrider tidsfristen på fyra veckor, i likhet med vad som gäller om tidsfristen för bygglov överskrids.

Det är regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som krävs för att tillgodose det som anförts ovan och därefter återkomma till riksdagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

47. Kontroller vid nybyggnation av bostäder, punkt 17 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 41 och
avslår motionerna
2020/21:54 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD),
2020/21:1145 av Jan Ericson (M) och
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

En kontrollplan är grunden för den tillsyn och det kontrollsystem som tillämpas av kommunerna. Det är byggherren som ansvarar för att upprätta kontrollplanen och byggnadsnämnden i kommunen som fastställer planen i samband med beslutet att meddela startbesked. Byggnadsnämnden utövar också tillsyn och uppföljning av byggherrens kontroll. Vi föreslår att uppföljningen av kontrollplanen i stället ska utföras av ett regionövergripande organ. Detta skulle enligt vår mening höja kvaliteten och neutraliteten i bedömningarna samt medföra att byggprocessen påskyndas och underlättas. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

48. Externa detaljhandelsanläggningar, punkt 19 (V)

av Momodou Malcolm Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:1313 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 13.

Ställningstagande

Etablering av externa handelscentrum kring våra städer bidrar till en infrastruktur som inte är jämställd eller jämlik. Utvecklingen sker på mindre orters och stadskärnors bekostnad då centrumhandel och mindre butiker konkurreras ut med ökat resande som följd. Ur ett jämställdhetsperspektiv drabbas kvinnor i större utsträckning när den bostadsnära servicen försämras eller, som på många platser, försvinner helt. Tillgängligheten till köpcentrum med långa öppettider och en lockande miljö riskerar dessutom att öka konsumtionen och göra handlande till ett tidsfördriv i stället för en nödvändighet.

Kommuner saknar ofta samordning och övergripande konsekvensutredningar för handelns utveckling. Alla kommuner är dock skyldiga att verka för de nationella miljömålen om god luft, god bebyggd miljö och begränsad klimatpåverkan. Kommuner och länsstyrelser ska också se till att inblandade kommuner samråder inför beslut som får konsekvenser för grannkommunerna. Ur ett miljö- och klimatperspektiv är det inte hållbart att etablera verksamheter som bygger på bilen som transportmedel. Externa köpcentrum medför att fler stimuleras att använda bilen och att resorna blir allt längre. Detta i sin tur medför ökad miljöbelastning med buller, resursförbrukning,

barriäreffekter från nya vägar, ökad energiförbrukning och utsläpp av hälso- och klimatstörande ämnen.

Det numera nedlagda Glesbygdsverket gjorde en sammanställning som visade att utbyggnad av externhandel är en viktig orsak till att allt fler affärer stänger både i städer och på landsbygden. Verket krävde därför ett tillfälligt stopp för utbyggnaden. Jag anser att de befintliga stadskärnorna bör utvecklas hållbart och transportsnålt. Det bör därför införas bestämmelser i PBL som begränsar detaljhandelsanläggningar i externa lägen. Det är regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

49. Sakägarkresten, rätten att överklaga och avgift för överklagande, punkt 20 (M, C, KD, L)

av Larry Söder (KD), Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Ola Johansson (C), Lars Beckman (M), David Josefsson (M) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:41 av Mikael Larsson (C),
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 2,
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 2,
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 4,
2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 13,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 11 och 12,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkandena 11 och 12 samt
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 31 och 32 samt
bifaller delvis motionerna
2020/21:192 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD) yrkande 2 och
2020/21:865 av Adnan Dibrani (S).

Ställningstagande

Utvecklingen under de senaste åren vad gäller efterfrågan på nya bostäder understryker behovet av att underlätta och påskynda bostadsbyggnadsprocessen i alla led. Möjligheten att överklaga beslut om lov m.m. är viktig, men det är också angeläget att överklagandeprocessen inte i onödan försenar

byggandet och att utrymmet för att missbruka överklagandemöjligheten begränsas. För att underlätta och påskynda processen vill vi att sakägarkretsen, dvs. den krets som har rätt att överklaga ett beslut om lov m.m., begränsas. En annan åtgärd som kan påskynda byggprocessen skulle kunna vara att avgiftsbelägga överklaganden. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ i dessa frågor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

50. Handläggningstider, punkt 21 (C, KD)

av Larry Söder (KD) och Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 3,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 10 och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 14 och
bifaller delvis motion
2020/21:2308 av Kjell Jansson (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Långa överklagandeprocesser medför att byggprocesserna försenas och försvåras i onödan. Ibland ser vi till och med hur möjligheten att överklaga medvetet missbrukas i syfte att försena och försvåra ett byggprojekt. Detta är allvarligt med tanke på att behovet av bostäder är så stort. Risken finns att byggherrar väljer att avstå från att bygga i stället för att invänta rättsprocessen eftersom det är svårt att förutse hur lång tid processen kommer att ta och den riskerar att bli utdragen. Vi anser därför att det bör införas en maximal handläggningstid för överklaganden. Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder för att införa en sådan ordning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

51. Förutsättningar för överklagande m.m., punkt 22 (M, KD)

av Larry Söder (KD), Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 4,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 4 och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 13 och
avslår motionerna
2020/21:2639 av Boriana Åberg m.fl. (M) yrkande 1,
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 3 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 30.

Ställningstagande

Möjligheten att överklaga beslut om lov är viktig och utgör en grundläggande demokratisk princip. Samtidigt är det av stor vikt att möjligheten att överklaga inte missbrukas. I dag fördröjs och fördyras projekt på grund av långa överklagandeprocesser. Vi anser därför att förutsättningarna för att begränsa möjligheterna att överklaga ett lovbeslut bör utredas. En utredning bör överväga om möjligheten att överklaga ett beslut utan att några nya omständigheter tillkommit i sak ska tas bort, exempelvis genom införandet av ett krav på att förutsättningarna måste ha förändrats påtagligt jämfört med när detaljplanen infördes för att beslutet ska få överklagas. Det är regeringens uppgift att tillsätta en sådan utredning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

52. Förutsättningar för överklagande m.m., punkt 22 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 30,
bifaller delvis motionerna
2020/21:2639 av Boriana Åberg m.fl. (M) yrkande 1 och
2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2020/21:2617 av John Weinerhall (M) yrkande 4,
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 4 och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 13.

Ställningstagande

Långa överklagandeprocesser leder till att det byggs mindre. Det har gjorts viktiga förändringar för att förkorta ledtiderna vid antaganden av detaljplaner och vid överklaganden av lovbeslut, bl.a. genom att detaljplaner ska överklagas direkt till mark- och miljödomstolen i stället för som tidigare till länsstyrelsen. För att ytterligare förkorta ledtiderna anser jag att länsstyrelsen inte alls bör vara involverad i överprövningar, dvs. länsstyrelsen bör varken handlägga eller yttra sig över överklaganden. Länsstyrelsens roll bör i stället renodlas till att värna statens intressen och vara rådgivare till kommunerna när det gäller arbetet med översikts- och detaljplaner. Det är regeringens uppgift att utreda och återkomma med lagförslag som tillgodoser det anförda. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

53. Bemyndiganden, punkt 24 (M)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Beckman (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 48 och
avslår motionerna
2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2,
2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2 och
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

PBL innehåller ett antal bestämmelser för extraordinära situationer, bl.a. krig eller krigsfara, naturhändelser och tillströmning av asylsökande, som innebär att regeringen kan medge undantag från reglerna om bygglov. Undantagen för både naturhändelser och tillströmning av asylsökande har, precis som undantaget vid spridningen av en samhällsfarlig sjukdom, tillkommit efter att en akut situation uppkommit. Risken är överhängande att nästa krissituation som samhället möter inte kommer att omfattas av nuvarande bestämmelser utan att lagen återigen måste ändras.

Samtidigt upplever vi en allt oroligare omvärld där definitionerna av krig och krigsfara blir alltmer diffusa, vilket gör att det kan bli svårt att avgöra om nuvarande formuleringar medger att regeringen meddelar undantag från PBL för exempelvis uppförande av anläggningar åt Försvarsmakten och civilförsvaret.

Mot denna bakgrund anser vi att det behövs en översyn av PBL i syfte att införa tydligare möjligheter att i krissituationer kunna göra avsteg från kraven på bygglov för temporära byggnader och anläggningar för Försvarsmakten, civilförsvaret och andra viktiga samhällsfunktioner. Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder och utarbeta de lagförslag som krävs för att tillgodose det vi anfört. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

54. Bemyndiganden, punkt 24 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 10 och
avslår motionerna
2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2,
2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2 och
2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 48.

Ställningstagande

Normgivningsbemyndigandet i 16 kap. 13 a § PBL innebär att regeringen kan bortse från allmänhetens intressen vid byggande av asylboenden eller ombyggnad av befintliga fastigheter. Detta innebär en kraftig försämring av samhällsplaneringen och möjligheten för boende att påverka sin omgivning. Regeringen kan i stort sett alltid aktivera bemyndigandet och återkommande strunta i allmänhetens intressen vid upprättande av asylboenden. Vi anser därför att normgivningsbemyndigandet ska tas bort. Det är regeringens uppgift att återkomma till riksdagen med ett lagförslag med sådant innehåll. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

55. Tillsyn och sanktioner, punkt 25 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:810 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motionerna
2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8,
2020/21:426 av Gudrun Brunegård (KD),
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 29,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 28,
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 15 och
2020/21:3644 av Emma Hult och Camilla Hansén (båda MP) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Byggherrar och exploatörer bör, liksom kommuner, kunna vara trygga i att det finns proaktiva möjligheter, incitament och skyldigheter som möjliggör ett ansvarstagande för kulturmiljön i ett tidigt skede i processen. Samtidigt är det enligt vår mening centralt att överträdelser av exploatörer som undviker eller inte tar hänsyn till känsliga kulturmiljöer ska kunna medföra böter eller vite. Regeringen bör därför utreda hur det kan införas sådana sanktionsmöjligheter.

Om en kulturmiljö har förstörts och den nya miljö som byggts har obefintliga skönhetsvärden anser vi att miljön i vissa fall bör kunna återställas eller byggas om. De aktörer som verkat för att förstöra eller förfula en miljö bör enligt vår mening kunna bli skyldiga att återställa eller försköna den. Under vilka omständigheter och på vilket sätt detta ska kunna ske behöver också utredas.

Det är regeringens uppgift att initiera en utredning av de frågor som vi förordat. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

56. Tillsyn och sanktioner, punkt 25 (C, L)

av Ola Johansson (C) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 29 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 15,
bifaller delvis motionerna
2020/21:426 av Gudrun Brunegård (KD) och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 28 och
avslår motionerna

2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8,
2020/21:810 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 2 och
2020/21:3644 av Emma Hult och Camilla Hansén (båda MP) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Runt om i landet finns det många hus som står öde, vilket är ett exempel på dåligt utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet. Det finns förvisso en möjlighet att expropriera grovt vanvårdade byggnader, men sådana processer är kostsamma och tar lång tid. Detta leder tyvärr ofta till att kommunerna inte har verktyg för att hantera systematiskt misskötta fastigheter. Vi anser därför att det behöver genomföras en översyn av tillsynsbestämmelserna i syfte att ge kommunerna möjlighet att hantera misskötta fastigheter på ett enklare och billigare sätt. Det är regeringens uppgift att vidta de utredningsåtgärder som behövs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

57. Tillsyn och sanktioner, punkt 25 (V)

av Momodou Malcolm Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8 och
avslår motionerna
2020/21:426 av Gudrun Brunegård (KD),
2020/21:810 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 2,
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 29,
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 28,
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 15 och
2020/21:3644 av Emma Hult och Camilla Hansén (båda MP) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Jag anser att kommunernas arbete för att motverka olovliga boenden, i exempelvis källarutrymmen och industrifastigheter, bör förbättras. Detta arbete är i dag eftersatt, bl.a. då tillsynsbestämmelserna i PBL är snävare än i t.ex. miljöbalken. Det innebär att den tillsyn som kommunerna kan utöva enligt PBL blir mindre omfattande än om tillsynen hade utövats enligt miljöbalken. Jag vill därför att regeringen genomför en översyn av PBL som syftar till att effektivisera tillsynen av olovliga boenden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

58. Tillsyn och sanktioner, punkt 25 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:426 av Gudrun Brunegård (KD) och
2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 28,
bifaller delvis motionerna
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 29 och
2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 15 och
avslår motionerna
2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 8,
2020/21:810 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 2 och
2020/21:3644 av Emma Hult och Camilla Hansén (båda MP) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Det finns många byggnader runt om i landet som förfaller. Dessa s.k. ödehus kan störa omgivningen och leda till att attraktiv mark inte används. Hanteringen av tillsynsärenden kräver dock ganska stora resurser och ibland räcker inte regelverket till för att komma till rätta med problemet med ödehus. Eftersom vi har en situation med brist på byggbar mark anser jag att vi bör ta till fler åtgärder för att frigöra ödelagda områden.

Boverket har i sin rapport Ovårdade tomter och förfallna byggnader (2015:32) konstaterat att byggnadsnämnderna relativt sällan ingriper i aktuella ärenden och lämnat flera förslag till lagändringar. Jag anser att regeringen bör arbeta vidare utifrån dessa förslag och föreslå åtgärder som minskar förekomsten av ödehus. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

59. Tillgänglighet till idrottsanläggningar, punkt 26 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 52.

Ställningstagande

I FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning behandlas specifikt frågan om tillgänglighet, exempelvis rätten till fri rörlighet och deltagande i samhälls- och kulturlivet. Om samhällets stödinsatser begränsar möjligheten till idrottande blir det svårt för den enskilda individen att själv skapa de förutsättningar som behövs. Flera rapporter genom åren har visat att personer med funktionsnedsättning mår sämre än befolkningen i övrigt. Det är också välkänt att fysisk aktivitet leder till många hälsovinster för utövaren. Personer med funktionsnedsättning är en grupp som kan få särskilt stora hälsovinster av en lyckad folkhälsopolitik. Många personer med funktionsnedsättning upplever dock träning som en börda och ställs inför utmaningar innan träningen ens har börjat, bl.a. till följd av brister i idrottsanläggningens tillgänglighet.

Vi anser därför att tillgängligheten till idrottsanläggningar måste säkerställas vid all nybyggnation och renovering. Det är regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag, eller vidta de åtgärder av annat slag, som krävs för att tillgodose det sagda. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Särskilt yttrande

Regler för bygglov och anmälningsärenden, punkt 14 (C)

Ola Johansson (C) anför:

PBL utgår från det kommunala planmonopolet och innebär att det är kommunerna som har ansvar för plan- och byggprocesserna. Jag vill värna detta planmonopol eftersom det innebär att kommunerna har goda möjligheter att vara drivande i frågor om utveckling och förenkling av nämnda processer. Enligt min mening finns det dock utvecklingspotential, och exempelvis skulle kommunerna genom försöksverksamhet kunna ges utrymme att testa nya anpassade modeller som gör det möjligt att förkorta ledtiderna från idé till byggklar mark och färdiga hus. Vidare bör regelverket ändras så att det blir lättare att ge bygglov för ändrad användning av byggnader även om den ändrade användningen skulle strida mot bestämmelser i gällande detaljplan. På så sätt skulle t.ex. verksamhetslokaler lättare kunna omvandlas till bostäder. Avslutningsvis anser jag att kravet på bygglov bör ersättas med anmälningsplikt utanför detaljplanelagt område.

Enligt januariavtalet ska det genomföras vissa regelförenklingar i PBL, och till följd av detta har regeringen gett Bygglovsutredningen i uppdrag att göra en systematisk översyn av regelverket för bl.a. bygglov. Med hänsyn till januariavtalet och den beslutade översynen av lagstiftningen på området avstår jag för närvarande från att reservera mig till förmån för motion 2020/21:2927 (C) yrkandena 1, 5 och 26. Centerpartiet kommer dock, inom ramen för januariavtalet, att i de kommande diskussionerna verka för att PBL reformeras på det sätt som jag här har redogjort för.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:41 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kostnad för överklagandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:50 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa lagen (2014:227) om färdigställandeskydd och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:54 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kravet på certifierad kontrollansvarig vid privat byggnation av småhus i 10 kap. 9 § plan- och bygglagen (2010:900) och återgå till det som gällde tidigare, dvs. att byggherren själv kan utse en kvalitetsansvarig för de uppgifter som nu åläggs en certifierad kontrollansvarig, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:192 av Mikael Strandman och Monika Lövgren (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa rätten att överklaga plan- och bygglovsprocesser, även för sektorsmyndigheterna, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:307 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på skärpt referenstagning inför försäljning och marktilldelning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över plan- och bygglagen i syfte att effektivisera tillsynen avseende olovliga boenden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:392 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör lägga fram lagförslag i linje med de som presenterades i Byggrättsutredningens betänkande (SOU 2018:67) och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till ändring i plan- och

bygglagen som gör det möjligt att ställa krav på energieffektivitet m.m. i detaljplan och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regional fysisk planering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:409 av Niels Paarup-Petersen (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändringar i plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:414 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna som bidrar till stängning av klubbar i städerna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:426 av Gudrun Brunegård (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med utgångspunkt i Boverkets förslag skyndsamt ta fram ett hållbart regelverk för hur kommuner kan hantera övergivna och vanvårdade fastigheter med respekt för äganderätten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:454 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att översikt och planering för all infrastruktur för alla aktörer på marknaden måste samordnas regionalt för att säkerställa effektiv markanvändning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:527 av Michael Anefur (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om alla kommuner tolkar lagen lika och om så är fallet att lagen bör ändras för att möjliggöra samtidigt godkännande av tillbyggnad av befintlig byggnad samt nybyggnation av attefallshus och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:573 av Peter Helander och Per Schöldberg (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket bör utreda hur plan- och bygglagen kan ändras så att äldre detaljplaner ges en förändrad juridisk status på så sätt att större möjligheter till avvikelser kan medges och att frågor om omgivningspåverkan och synpunkter från berörda fastighetsägare kan hanteras i ett utökat bygglovsförfarande i syfte att förenkla och möjliggöra för mer byggnation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:810 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärdskrav och vite för aktörer som inte respekterar kulturhistoriska och allmännyttiga skönhetsvärden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:857 av Anna Wallentheim (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Boverket i uppdrag att ta fram en vägledning till kommunerna som säkerställer att idrottsanläggningar och idrottsmiljöer finns lättillgängliga i eller i nära anslutning till bostadsområden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:865 av Adnan Dibrani (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att begränsa rätten att överklaga byggnation i andra kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:872 av Adnan Dibrani (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera förutsättningarna för att införa krav på BIM i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1060 av Lars Hjälmered (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förenklad planprocess och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenklade byggregler och ändrade strandskyddsregler och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1068 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en ny bestämmelse i plan- och bygglagen som innebär att mindre kommuner ska kunna fastställa LIS-områden i detaljplan antagen av kommunfullmäktige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka översiktsplaneringen och begränsa detaljplanekravet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja gränsvärdena för buller och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1145 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa tvånget att anlita kontrollansvarig vid uppförande av småhus och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1147 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta tekniska specifikationer för småhus bli nationellt gällande efter godkännande i en kommun och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1237 av Mats Green (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja gränsvärdena för buller och jämställa alla typer av buller där det relevanta är nivån och frekvens på bullret, inte källan till bullret, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra servitut för att främja byggande exempelvis i närheten av flygplatser, sportanläggningar, övningsfält och motorbanor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen kring buller i högre utsträckning ska utgå från ekvivalenta nivåer och inte ifrån maximala värden vid enskilda och begränsade tidpunkter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa bullerdeklarationer och flytta ansvar och valmöjligheter till enskilda (utöver minimikrav) och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda fler sätt att mäta buller, exempelvis bullernivåer inomhus, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Boverket det samlade ansvaret för regelverken kring buller och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1246 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att minska Trafikverkets makt över kommunernas planarbete och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1248 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur närboende kan ersättas för sjunkande marknadsvärden på sina fastigheter i samband med vindkraftsetableringar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1287 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa speciella bygglov som gör det möjligt att få bygga även i störningsbelastade miljöer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1294 av Maria Stockhaus (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram nya bullerregler och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1295 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa rättssäkerhet för beräkning av byggnadshöjder och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föreskriftsrätt för Bolagsverket och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1296 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Boverket i uppgift att förenkla regelverket för att underlätta för användandet av tillfälliga byggbodar och moduler och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1298 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa rättssäkerhet för beräkning av byggnadshöjder och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föreskriftsrätt för Bolagsverket och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1313 av Jens Holm m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen senast 2021 bör återkomma med förslag på ett stärkt regelverk och processer för samhällsplanering som minskar bilberoendet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas begränsande bestämmelser i plan- och bygglagen om detaljhandelsanläggningar i externa lägen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1344 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra det ekonomiskt möjligt att installera hiss och genomföra behövliga miljö- och klimatanpassningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1557 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett förslag på Bohmanhus och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1615 av Roger Hedlund m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att avskaffa undantag i plan- och bygglagen för asylboenden och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om offentlig gestaltning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om allmänhetens delaktighet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en kulturell planering och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att avskaffa hissnormen för studentbostäder och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för skärpta regler för tillfälliga bygglov och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att avskaffa tidsbegränsade bygglov och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda fler förenklingar av plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att utvidga lagstiftningen om regional planering till att gälla i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en regionalisering av kontrollplanerna för bygglov och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1754 av Erik Ottoson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av åtgärder mot missbruk av attefallsreglerna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1862 av Johan Hultberg och Ann-Sofie Alm (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjlighet att bevilja förlängning av bygglov och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga vad som avses med ”påbörjats” i 9 kap. 43 § PBL och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1948 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt begrepp, störningsservitut, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2032 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid all nybyggnation och renovering av befintliga idrottsanläggningar säkerställa tillgängligheten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2073 av Mattias Ottosson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hänsyn bör tas till idrottsanläggningar i planprocessen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2102 av Pyry Niemi m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återigen införa begreppet idrott i PBL (plan- och bygglagen) och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2116 av Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur svenska medborgare kan få ökat inflytande över sina gemensamma offentliga miljöer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över möjligheterna att genom lag ålägga kommunerna att ha lokalt tillsatta skönhetsråd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner bör ha kommunala arkitekturprogram och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda lagändringar och andra förslag för att tillse att rivningsvågor likt den under 1900-talet i Sverige kan stoppas från att ske på nytt och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2308 av Kjell Jansson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sakägarkrets och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stat och kommun bör införa tjänstegarantier gällande överprövning för att garantera att ärenden bereds skyndsamt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa användandet av prickad mark och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2617 av John Weinerhall (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reformering av plan- och bygglagen (PBL) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kringskärning av sakägarskap och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidsfrister och tidsgaranti vid överklagandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsningar av överklaganden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2639 av Boriana Åberg m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelsen ska tas bort som överklagandeinstans och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2707 av Maria Gardfjell och Janine Alm Ericson (båda MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stadsodling och fritidsodling och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa mer på ekologisk kompensation och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2724 av Lorentz Tovatt (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka efterlevnaden av energireglerna i Boverkets byggregler och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i stadsplanering gynna framväxten av moderna trädgårdsstäder och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2889 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort bygglovshanteringen för kommuner på industrimark och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förenklad hantering av bygglov för lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de förändringar som har gjorts efter att bygglovshanteringen i nämnda fall har tagits bort från kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om icke hälsovådliga störningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2891 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur behövlig och obebyggd mark kan utnyttjas bättre och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förkorta plan- och byggprocessen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mark- och miljödomstolen ska bli första överklagandeinstans och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en avgift för överklagande av plan- och bygglovsärenden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en regional snarare än kommunal bostadsplanering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2920 av Magnus Ek m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att individuell vattenmätning bör införas i all nybyggnation och vid större renoveringar av flerfamiljshus och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2922 av Rickard Nordin m.fl. (C):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera energideklarationer för byggnader för att säkerställa att de är ändamålsenliga och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över plan- och bygglagens bestämmelser om överklaganden så att detta enbart omfattar ”direkt berörda” och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att förändra fastigheters verksamhetssyfte och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att identifiera nödvändiga reformer när det gäller samhällsbyggnad i syfte att öka beredskapen inför framtida krissituationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kartläggning och översyn av myndighetskrav som påverkar byggandet i syfte att fler bostäder ska byggas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra nödvändiga reformer till följd av utredningen om modernare byggregler och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunal försöksverksamhet för att förkorta och förenkla byggprocesser och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad regionplanering och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en maximal handläggningstid vid överklaganden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa sakägarkretsen vid överklaganden och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en avgift för överklagande och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka arean för bygglovsbefriade komplementbostadshus till 40 kvadratmeter och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de s.k. Attefallsreglerna bör justeras så att endast bygganmälan krävs också vid installation av takfönster, i likhet med vad som gäller för takkupor, och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta bygglov med anmälningsplikt utanför detaljplanelagt område och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kraven på bygglov för husvagnar, husbilar och villavagnar och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur kommuner på ett rimligt sätt kan ges möjlighet att förvärva vanvårdade fastigheter och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett enkelt och enhetligt kulturskydd för fastigheter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare integrera åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden i stadsplaneringen och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återbruk och återvinning av byggmaterial och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mätning av radon, exempelvis i samband med obligatorisk ventilationskontroll och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga större vikt vid att mäta och värdera bullernivåer inomhus än på/vid fasad och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla den nationella bullersamordningen och ta fasta på tekniska framsteg och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2928 av Peter Helander m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga myndigheter och kommuner i sin samhällsplanering i högre grad ska värna den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kommunerna ska göra en s.k. turistöversiktsplan (TÖP) och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3055 av Emma Hult m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt myndighetsråd för byggstandarder bör införas och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en god ljudmiljö ska skapas genom detaljplanering, arkitektur och grönska och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att buller ska minska vid källan, bl.a. genom sänkt bashastighet, och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att beräknad energiåtgång också är den verkliga efter att en byggnad uppförts och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa energikrav på det befintliga byggnadsbeståndet och utreda hur åtgärderna för att nå kraven bäst finansieras och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna av ekonomiska styrmedel och vilka av dessa som skulle leda till en högre grad av återanvändning av byggmaterial vid byggnation och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödet för grönare städer ska utvecklas så att det bidrar till att bibehålla och stärka urbana ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kommuner senast 2025 ska ha upprättat en plan för att arbeta med ekosystemtjänster i planering och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen ska anpassas för att underlätta för kommuner att ställa krav på kompensation av grönstruktur (naturvärden och rekreationsvärden) när oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse eller infrastruktur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnaderna för parkering ska belasta den som använder parkeringsplatsen och inte belasta hyror, boendeavgifter eller det allmänna och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten inte ska kräva att kommuner bygger parkeringsplatser i samband med nybyggnation samt att PBL ska ändras så att det tydligt framgår att kommuner ska jobba med mobilitet, inte bara biltrafik, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3102 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kretsen som har rätt att överklaga detaljplaner och bygglov påtagligt bör begränsas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överklagande av detaljplaner och bygglov bör avgiftsbeläggas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om bygglov endast ska kunna överklagas om förutsättningarna förändrats påtagligt jämfört med vid detaljplanens införande och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunen ska bevilja startbesked utan dröjsmål och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det vid mindre byggprojekt inte ska ta mer än fyra veckor från ansökan om startbesked med kompletta handlingar tills beslut fattats och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur dagens detaljplan kan ersättas med en mindre detaljerad byggplan och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av bullerregelverket bör genomföras med syfte att göra det enklare och mer tillåtande och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda krav på bullerdeklaration vid uthyrning och försäljning av nya bostäder och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa tjänstegarantier för alla tillståndsprocesser kopplade till plan- och byggskedet och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med syfte att se över hur det kan säkerställas att kommuner har tillräckligt mycket attraktiv mark detaljplanelagd och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att PBL, PBF och BBR ska ses över med syfte att underlätta anpassning av privatbostad för uthyrning och för att stimulera nyproduktion av bostäder med uthyrningsdel och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler åtgärder för att anpassa bostaden för uthyrning bör bygglovsbefrias och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Försvarsmakten, civilförsvaret och andra viktiga samhällsfunktioner

utökade möjligheter till undantag från kravet på bygglov för temporära anläggningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3186 av Ola Johansson m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i samhällsplaneringen verka för blandade upplåtelseformer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förslag om en egnahemsrörelse i våra utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3245 av Helena Gellerman m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta byggregler med avseende på laddinfrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3252 av Christer Nylander m.fl. (L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att säkerställa att idrotten och behovet av idrottsytor tydligt beaktas tidigt i samhällsplaneringen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3272 av Johan Pehrson m.fl. (L):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera brottsförebyggande frågor i plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för byggande inom de areella näringarna och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort bygglovskravet för gårdsbutiker och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3408 av Larry Söder m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftigt expandera listan över bygglovsbefriade åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utverka undantag i PBL till tidsbegränsade undantag eller avvikelser från regler

på lagnivå som står i vägen för bostadsbebyggelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa incitament för kommunerna att snabbare handlägga bygglovsärenden eller anmälningsärenden genom reduktioner av avgiften och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kravet på bygglov för byggbodar och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa den sakägarkrets som har rätt att överklaga bygglovs- och detaljplanebeslut och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en avgift vid överklagande av detaljplaner och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att begränsa överklagande av bygglov när inga nya omständigheter tillkommit sedan detaljplan överklagats och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en tidsfrist för överklaganden och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kommuner kan överplanera för bostäder och diversifiera så att en viss andel av planen är egnahem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att kartlägga planberedskapen i kommunerna och hur planeringen ser ut uppdelad efter upplåtelseform och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta ett register över den av länsstyrelsen kartlagda potentiellt byggbara marken som är tillgänglig för allmänheten och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka förutsättningarna för att upphandla småhus att erbjuda till fast pris och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med lagändringar för hanteringen av ödehus, i enlighet med Boverkets rapport, och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att betalningsskyldighet för gatukostnader inte bör infalla förrän bygglov beviljas för kommande byggrätter samt att bereda möjlighet för tioåriga betalningsplaner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3585 av Robert Hannah m.fl. (L):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om snabbspår för plan- och bygglovsärenden gällande lägenheter för årsrika och studentbostäder och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning för att se över hur hanteringen av misskötta fastigheter kan göras enklare och billigare för kommuner samt tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samhällsplanering för en grön och hållbar boendemiljö och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelverket för bullerfrågor och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördjupade översiktsplaner och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kommun ska kunna medge att friggebodar och attefallshus får byggas närmare tomtgränsen om den angränsar till kommunal mark och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förhandsgodkännande av hustyper och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mikrobostäder och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förrådsutrymme och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om länsstyrelsens roll i planprocessen och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sakägarkretsen vid bygglovs- och planbeslut och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en avgift för överklaganden och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om markanvisningar och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om detaljplaner för befintlig bebyggelse och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om planregler för användning av fastigheter och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om planstridiga äldre byggnader i ett detaljplanelagt område och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3629 av Hans Rothenberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra och förbättra synsättet på äganderätten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3644 av Emma Hult och Camilla Hansén (båda MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av tillsyn i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad kunskap i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förslag om en sanktionsavgift och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3661 av Sofia Westergren och Marléne Lund Kopparklint (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förhindra externa aktörer såsom kommuner att ställa krav på byggfelsförsäkring, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för färdigställandeförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3701 av Magdalena Schröder (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenklade regler för bygglov och tillkännager detta för regeringen.

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2021